

ÖZGÜN KOPYALAR

Çağlar Tanyeri

Anneme (1936-2017)

Görseller: Kaya Tanyeri (1930-2019)

Prolog

Günbatımının okları mutedil bir bahar esintisinin hafifçe kımıldattığı kırmızı kadife perdenin arkasındaki tülü delip geçiyordu. İçten dışa halka halka yayılan bir sorun yumağının içinde kollarımı kavuşturmuş oturuyordum öylece. Eşyayla bakışıyordum. Suskundu kitaplığın raflarındaki ciltler, not defterleri, çalışma masası, yatak, duvardaki büyük tablonun küçük figürleri, dolabın boy aynası. İlerlemiş zamanlardı ama nefes alıp verdiğime göre canlıydım hala. Ne yapmalı, ne demeli, diye düşünmüştüm.

Soyut bir olasılıktım henüz rastlantının evrensel ağına yakalanmadan önce. Ne zamanı biliyordum yokluğumda ne uzamı ne maddeyi ne kendiliğimi. Eğer bir gün varlığımla öncesizlik ve sonrasızlık arasındaki doğrudan bir yer edinecektiysem, kendi tercihim olmayacaktı bu. Bir parçamın yüz binlercesi amansız bir yarışta can havliyle diğer parçama ulaşabilmek için kan ter içinde kalmış olmalı. Nihayetinde sonsuz varlığın bağrında ve hemcinslerimin binlerce yıllık makûs talih tarihinde ben de bir XX olarak konumlanmış, soyut bir olasılıktan somut bir gerçekliğe dönüşmüştüm artık, ta ki yazgısı meçhul bir belirsizlikte sürüklenen bedenimin ve bilincimin ölümden dağılarak varlığa karışacağı ana kadar.

Yiyecek kalmadı, dedi memesindeki yavruyu emziren kadın tesadüfün uzlaşısı, çoktan yitip gitmiş bir dille. Av zamanı, diye yanıtladı erkek. Yemek versin Yüce bize, karnımızı doyursun Ulular, diye ateşin çevresinde yakaran üç yaşlı küt parmaklarının iri boğumlarını açıp kapayarak her zamanki ritüeli getiriyorlardı yerine. Oğlan kızın saçını çekti, kız oğlanı yüzüstü yere itip üstüne oturdu, kolunu büküp, sakın bir daha yapma, yoksa gösteririm sana, diye bağırdı. Erkek kızı kucaklayıp oğlanın sırtından kaldırdı. Oğlan ayağa kalktı süklüm püklüm. Erkek oğlanın ensesine bir şaplak attı. Biraz ötede öteki çocuklardan daha büyük başka bir kız aşiboyasına batırdığı avcunu mağara duvarına yapıştırırken bir ezgi mırıldanıyordu: Yemek yedim, su içtim, uyudum, el izimi buraya koydum.

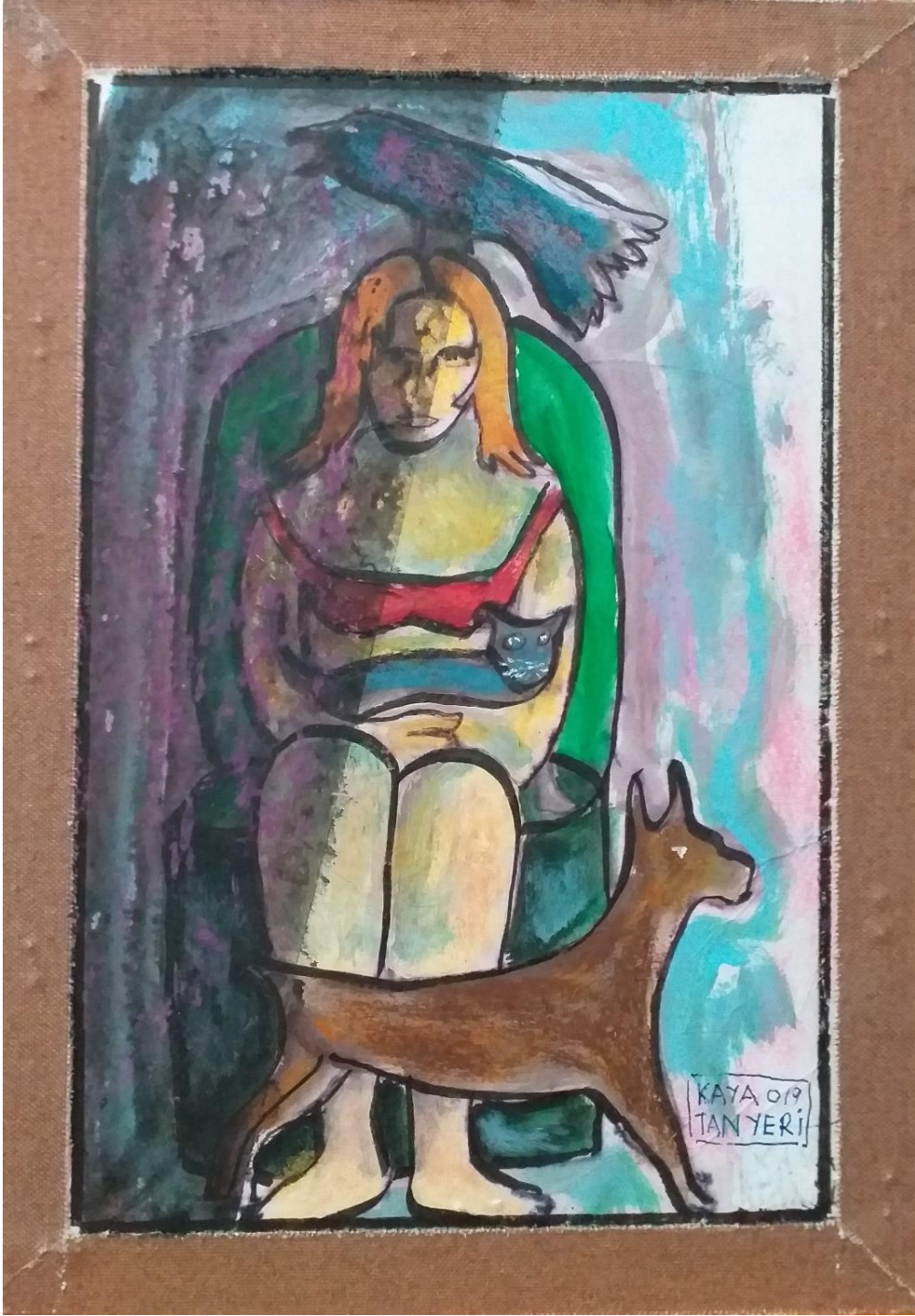
El Castillo mağarasının duvarlarında bulunan renkli el izlerinin çoğunun kadınlara ait olduğu söyleniyor. Kim bilir, belki de yeryüzü yıkıcı ve yaratıcı Homo Sapiens'in büsbütün egemenliği altına girmeden önce son Neandertallerden kalan kırk bin yıllık anlamlı bir dişil işaret. Önce piktogram vardı, demek içinse binlerce yıl daha beklemek gerekiyordu. Sivri uçlu kamış kalemlerin kil tabletler üstünde tuttuğu muhasebenin başlangıcı ve sonra yazı beylerinin edebi hükümranlığı.

Ölü gömen, süsüne düşkün, bir dönem güney Fransa sahillerinde denize nazır mağaralarda oturan, av için kendinden sonrakilerden daha ileri bir mızrak teknolojisi geliştiren Avrupalı, beyaz, güçlü ve tıknaz Neandertallerin son üyesini gömecek kimse kalmadığı için, bu talihsiz canlı başka yırtıcılara yem olmuştur muhtemelen. Antik Yunan bu tragediyadan habersizdi henüz. Dahası Âd ve Semûd kavimlerinin helak edilmesine daha çok vardı!

Dik bir yarın kıyısına kadar sürülmüştü mamut. Ne kaçacak yeri ne mecali vardı artık. Mızrak yaralarından akan kan yünlerine yapışmıştı. Can havliyle bir öne bir arkaya hareket ediyor, hortumunu havalandırıp boğuk sesiyle yakarıyor, ağır ayaklarıyla debelenirken toprağın tozunu kaldırıyor. Önce arka bacaklarından birisi, sonra diğeri boşluğa düşmeden ve hayvan nihayet aşağıdaki kayalıkların üstünde can vermeden önce küçük gözleriyle son bir kez avcılara bakmıştı. Genç ve aç topluluk bir kez daha proteini bol bir besin elde etmenin sevinci ve gururuyla yardan aşağıya seğirtti. Mamuta ölümcül darbeyi vuran, Artemis'in öncülü bir kadın mızrağını hayvanın bedeninden çekip çıkardı. Avcı hayvanlar dilgileriyle av hayvanının derisini oracıkta yüzüp onu parçalara ayırdılar ve etin bir kısmını daha sonra tüketmek üzere az ötedeki gölete yatırdılar. Küçük çocuklar, gebeler ve yirmilik yaşlılar kabilenin avcılarını mağaranın ağzında coşkuyla karşıladı. Şaman üstündeki hayvan postu ve elindeki mızrakla yakılan ateşin çevresinde yaşlılardan birinin çaldığı flüt ezgileri eşliğinde dans ederek birkaç kez turladı. Pişirilen etler afiyetle yenirken avcılar heyecanlı jest ve

mimiklerle avın ayrıntılarını anlattı. Karınları tok sırtları pek insan kızları ve oğulları hayvan postu ve yosundan yapılmış yaygın yataklarda birbirlerine sokulup “unutulmuş düşler mağarası”nda derin bir uykuya daldılar. Duvarlardaki at, aslan, geyik, sırtlan, panter, gergedan imgeleri insandan başka hiçbir canlının vermeyi başaramadığı muazzam ifadeleriyle bütün gece onları izledi. Kabile ertesi gün artık karnını doyurma derdine düşmediği için sıra duvardaki imgelere bir de mamut temsili eklemeye gelmişti. Kırmızı toprak boyasıyla çizilen, kömürün gölgelendirdiği o mamut, Picasso’nun dediği gibi artık bir mamut değil, bir resim olacaktır.

Sizin takviminize göre on dokuz yaşımdayım, sizin ölçülerinize göre çok genç, kendi ölçülerimize göre orta yaşlıyım. Hayatta kalmayı başaran üç çocuğum var. Bizim burada çocuklar sadece annelerini tanır. Babalar anonimdir. Evlerimize tahta bir merdivenle damdan girer, toprağı işler, ava gider, toplayıcılık yapar, ocakta ekmeğ pişiririz. Değiş tokuş yaparız. Paylaşırız. İsteyen istediğı evde istediğı kadar kalır, istediğı kadar yiyip içer. Duvarlarımıza resim yapar, çanak çömleklerimizi motiflerle

süsleriz. Ölülerimizi ana karnındaki pozisyonuyla evimizin altına gömeriz. Bazen onların kafasını bedenlerinden ayırıp doğaya bırakır, sonra onları boyar ve kutsal bir nesne olarak evimizin nişlerine koyarız. Anlaşmazlıkları kadınlar çözer. Homeros ve Hesiodos'un kulakları çınlasın, bendeniz Zeus'tan doğma dehşetengiz hermafrodit varlık Agdistis oluyorum aslında. Sonradan hadım edilen Agdistis'in erkeklik organından boy veren, Midas'ın kızıyla evlenmeye cüret etmesi yüzünden düğününü bastığım için çıldırdığı söylenen yakışıklı Attis'in sevgilisi Kibele olmadan çok önce, kırkıma merdiven dayadığım günlerde yaptığım doğumlar ve yediğim ekmekler yüzünden memelerim ve göbeğim sarkmış, kollarım ve bacaklarım kalınlaşmıştı. Yorulmuştum. En sonunda leoparlarımın arasına oturup dinlenmeye karar verdim ve bereketli, kutsal doğurganlığım içinde sonsuzluğa karıştım. Kim demiş Altın Çağ'ın sahibinin Kronos olduğunu!

(...) Anaerkinin yıkılması kadın cinsiyetinin dünya tarihindeki yenilgisiydi. Erkek evde de dümene geçti, kadın alçaltıldı, esaret altına alındı, erkeğin zevkinin kölesi ve sadece bir çocuk doğurma aracı haline geldi. (...)

Friedrich Engels/Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni

Saçı sakalı birbirine karışmış terli erkekler yakıcı güneşin altında yaptıkları işe güç katan homurtularla artık toprağın çevresine kalın kazıklar çakarken, bir köşede öteki kadınların arasında canhıraş çığlıklarla doğuran bir kadının bebeği artık bir erkeğin kucağına verilirken, çitin dışında kalan erkekler, kadınlar ve çocuklar şaşkın suratlarıyla ötekilere taş atarken evrim kıs kıs gülüyordu belki de. Hal böyleyken, Dünya'nın yazılı ilk anonim öyküsü, bir muktediri ebedileştirme amacıyla ona edebi bir güzelleme düzerken yüz binlerce yıllık avcı-toplayıcının uygarlığa direnişi, kendine ihaneti, tarıma boyun eğişi, pişmanlığı, saban uğruna güzelim sedir ağaçlarının devrilerek yaşam alanlarının talan edilmesi ve doğal birliğin bozguna uğratılmasıyla birlikte kadının da artık ana tanrıçalık gücünü yitirme sürecine girmiş olmasının itirafı değilse, neydi.

“Şaşırtıcı yapıtları yüksek kültürü haiz bir dehaya ve derin bir duygusallığa işaret ediyor” diyen Benjamin Forster ve yedi santim kalınlığında, yirmi altı santim çapında, ön yüzü rölyef, arka yüzü yazıt o kaymaktaşı diski bir zamanlar başrahibe olarak yaşadığım manastırımda, Gıparu’da 1926’da tesadüfen keşfeden Charles

Leonhard Woolley olmasaydı, kimse varlığımdan haberdar olmayacaktı, var olsunlar!
Ay Tanrısı Nanna'nın eşiydim, iktidarlar ve isyanlar gören, sürgüne maruz kalan, kültür tarihinde yazılarına ilk kez imza koyan bir Kral kızıydım ben.

"Nanna'nın Ur Tapınağı Ekişnugal İlahisi

Ey Ur

Damızlık boğalar duruyor sulu sazlıkların arasında

Beyaz taştan Ekişnugal

Danası büyük bir ineğin

Tahıl yiyicileri kutsal göğün

Yaban ineği...yayılmış bir ilmik bir yuvanın üstünde

Ur ...tüm ülkelerin ilk göz ağrısı

Tertemiz bir yerde kutsal emanetler sandığı...Yeryüzünün ilk bölümüne konan

Ey Suen'in evi

Ön yüzün prensliğine uyar

Arka yüzün krallığına

Şölenlerinde ilahiler doldurur

kutsal davulları ...metalik trampetler ve deri kaplı vurmaları

şölen salonlarını.

Değerlidir

parlak ışığın

güven veren hükümranlığın

Giparu'da rahibenin odaları,

yaradılışın saf elementlerini saklayan prenslik sandığı

izler günlerin geçip gitmesini

Ekişnugal

Zayıflamaya yüz tutan ay ışığı dağılıyor anayurdun üzerinde

öğle vaktinin sürüklenen ışığı dolduruyor tüm ülkeleri

Ev ... parlak yüzün

büyük yılanıdır sazlık yürüyüşünün

Ey kutsal emanetler sandığı...temelin

elli yeraltı suyu

yedi deniz,

ölçer tanrıların içsel güçlerini.

Senin prensin

yazgının belirleyicisi

engin göğün tacı

Ey Ur'un kutsal emanetler sandığı

senin parladığın yere kurdu evini

ve yerini aldı senin tahtında.

Nanna'nın Ur'daki evi için 17 satır"

Enheduanna

Enheduanna (MÖ 2285-MÖ 2250)

Yazı tanrıçası Seshat'ın güncesi:

Hermopolis/ Su baskını zamanı Akhet

Kraliyet mühürçüsü, hükümdarın yegâne dostu ve maiyeti, Sykomore oğlu
"Sinuhe'nin Öyküsü":

"Nil vadisinin batı kıyısında Libyalılara karşı seferdeyken Firavun Amenemhet'in haremde katledildiğine ve halkın yasa boğulduğuna kulak misafiri oldum. Ordu komutanı veliaht Prens Sesostris kimseye bir şey söylemeden orduyu toplayıp hemen geri dönmeye karar verdi. Demek ki göğe yükseldi Firavun, ilahi uzuvlar yaratıcısıyla birleşti, çift kapı mühürlendi, soylular ağıt yakıyor. Benimse elim ayağım kesilmişti,

yüreğim deli gibi atıyor, bütün uzuvlarım tir tir titriyordu, neden bilmiyorum. Bunun üzerine doğuya kaçmaya karar verdim, kaderimdi bu belki de. Boynuzlu boğanın bağlama noktasına geldiğimde akşam oldu. Batıdan esen rüzgâr sayesinde dümensiz bir yük teknesiyle karşıya geçtim. Kızıl Dağ Tanrıçasının yokuşunda taş ocağının doğusundan geçtim. Bacaklarımı kuzeye doğru ilerlemeye zorladım. Çalılıklara sığındım nöbet tutan duvardaki bekçi tarafından görülmeyeyim diye ve gece vakti devam ettim yoluma. Suriyelileri kovmak ve göçebelere ayaklar altına almak için yapılmış Hükümdar Surlarına ulaştım. Susuzluk vurdu beni, nefes nefese kaldım ve boğazım kurudu. Dedim, işte bu ölümün tadı, yüreğimi ve bedenimi bağlıyor. Sina Çölü'nde susuzluktan ölüyordum neredeyse. Ama Bedeviler sayesinde hayatta kalmayı başardım. Kuzeydoğuya doğru ilerledim, Biblos'a vardım. Sonra Filistin'de bir kabileye sığındım. Şef Amuneşi bana kaçış nedenimi sordu. Bu yabancı diyara düşmemin Tanrının planı olduğunu söyledim ona. Şef beni ordu komutanı ilan edip kızıyla evlendirdi ve bana armağan olarak sınırdaki Jaa bölgesinde verimli bir toprak parçası sundu. Yeryüzünde eşi benzeri yoktur bu toprağın. İncir, üzüm ve sudan bol şarap, Moringa ağaçları ve bal, arpa ve kızılca buğday, türlü türlü sığır. Böylece bir aile kurdum ve yıllarımı orada geçirdim. Ama bir gün kabilenin önde gelenlerinden biri beni düelloya davet etti. Bunun üzerine yayımı bağladım, oklarımı keskinleştirdim, hançerimi bile dim, silahlarımı dizdim. Onu yendim. Böylece itibarım ve zenginliğim arttı. Ne var ki sıla hasretim bir türlü dinmiyordu. Tanrılara yakarıp duruyordum: Yüreğimin kaldığı yere götürün beni, bir gün ölü bedenimin doğduğum ülkeyle bütünleşmesinden daha büyük ne olabilir ki. Sonra bir mucize oldu, Tanrılar beni duydu. Firavun Sesostris yazdığı mektupta masum olduğumu söylüyor, beni geri çağırıyordu. Böylece yola çıktım ve Horus yolundan güneye ilerledim. Firavun beni sarayda karşıladığında onun ayaklarına kapandım. Hükümdarım, alacakaranlık beni esir aldı, ruhum soldu, bedenim donuklaştı, yüreğim vücudumun dışına çıktı, ölümle yaşamı ayırt edemez hale geldim, dedim. Firavun beni dostça karşıladı ve bana eski saygınlığımı geri verdi. Bundan böyle sarayda izzet ikram görmeye başladım yeniden. Yıllar döküldü bedenimden saçlarım kırpılıp tarandıkça. Yüküm dağlık araziye, giysilerim göçebelere geri gönderildi. İncecik ketenlere büründüm ve birinci kalite yağla meshedildim. Bir yatağa uzandım ve kumu sakinlerine geri verdim. Bir malikâne lordunun evi verildi bana. Saraydan günde üç dört defa erzak gönderildi. Firavun çocuklarının armağanları da cabası. Piramitlerin ortasında taştan bir piramit şapel inşa edildi benim için. Suretim altınla süslendi, eteği elektrumdandı. Bütün bunları

Majesteleri yaptırdı. Hiçbir zavallı ölümlü böyle bir muamele görmemiştir. Kralın yanındayım artık demirleme günü gelene kadar.”

Sinuhe böylece sarayda keyif çatarak mahşer gününü bekleyedursun, terk ettiği karısından bir mektup aldı bir gün: Ey Sinuhe, seni sevdim, yıllarca ihtimamla besledim, giydirdim, teselli ettim, biranı eksik etmedim, sana çocuklar verdim. Oysa sen hem seni koruyup kollayan babama, hem bana, hem ailene ihanet etmekten çekinmedin. Hiç utanmadan onurumuzu kırdın. Bu mektup senin eline geçtiğinde ben artık hayatta olmayacağım. Elveda!

Hermopolis/Yaz zamanı Shomu

Kardeşim ve kocam olacak Thot'dan nefret ediyorum. Mezar stelleri için yazdığım yazıları aldığı gibi Sinuhe'nin Öyküsü'nü de çaldı benden ibis burunlu herif! alıyor, çünkü daha fono-, logo- ve ideogramı bile birbirinden ayırt edecek durumda değil. İki kelimeyi bir araya getiremez o. Utanmadan hem yazdığım öyküye imzayı koymadı hem de son bölümü çıkarıp attı çokbilmiş, elinde asasıyla orada burada kasılmayı bilir o ancak!

Varlığın müebbet döngüsünde, evrenin sonsuz enflasyonunda, sürgit kozmik çevrimde, doğumsuz ve ölümsüz bir enerji deryasında illâki bir başlangıç ararken hikâyeler türeyip birikiyordu. Söylencenin, ol dedi gücüyle Enlil ilksel denizde gökle yerin birliğini bozdu, Gaia yeryüzünü birbirini boğazlayan, entrikacı tanrılar ve tanrıçalarla doldurdu. Gün geldi, antropomorfik güçler genç firavun Akhenaton'un

unutulmuş Aton'u anısına soyut bir teklikte birleşmeye yüz tuttular. Uzay-zaman öncesi sonsuz yoğunluktaki teklik öylesine gizemli, yeryüzündeki acı öylesine yoğundu ki, yazı beylerinin kendi kurgularıyla avunmak ve avutmaktan başka çaresi yoktu belki de. Utu, Ra ve Helios'un ışıklarını zamanla tek tek söndürecek olan, suların üzerinde dalgalanırken boşluğu ve karanlığı gidermek için elektromanyetik dalgalara ol buyuran bir ruhun yaratıcılığı, mitosun karşısında logosun sancağını sallayan Anaximandros'un apeiron'una, Demokritos'un atomlarına, Öklid'in geometrisine tercih edilmiş olsa gerek. Altı gün akşam oldu, sabah oldu böylece. Akhilleus tarafından öldürülen Penthesilea'nın ahir zamanda ikinci gelişini bekliyordur belki de tarih başlangıcı ve sonu olmayan yaradılışın yeniden yazılması için.

Büyük Patlamanın kendisinden çok sonra, kavramından az önceydi. Homo Erectus'un ateşi bulmasının üstünden iki milyon yıl, deniz canlılarının yüzde doksan altısını, kara omurgalıların yüzde yetmişini silerek biyoçeşitliliği tarumar eden büyük yok oluşun üstünden iki yüz elli milyon yıl geçmişti. Panteonun yıkılış süreci başlamış, tanrılar ve tanrıçalar taş kesilmişti. Esneyen boşlukta iktidar el değiştiriyordu.

Tevatüre göre işler tıkrında, varlık sütlimandı. Muhteris bir Muktedir gücünü yavaş yavaş parçaladığı Ana Tanrıça'nın ölümünden beri hanedanlığın iradeden yoksun, yüksek rütbeli memurlarıyla her şeyi ve herkesi tek başına yönetiyordu. Hiyerarşi tepeden tırnağa eril olsa da Ana Tanrıça son nefesini vermeden önce katledilmekten kurtardığı bir kızının kimliğini gizlemeyi ve onu erkek kılığında hanedanlığa sokmayı başarmıştı. En büyük ve en güçlü oğul sanılan bu kız, namı diğer Sabah Yıldızı Muktedir'in gözdesi ve sağ koluydu. Güzel, çalışkan, bilgili ve karizmatikti, üstelik sadece emirleri uygulasa da ateş gibi bir zekâya sahipti. Günün birinde bu denge, hanedanlığın yemyeşil geniş çayırlarında sabahdan akşama kadar taklalar atan, diğer mahlûkatla türlü oyunlar oynayan, ağaçlara tırmanan, yiyip içmekten başka bir şey bilmeyen ve ileride başına gelecek felaketlerden habersiz en küçük, en zayıf ve hiç kuşkusuz en yalnız oğul lehine bozuldu. Çünkü Muktedir kimsenin anlayamadığı, sadece kendisinin bildiği bir gerekçeyle tüm mirasını küçük oğula bırakacağını ilan etmişti. Muktedir'in gazabından korkan emir kulları bu tersinmez kararı tartışabilecek durumda değildi. Onun iradesine başkaldırma cesaretini sadece Sabah Yıldızı gösterdi. Daha da ileri giderek başlığını çıkardı, beline kadar uzanan dalga dalga, kızıl, gür saçlarını savurdu, zırhının önünü açtı, herkesin önünde baba otoritesine meydan okudu. Muktedir ordunun komutasını ortanca oğluna vererek

Sabah Yıldızı ve yandaşlarının üstüne sürdü. Canhıraş bir mücadeleden sonra hanedanlığın verimli topraklarında ilk sürgün gerçekleşmişti.

En küçük oğul artık yalnız değildi, Muktedir henüz bir kız çocuğu olan Australopithecus Afarensis'i halayık olarak onun yanına koymuştu. Kolaylık olsun diye biz bu zayıf nahif, kısa boylu kızcağıza ve Hesiodos'un İşler ve Günler'deki rivayetlerine göre bir zamanlar Zeus'un Prometheus'u cezalandırmak uğruna toprak ve sudan yarattığı ilk kadın Pandora'nın replikası olan Lucy diyelim. Günler geceler birbirini kovalıyor, çocuklar büyüüp serpiliyordu. Bir gün en küçük oğul ve Lucy bahçede oynarken Muktedir'le Sabah Yıldızı'na rasgeldiler. Sabah Yıldızı yalnız değildi, yanında sevgilisini de getirmişti. Sevgili, sert el kol hareketleriyle bir pazarlık tartışması yapıyormuş gibi görünen Sabah Yıldızı ve muhterem babasının biraz uzağında duruyor, arada bir yan gözle küçük oğul ve Lucy'e bakıyordu. Muktedir en buyurgan edasıyla Sabah Yıldızı'na kapıyı gösterdikten sonra sırtını dönüp uzaklaştı. Sabah Yıldızı önce kendisine hayranlık ve şaşkınlıkla bakan erkek kardeşini ve Lucy'i

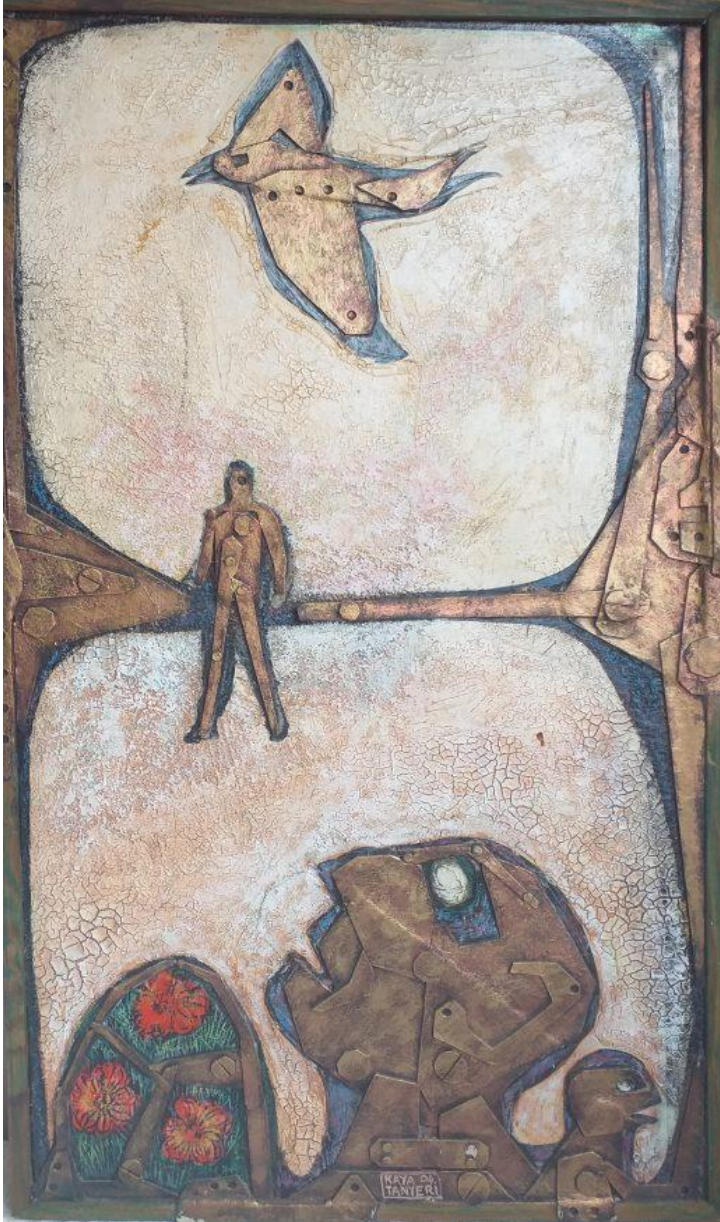
tepeden tırnağa süzdü, sonra sevgilisini elinden tutup kapıya yöneldi. Tam çıkmak üzereyken endamı Adonis'i andıran yakışıklı sevgilisini yumuşak ve karşı konulmaz bir devinimle Bilgi Ağacı'na yasladı. Delikanlı gülümseyerek onu kendine çekti, elleri sevgilisinin boynunda, Sabah Yıldızı'nın elleri onun belindeydi. Sevgili en küçük oğulun ve halayığının tanıklığında önce kızın bir tutam saçını öptü, dudaklarını bir süre sağa sola dönen boynunda, yüzünde gezdirdi, sonra Sabah Yıldızı ve sevgilisi dudaklarını kenetlediler ve araya giren kısa soluklarla uzun uzun öpüştüler. Sabah Yıldızı üstüne abandığı sevgilisini belinden kavrayarak ağaçtan kopardı, delikanlı bedeninin tüm kıvrımlarıyla kendini ona uyumladı. Sürgün bir daha asla geri dönemeyeceğini bildiği o bahçeden sevgilisiyle sarmaş dolaş çıkmadan önce dönüp son bir kez en küçük oğulun gözlerinin içine baktı. Bu akşamüstü saatlerinde bahçe tarifsiz bir güzelliğe bürünmüştü, ne zaman dalga ne zaman parçacık gibi hareket edeceği belli olmayan, kendinden başka hiçbir belirlenimciliğe boyun eğmeyen foton paketlerinin etkisiyle yeşilin tüm tonları usul titreşimlerle şavkıyor, börtü böcek adeta ilahîler çığırıyor, ağaç gövdeleri kadim bir bilgelikle ser verip sır vermiyor, berrak akarsular Heraklitos'un anısına durmaksızın şırıldıyor, çiçeklerin renk ve koku cümbüşü baş döndürüyordu. Türlü türlü kuşların pike yaptığı, benzersiz bir renk oyunu sergileyen gökyüzünde insan suretinde kanatlı bir varlık belirdi ansızın. Elinde bir ok ve yay vardı. Önce Lucy'e, sonra en küçük oğula nişan alıp peş peşe iki ok fırlattı ve yukarıya doğru hızla yükselerek gözden kayboldu. Sürgün ve sevgilisinin bahçeyi terk etmeden az önce sahnelediği kösnül oyun, bahçenin atmosferi ve okların tetiklediği hormon patlaması bir araya gelince en küçük oğul ve Lucy her şeyi unutarak yaşama karıştılar ölümüne. Sorgu esnasında küçük oğul suçu halayığa, halayık da sürgünün üstüne atmıştı, paçayı kurtarmanın tek yolu buydu belki de. Ne var ki Lucy'nin karnı gün be gün büyüyordu. En büyük oğulun gerçek kimliğinin ifşası, başkaldırısı ve bir halayıkla değil, aristokrat bir genç kızla evlendirmeyi düşündüğü en küçük oğulun eylemi karşısında büyük bir düş kırıklığına uğrayan Muktedir, oğlanın ve halayığın hanedanlığın bahçesinden derhal kovulması emrini verdi. Her ikisinin de o gün bugündür Muktedir'in gazabının korkusuyla, o bahçenin özlemiyle ve suçu ilk sürgünün üstüne atmış olmanın azabıyla yaşayageldiği söylenir.

Popülasyondaki gen ve özellik dağılımının nesiller içerisinde seçim baskısıyla değişmesi olarak tanımlanan organik evrimin uzun tarihi, doğada canlıların eşeysiz ve eşeyli üreme çeşitleri bir yana bırakılırsa, rivayet odur ki, Havva ilk batında Âdem oğlu Kabil'i ve Âdem kızı Aklima'yı, ikinci batında Habil'i ve Lebuda'yı doğurmuştu. Çocuklar büyüdüğünde, Âdem ikizleri çaprazlayıp çiftçi Kabil'in –Tammuz'un ruhu şad olsun!- Lebuda'yla, çoban Habil'in ise –Enkimdu'nun ruhu şad olsun!- Aklima'yla evlenmesini ve çoğalmalarını buyurdu. Bu buyruk karşısında Kabil içten içe bozulmuş, Habil ise sevinmişti. Çünkü Aklima tanrıça İnanna misali çok güzel ve alımlıydı, Lebuda gösterişsizliği, suskunluğu ve ağırbaşlılığıyla onun yanında sönük kalıyordu. Ayrıca Lebuda'nın gönlü babasının buyruğuna uygun olarak Kabil'deydi. Ne var ki gözü ve gönlü Aklima'da olan Kabil'in içinden Lebuda'ya dokunmak gelmiyordu. Bir gün Muktedir'in, çoban oğulun işini yere göğe koyamaması, buna karşılık çiftçi oğulun işini beğenmemesi bardağı taşıran son damla oldu. Ertesi gün Kabil kardeşi Habil'i bir kayalığın dibinde sıkıştırdı. İki kardeş arasında giderek tırmanan itişmenin sonunda öfkesine hâkim olamayan Kabil yerden aldığı iri bir taşı Habil'in kafasına fırlattı ve onu öldürdü. O esnada oradan geçmekte olan Aklima gördüğü manzara karşısında dehşete düştü ve tanıklık ettiği ilk kanı anne ve babasına haber vermek için çığlıklar atarak eve doğru koşmaya başladı. Arafat Dağı'nın eteklerindeki kulübeye vardığında

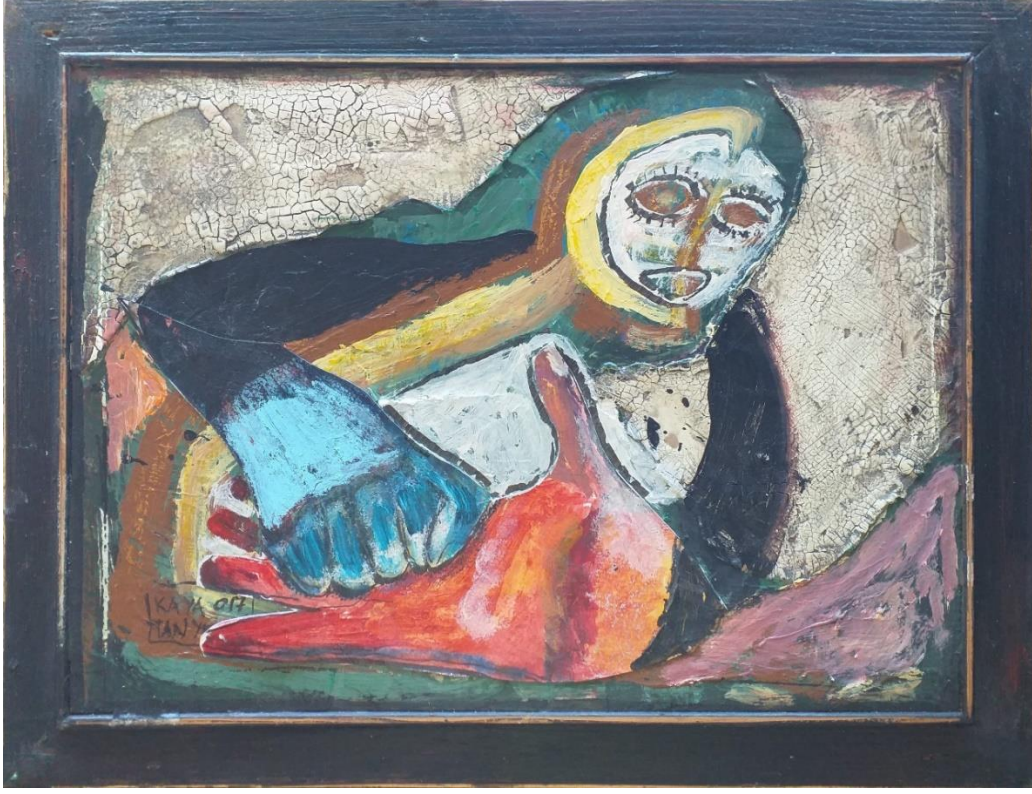
Lebuda bahçedeki bir ağacın dibinde oturuyordu. Aklima'dan felaket haberini alan Âdem ve Havva acı içinde kayalıklara seğırttiklerinde de yerinden kıpırdamamış ve suskunluğunu bozmamıştı. William Blake'in hayal gücünü takip edecek olursak, kasvetli kayalıkların ardında mavi, yeşil, sarı, patlıcan moru, kırmızı ve siyah tonlarının birbirine karıştığı günbatımı göğünde alev püsküren, kurumaya yüz tutmuş kan kırmızısı devasa güneş topu cayır cayır haykırıyor. Güneşin üstünde korkunç burun delikleri, çekik gözü, kocaman kafasıyla dehşet verici, karanlık bir ejderha bulutu uçuyor Tanrı'nın gazabı misali. Âdem diz çökmüş, en büyük kayalığa sırtını yaslamış; taşa dayanmış ellerinin açılmış gergin parmakları çaresizliğini ele veriyor. Uzun kıvrıkcık saçları ve sakalının çevrelediği yüzünde onulmaz bir şaşkınlık ifadesi; açık ağız ve dalgın gözleriyle bir anlam arar gibi uzaklara bakıyor. Onun önünde Havva'nın taşlı toprakta gökyüzüne paralel, sırtüstü dümdüz yatan, başını arkaya atmış Habil'in cesedi üzerine eğilmiş bedeni. Yüzünü görmüyoruz Havva'nın. Acının ifadesi Habil'in göğsüne düşmüş, oğlunun saçlarıyla iç içe geçmiş uzun saçlarında, sırtında, çıplak kalmış ensesinde ve oğlunun başını kavramış ellerinde gizli. Cesedin hizasında ve boyunda dikdörtgen karanlık bir çukur. En önde, çukurun uzun kenarının tam yanında ayakta duran Kabil'in sağ bacağı baldırındaki gergin kasıyla, her an düşebilirmiş gibi çukurun tam kenarında duran parmak uçlarıyla arkaya uzanmış, sol bacağı hafif kıvrık diziyile öne doğru adım atmış. Bacaklarını yandan, vücudunun üst kısmını, kollarını ve yüzünü cepheden görüyoruz. Kollarını dirseklerinden kırmış, sanki saçlarını yolmak üzereymiş gibi başı ellerinin arasında. Yüzü hiç geçmeyecek bir cinnet, dehşet, pişmanlık ve utanç ifadesiyle damgalanmış gibi, gözleri yuvalarından uğramışçasına yere bakıyor. Çukurun kenarındaki parmak uçlarının önünde, uzun kenarın yarısı uzunluğunda uzun saplı bir kürek. Tarih sonrası kuzgun bu sahnede yer almıyor. William Blake'in ejderhası, Franz Kafka'nın Bir Kardeş Katli başlıklı öyküsünde *"kalkık yakası, geniş bedenini saran kuşaklı robdöşambriyle bilgiç bir eda içinde başını sallayarak aşağıya"* bakan, Schmar'ın Wese'yi nasıl katlettiğini *"ikinci kattaki penceresinden"* izleyen, *"Schmar! Schmar! Her şeyi gördüm, hiçbir şey kaçmadı gözümden."* diye katile seslenen Pallas olabilir mi! Kabil bu trajediden sonra alnındaki kalıcı izle evini terk edip uzak diyarlara göçtü. Lebuda'nın kalbi Kabil yüzünden zaten öylesine kırılmıştı ki, bu acı olaydan fazla etkilenmedi. Ailesinden kopmaya karar verip yaşamını uzak bir mağarada doğayla bütünleşerek geçirdi. Aklima'ya gelince: Âdem ve Havva bir gün kulübeye döndüklerinde onu Lebuda'nın her zaman altında oturduğu ağacın dallarından birinde kendini asmış olarak buldular.

Arkeyan devrin bir buçuk milyar yıl sürdüğü, ilk kayaç katmanların, okyanusların ve tek hücreli organizmaların bu devirde ortaya çıktığı söyleniyor. Ondan önceki devirde yeryüzü çarpışma bombardımanı altında eriyik bir cehennem olmalı. Sonra milyarlarca yıl devam eden, Utnapiştim, Nama, Deukalion ve Pyrrha ve dahi Nuh'a parmak ısırtan, yanında suç ve ceza sarmalının esamisi okunmayan, doğanın müstehzi kayıtsızlığını sergileyen bir tufan.

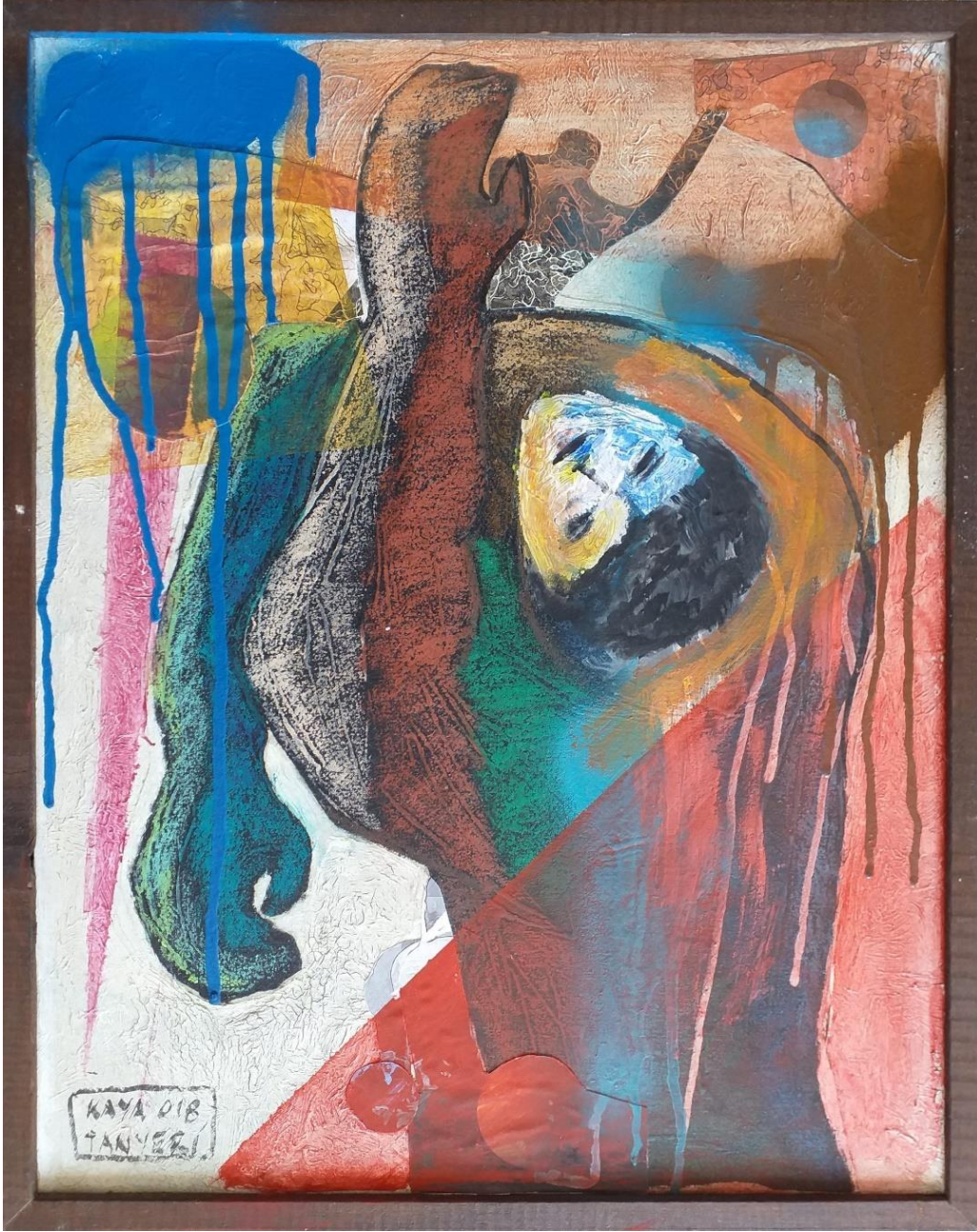
İnsanların çoğu kibirli, açgözlü, şehvet düşkünü, kıskanç, obur, yıkıcı ve miskindi. Genin bencilliğiyle veya yedi ölümcül günahla yeterince mücadele edemiyor, kimi zaman bonobolar çoğu zaman şempanzeler gibi davranıyor, sözleşmeleri boyna

ihlal ediyorlardı. Dahası ve en kötüsü ayaklanıyorlardı. Kölelere ve serflere eşitlik, özgürlük, kardeşlik ve bir Heliopolis vadeden Aristonikos, ortalığı kasıp kavurduktan sonra altı bin yoldaşıyla birlikte muhtemelen çarmıha gerilen Trakyalı gladyatör Spartaküs, bedeni ters yönde koşan atlara bağlanarak parçalanan köle kadın palalı Carlota, ağır bir işkence gördükten sonra Tiergarten'da kurşunlanan Karl, dipçik darbeleri altında bayıldıktan sonra Landwehr kanalına atılan Rosa, Bolivya'da yargısız infaz edilen Ernesto, parmakları ve kafası kesilen, ölüm nedeni kayıtlara intihar olarak geçen İbrahim başarılı olamamıştı neyse ki! Herkes böyle ahlaksız ve isyankâr değildi hiç kuşkusuz ve işte bunlardır gerçek anlamda kurtuluşu bulanlar. Bir temizlik gerekiyordu, yeryüzü yıkanmalı, tüm kötülüklerden arınmalıydı. Yozlaşmış kavmin içinden günahattan azade bir görevli seçildi. Bütün görevliler gibi o da seçkin, iradesi güçlü bir erkekti elbette! Görevli kendisine sipariş edilen gemiyi layığıyla inşa etti, yanına tüm hayvanlardan birer çift alırken tyrannosaurus rex'in dişi ve erkekini de unutmadı. Birer çift dışında ayrımcılığa maruz kalan zavallı hayvanların hepsi, görevliyle ailesi dışındaki bütün ötekiler ve ancak suda yaşayabilen talihli hayvanlar hariç olmak üzere kutsanmış seçilmişler cesametini okurun hayal gücüne bıraktığımız sandukanın içine doluştu. Gemi mühürlendiğinde güneş batmak üzereydi. Kısa süren bir sessizlikten sonra derinlerden gelen bir uğultu duyuldu. Poseidon tridentiyle adeta denizleri karıştırıyor, Beaufort ölçeği saatte yetmiş beş mili aşan bir kasırgayı gösteriyordu. Bu tropikal siklon sonu gelmez bir tsunami zinciri başlatmıştı. Sanduka bu dehşetengiz saldırı karşısında biçare bir halde oradan oraya gacırdarak savrulurken, bütün somut ve soyut muktedirler bu tarihsel kırılma noktasını pür dikkat locadan izliyordu. Gemi sonunda o sırada Sabah Yıldızı ve yandaşlarının mesken tuttuğu Mariana Çukuru'nda dibe vurmuştu. Sabah Yıldızı tıpkı Atlas gibi gemiyi sırtlayıp Ararat'ın doruğuna bıraktığında fırtına dinmişti. Görevli ne olup bittiğini anlamak için yeryüzünün ilk kuşu archaeopteryx'in erkekini dışarıya saldı. Kuş bir süre sonra yeni bir antlaşmanın habercisi olarak ağzında bir zeytin dalıyla geri geldi ve geminin mührü kırıldı.

Zamanda sıçrayıp güncelleşen bir ara söz: Yalının kâhyası Hacer genç, güzel, hırslı ve bekârdı. Tüm ailesini korkunç bir depremde kaybettiğinden bu yana İbrahim ve Sare çiftinin konutunda sürdürüyordu yaşamını, çocuk yaşlarda gelmişti buraya. Zengin çiftin çocukları yoktu, çünkü Sare hala doğurgan olmasına rağmen çocuk sahibi olmayı kariyerinin önünde bir engel olarak görüyordu. Hacer'in kadınlığa adım atıp karşı cinsin arzu nesnelere yönelmesinin zamanı geldiğinde, ilk örnekleri yalının genç bahçıvanı ve orta yaşa merdiven dayamış yakışıklı ve zengin İbrahim'di. Hal böyle olunca bahçıvana yönelecek hali yoktu ya! İbrahim de her erkek gibi işveli Hacer'e karşı ilgisiz değildi elbette. Bu noktada her ikisinin de zihnini birkaç yıldır işgal eden kösnül hayalleri okurun imgelemine bırakabiliriz. Sare sık sık iş seyahatlerine gidiyordu. O günlerden birinde olan olmuştu işte. Bir zamanlar Lucy ve en küçük oğulun başına gelenler onların da başına geldi ister istemez. Hacer'in hamile kaldığı ortaya çıkınca, İbrahim onu apar topar yalıdan çıkardı. Neyse ki Hacer bu defa Mekke vadisine veya Beerşeba Çölü'ne sürülüp zemzem suyu içmek zorunda kalmadı! İbrahim onu konforlu bir apartman dairesine yerleştirip doğacak çocuğun bakımını ve eğitimini üstlenmeye söz verdi. Böylece İsmail doğdu. Gizli tanık bahçıvan sayesinde esasında her şeyi bilen Sare de birkaç yıl sonra İshak'ı doğurdu. Yıllar akıp geçti. İshak

sosyoloji, fizik ve psikiyatri okudu. İsmail inşaat mühendisi çıktı ve babasının holdinginde onunla birlikte, kapitalistlerin kutsal sayıp çevresini tavaf ettikleri pek çok bina yaptı. Ama İbrahim onu hiçbir zaman mirasa ortak etmedi. Bu yüzden İsmail'in içindeki derin öfke ve nefret asla dinmedi ve soyuna da sirayet etti.

Berrak bir ağustos gecesi idi. Yaprak kıpırdamıyordu. Dalgalandan sığağa rağmen kubbe evin içi serindi. Zengin ve yakışıklı İbrahim'in aynı adlı, saç sakalı birbirine karışmış olan ilk atası rüyasında korkunç görüntülerle örölü bir kâbusla boğuşuyordu: sürgit bir çarpışma ve patlamanın gerçekleştiği uçsuz bucaksız, tekinsiz bir evrenin kuş uçmaz kervan geçmez bir köşesinde her daim bin türlü felaket, kötülük, çaresizlik, korunaksızlık, korku, yalnızlık ve ölümlle baş başa olan lanetlenmiş kutsal Homo Sapiens'in şeceresine uygun olarak, Agamemnon kızı İphigenia'yı Artemis'e kurban olarak sunuyor, zigguratların sunakları kan gölüne dönüyor, Aztekler kurban

insanın kalbini söküp putun önüne atıyor, etini ve kanını hamurla karıp yiyor, İskitler atların kafasını koparıyor, Molek için çocuk kurbanlar yakılıyordu. Rüyanın nakaratı ise İbrahim'in tümölüs teraslarındaki heykelleri büyük bir öfkeyle parçalamasıydı. Adam kan ter içinde uyandığında sabah olmak üzereydi. Bütün bu gördükleri bir buyruk değilse, neydi! Ayak bileklerine kadar uzanan ince, beyaz entarisini sıyrarak yataktan fırladı, az ötede uyuyan küçük oğlunu kucakladı ve avluya çıktı. Oğlanı usulca cayır cayır yanan taşların üstüne yatırdı. Yel yepelik tekrar içeriye koşturdu, elinde bir hançerle geri döndü, çocuğun yanına diz çöküp onun başını geriye attı ve kocaman, kaba saba ellerinden birini yüzüne bastırdı, öteki eliyle hançeri biler gibi entarisine sürttü. İçindeki tereddüde cevap bulabilmek umuduyla başını yukarıya kaldırdığında parlaklığı ve güzelliğiyle diğerlerini fersah fersah geride bırakan bir yıldızla göz göze geldi: kızıl kızıl yanıp sönen Venüs. Bu beklenmedik karşılaşma ansızın öyle bir uykusunu getirmişti ki, gergin bedeni gevşedi, hançer elinden kayıp yere düştü, kendini sıcak taşların üstüne bırakıp düşünde yemyeşil gözlü bir kadının kızıl gür saçlarıyla yüzünü dövdüğü tatlı bir uykuya daldı. Uyandığında oğlunu otlaktaki koyunların arasında buldu.

Peccatum contra naturam hangisi! Gökkuşağı kavminin insanlık kadar kadim varlığı mı yoksa Lut Gölü'nün su seviyesindeki çekilme mi?

Hiçbir kaynakta adımı bulamazsınız. Ben inancıyla ün salmış bir adamın günahkâr karısıym sadece, artık basit bir kimyasal bileşikten ibaretim ve varlığımı sonsuza dek sodyum klorür olarak sürdürmeye mahkûm edildim. Tek suçum, köyümün üstüne göklerden ateş ve kükürt yağarken arkama dönüp bakmış olmamdı. Ne bir dişi ayıya dönüşen Kallisto, ne bir örümceğe dönüşen Arakne, ne de bir kuşa dönüşen Tethis kadar bile olamadım. Üstelik herkesin gözünde erkek çocuk doğuramayan bir zavallıydım ben, ay parçası gibi iki kızım vardı, onlar da tozlu ve gaddar ruloların arasında korkunç bir iftirayla lanetlendiler. Oysa benim bir de oğlum vardı, diğer delikanlılar gibi olmayan, bu yüzden babasının nefret ettiği, yola gelmesi için her allahın günü dövdüğü yumuşak huylu, değişik bir çocuk. New York'ta yaşayan eşcinsel penguen çift Roy ve Silo'nun, göllerde pervasızca birbirleriyle öpüşen erkek yaban ördeklerinin keşfedildiği bir zamanda yaşıyor olsaydık, kaderin ağlarını ören Mireler daha merhametli olabilir, Klotho oğluma daha güzel bir hayat bahşedebilir, Lakheisis ipi daha farklı eğirebilir ve Atropos ipi kesmekte bu denli aceleci davranmayabilirdi. O cehennemden kaçarken yüreğim paramparça arkama dönüp bakmış olmamın nedeni, oğlumu da yanıma almak istemem ama mübarek kocamın buna şiddetle itiraz

etmesiydi. Talihsiz oğlumun tıpkı Dante'nin cehennem kantolarındaki gibi boynu ayaklarından ters yöne dönmeli, yüzü yanmalı, derisi soyulmalıydı. Bana ve zavallı kızlarıma gelince: Ortaçağ'da yaşasaydık akıbetimiz ikinci evliliğinden iki çocuğu olan, hem kocasını hem çocuklarını veba yüzünden kaybeden, üçüncü evliliğini yaptıktan sonra hamile olduğu halde cadı olduğu gerekçesiyle bir köpek kulübesine kapatılan, ikinci kocası ve çocuklarını zehirli bir karışımla öldürmekle suçlanan ve karnındaki bebeğın şeytandan olduğu söylenen, sonunda da tıpkı annesi ve kız kardeşi gibi Fulda Meydanı'nda cayır cayır yakılan Merga gibi olacaktı muhtemelen. Binlerce cadı gibi bizim de yasımızı kimse tutmadı, adlarımız kahramanların gölgesindeki birkaç satırın içinde yitip gitti.

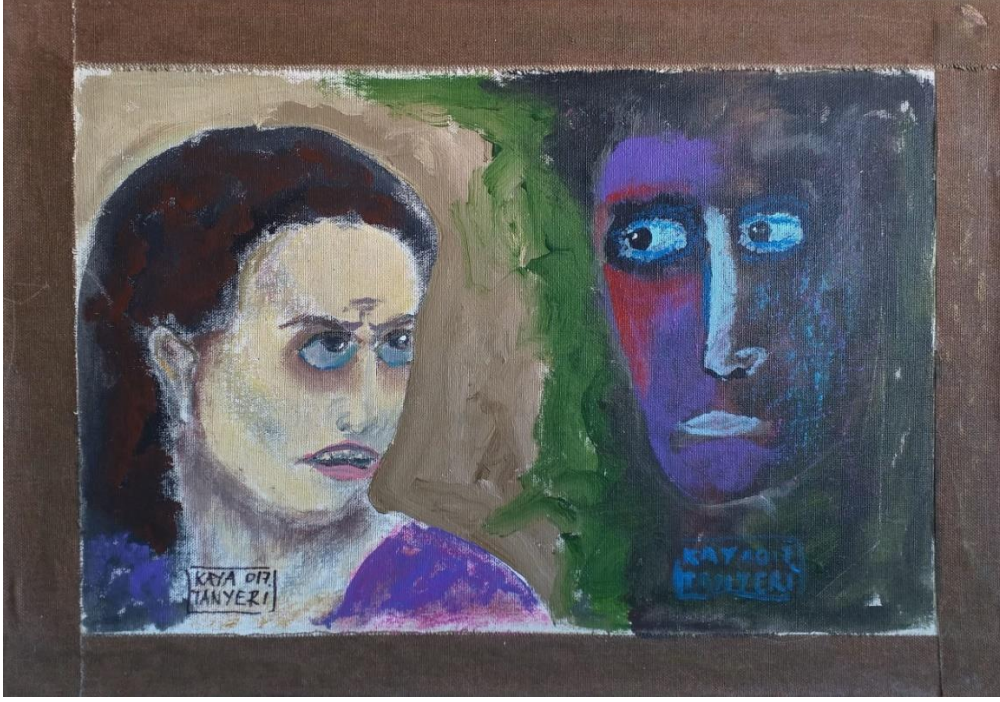

Nahor oğlu Betuel'in kızı Rebeka, servetin içerde kalması uğruna endogami yoluyla amcası İbrahim'in oğlu İshak'la evlendirilmesinin hayatına getireceği kederi, tıpkı aile büyükleri gibi vahiy yoluyla önceden öğrenebilmiş olsaydı, kim bilir ne yapardı. Gelgelelim vahiy Rebeka'dan değil İbrahim'den yanaydı. İbrahim oğlunu Güney Levant bölgesindeki Kenan diyarının pagan sakinlerinden bir kadınla evlendirmek istemiyordu. Ne var ki İshak, Carl Gustav Jung'un düşüncelerini izleyecek olursak, Âdem'in o kadim, alev saçlı, küstah ve müdanasız animası Lilith'e âşıkta sırılsıklam. Oysa gelin İbrahim'in kendi memleketi Aram-Naharaim'den bir kız olmalıydı. Ne var ki İbrahim oğlunun oraya gitmesini de kesinlikle istemiyor ve günün birinde mülkiyeti mutlaka kendi soyuna kalacak olan vadedilmiş topraklardan ayrılmasına rıza göstermiyordu. Ve nasıl olsa bir melek bu kızın kim olacağını İbrahim'in oraya göndereceği uşağına haber verecekti. Arayışa, mücadeleye ve iradeye ne gerek! Böylece uşak on deve ve değerli hediyelerle yola düştü. Efendisi İbrahim'in yaşamış olduğu anayurdun hemen dışındaki kuyunun yanına vardığında gökyüzünün maviliğinde turuncu, mor ve gri bulutlar oynaşyordu. Uşak develerini çöktürüp testilerini doldurmak üzere gelecek olan kadınları beklemeye başladı. Vahiye göre kim ki uşak ve develerine su sunmayı kabul edecek, İshak'ın karısı o olacaktı. Tesadüfe bak ki, gelinin İbrahim'in akrabası Rebeka olduğu anlaşıldığında, uşak genç kadına *"bir beka ağırlığında altın bir burun halkasıyla on*

şekel ağırlığında iki altın bilezik” takıp geceyi onun ailesinin yanında geçirdi. Rebeka'nın ailesi altın burun halkasıyla bilezikleri görünce kızı vermekte hiç tereddüt etmedi. İbrahim'in uşağıyla birlikte Kenan diyarına gelin giden Rebeka İshak'la evlendi ve vahiy gerçekleşmiş oldu. Kısa bir süre sonra Yakup doğduğunda genç çifte büyük bir mutluluk getirmiş, İshak'ın Lilith saplantısını bir nebze hafifletmiş ama bu sevinç fazla uzun sürmemişti. Bebek altı aylıkken yüzü solgunlaşmaya başladı. Diğer çocuklar gibi normal bir gelişim göstermiyor, boyu uzamıyordu. Zamanla kafası dört köşe bir biçim aldı. Alın ve elmacık kemikleri çıkık, burun kökü çökük, üst dişleri fırlaktı. Sürekli halsizlik belirtisi gösterdiği için başka çocuklarla oynaması mümkün değildi. Yakup'un gösterdiği bu belirtilerden sonra Rebeka'nın yüzü bir daha hiç gülmedi.

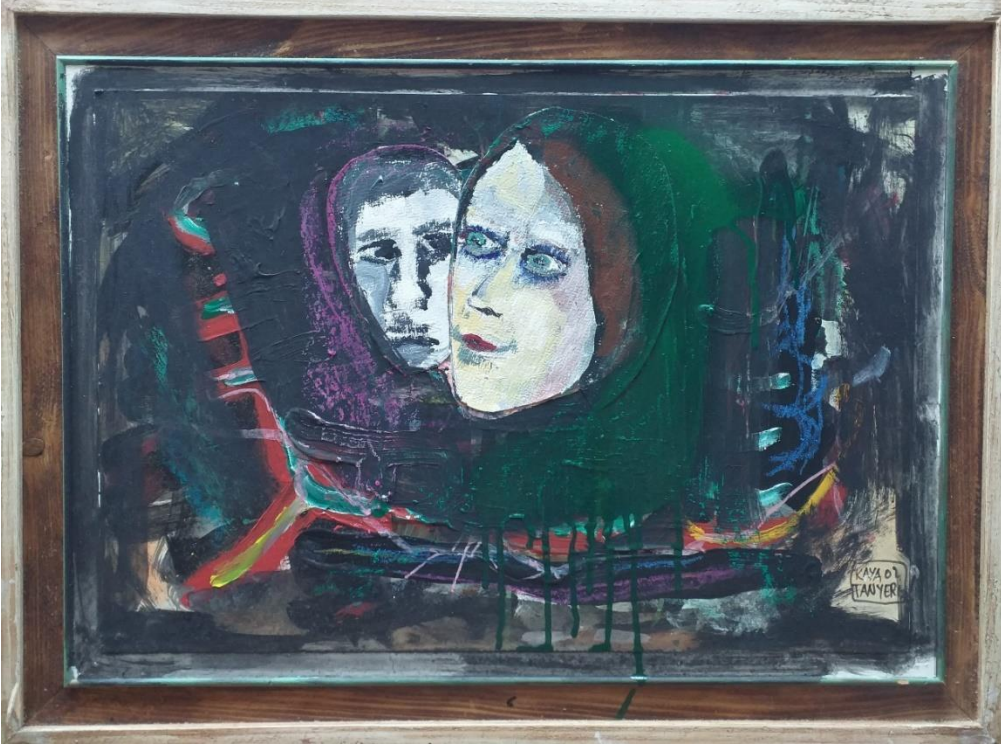
Çok ünlü iki mübarek erkeğin isimsiz kız kardeşiyim ben, birinin büyüğü ötekinin küçüğüyüm rivayete göre. Önce isimsiz bir abla suretindeydim. Annem abimi daha bir bebekken katledilecek korkusuyla nehir kenarındaki sazlığa bıraktığında gizlice onun sudaki yolculuğunu izledim ve zamane muktedirinin hizmetçisi tarafından bulunmasına tanıklık ettim. Sonra muktedirin kızının ayaklarına kapanarak ona bebek için bir sütanne bulmayı teklif ettim ve bu teklifim kabul görünce annemi oğluyla kavuşturdum. Sonra yazarlar uzun bir süre beni anmadılar. Ne zaman ki yıllar sonra abim halkını muktedirin gazabından korumak için karşı kıyıya geçirdiğinde, elime tefimi alıp dans ederek Deniz Ezgisi'ni söyledim, o zaman adımları Miryam koydular, hatta beni bir süreliğine peygamber ilan ettiler. Bu defa küçük erkek kardeşimin kız kardeşi unvanına eriştim. Sonra abimin evleneceği kadını beğenmedim, bu yüzden onu eleştirdim, yaradanın sadece onunla değil, benimle de konuştuğunu söyledim. Ne var ki bir kadın olarak bu cüretli çıkışım yüzünden cüzzama yakalanarak cezalandırıldım. Oysa erkek kardeşim de abimin evliliğine karşı çıkmış ama benim gibi ceza almamıştı. Kimim ben gerçekten!? Bir Hathor rahibesi olabilir miyim veya müzik tanrıçası Meret? Belgesel Hipotez yarılmış ve eksik kimliğim hakkında doğru bilgiler elde etmiş olabilir mi?

Tevatüre bakılırsa, adam karısının kendisini aldattığından kuşkulandığı için onu kâhinin mağarasına götürmüştü sürükleyerek. Kadının üstü başı, örgülü siyah saçları toz toprak içindeydi. Tozla karışan gözyaşları yüzünü karartmıştı. Kâhin kadını yaradanın huzuruna çağırıp toprak bir kabın içine koyduğu kutsal suya biraz toprak attı. Kıskanç koca mağaranın kuytu bir köşesinde burnundan soluyarak karısının akıbetini izliyordu. Kâhin kadının saç örgülerini açıp lanetli acı suyu eline aldı. Kadına yemin ettirip *“Eğer başka bir adam seninle yatmadıysa, kocanla evliyken yoldan çıkıp günah işlemediysen, lanet getiren bu acı su sana zarar vermesin. Ama kocanla evliyken yoldan çıkıp başka biriyle yatarak günah işlediysen yaradan sana eriyen kalça, şişen karın versin, halkın arasında seni lanetli ve iğrenç duruma düşürsün.”* dedi. Suyu zorla içen kadının ne kalçası eridi ne de karnı şişti. Ne var ki kocasını ömrünün sonuna kadar affetmedi ve adam karaciğer kanserinden öldüğünde kızlarına onun cesedini kâhinin mağarasının önüne atmalarını söyledi.

Adam dağlık bir b6lgenin kuş uçmaz kervan geçmez bir köşesinde kendisine aldığı cariyesi ile yaşıyordu. Cariye ya, kadının onu başka erkeklerle aldatması kaçınılmazdı. Yetmezmiş gibi adamı ortada bırakıp baba ocağına geri dönmüştü. Cariye de olsa adam onun yokluğunu çekince, alıp yeniden yanına getirmeye karar verdi. Kayınpeder damadı görünce sevindi ve onu üç gün boyunca evinde layıkıyla ağırladı. Yeniden yola düşmek zamanı geldiğinde adamın beraberinde getirdiği iki eşeğe bindiler. Geceyi geçirmek için bir kente vardıklarında kimse onlara evini açmadığı için meydanda konakladılar. Ertesi gün karşılaştıkları yaşlı bir hemşerileri onları evine aldı. Ne var ki gece vakti kentin serserileri yaşlı adamın evini kuşattı. İstedikleri ne cariyeye ne de ev sahibinin bakire kızı değil, konuk erkeğin ta kendisiydi! Bunun üzerine ev sahibi kapıya dayanan bu kendini bilmezlere kendi öz kızını ve cariyeyi teklif etti. Korkudan dizlerinin bağı çözülmüş olan dağlı adam en sonunda cariyesini gözü dönmüş bu sürüye teslim etti. Ertesi gün cariyeyi ev kapısının önünde yere yığılmış halde buldular. Adam kadına, “*Kalk, gidelim*” dedi ama kadın hiçbir tepki vermedi. Bunun üzerine adam onu eşeğe bindirip evine doğru yola çıktı. Eve geldiğinde cariyenin cesedini bir bıçakla on iki eşit parçaya bölüp on iki oymağa dağıttı.

Platon'un yalancısı olalım:

Diotima: Söyle bakalım Sokrates, Eros neyin nesi, kimin fesidir?

Sokrates: E işte büyük bir tanrıdır, güzelin ve iyinin sevgisidir.

Diotima: Gerçekten öyle midir, diye bir düşünelim bakalım. Sevgi, sevdiği şeyi arzular mı sence?

Sokrates: E haliyle!

Diotima: Peki mesela sen, sende olmayan bir şeyi mi arzularsın yoksa olan bir şeyi mi?

Sokrates: Olmayı desem daha mantıklı olur, değil mi?

Diotima: Elbette öyle. Diyelim ki, iyi de sende, güzel de, doğru da. O halde senin arzun bütün bunları gelecekte de elinde tutmaya yönelik demektir.

Sokrates: Öyle görünüyor.

Diotima: Bu da demektir ki, arzunun ve sevginin aradığı şey henüz elimizde olmayandır.

Sokrates: Evet!

Diotima: Bu durumda Eros sevgiden yoksun değil mi?

Sokrates: Sen benim baştaki cümlemi çürütmüş oldun böylece.

Diotima: Ne sandın. Ben çok akıllı bir kadıyım. Devam edelim, güzellikten yoksun olan bir Şey güzel olabilir mi sence?

Sokrates: Mümkün değil!

Diotima: Güzellik aynı zamanda iyilik de olduğunda göre, Eros ne güzeldir ne de iyi demek ki.

Sokrates: Eyvahlar olsun!

Diotima: Hemen panikleme. Tartışmaya devam ediyoruz.

Sokrates. Pek l . Senden  reneceğim daha çok Şey var iki gözüm. Demek ki Eros hem çirkin hem de kötü.

Diotima: Acele etme. Güzel olmayan ille çirkin, iyi olmayan ille kötü anlamına mı geliyor?

Sokrates: Bilemedim!

Diotima: Eros ikisinin arası bir Şey olabilir pekâlâ.

Sokrates: Vay canına, Zeus hakkına! Nasıl oluyor bu? İyilik ve güzellikten yoksun bir tanrı nasıl olabilir ki!

Diotima: Bal gibi olur. Eros g zellekle çirkinlik, iyilikle kötülük, doğrulukla yanlışlık, fanilikle ölümsüzlük arasında bir varlık.

Sokrates: Peki bu varlığın anası babası kim ola ki?

Diotima: Eros'un anası Yoksulluk babası Bolluk'tur. Sonu   olarak Eros  l ms zl ğ n sevgisidir esas. Neden mi? Çünkü bedende de ruhta da doğurma ve üreme gücünün olduğunu biliyoruz. Ama ruhun doğurma gücünün kaynağında kadın bedeni var, eksik bir varlık olan erkek de tam bir varlık olan, bu haliyle de güzellik, iyilik ve doğruluğa yönelen kadına  zenir. Anlayacağın kadın, ölümlü varlığın üretkenliğini ve ölümsüzlüğünü sağlar, erkek de ruh doğumuyla onun yolunu izler. Hadi bakalım

Sokrates, sen Şimdi çarŐıya git ve sana ğrettiklerimi insanlara ilet. Sevgili arkadaşım Xantippe'ye de benden selam söyle.

Augustus'un çıkardığı *leges Iuliae de adulteriis et de maritandis ordinibus* yasasına gore evlilik dışındaki cinsel ilişkinin devlete karşı ağır bir suç sayıldığı, Livius, Vergilius ve Horatius İmparator'u bu konuda desteklerken, Tibullus, Propertius ve Ovidius'un onu eleştirdikleri bir zamanda ben, Servius Sulpicius'un kızı ve edebiyat koruyucusu Marcus Valerius Messalla Corvinus'un yeğeni Romalı kadın şair Sulpicia, *Corpus Tibullianum*'da yer alan dizelerimde kimseyi takmadan sevgilime olan duygularımı dile getirdim:

En nihayet beni de buldu aşk, öyle tatlı öyle hoş ki, onu tüm çıplaklığıyla göstermek

yaraşır şanıma budalaca saklamaktansa.

Bahşedici esin perim Afrodit bizzat getirdi

ve yumuşakça kucağıma bıraktı onu.

Gerçek oldu Venüs'ün vaadi! Bir sevdiceği olmadığı

söylenenler bizim sevincimize övgü düzsün o halde!

Sevgilimden önce kimse okumasın diye beni

mühürlü tabletlere emanet etmek istemem gizimi.

Bana kasvetli taşrada ve Cerinth'siz

hüzünlü bir kutlama getiren can sıkıcı doğum günüm gelip çattı.

Kent kadar insanı şenlendiren ne vardır oysa?

Hiç uyar mı Arretium'un soğuk nehri Arno genç bir kadına?

Ah benim ziyadesiyle gayretli dostum Messala, artık rahatla!

Sen ki hep yaklaşırsın yalnız gidişlere zamansızca.

Kaçırıldığım yerde bırakıyorum cesaretimi ve tüm bilincimi,

Öyle ya, kendimin efendisi olmak bağışlanmıyor bana!

Biliyor musun sevgilim, kızcağızının yüreği kurtuldu o kasvetli yolculuktan!

Roma'da kutlanması bahşedildi doğum gününün!

Beklenmedik bir sürprizle gelen bu özü sözü bir günü

sonsuz bir hazla kutlayalım o halde!

Tasasızca benim adıma karar verdiğin için minnettarım sana

Yoksa ne mümkün ansızın senden kopup ayrılmam!

Demek ki ucuz ve satılık bir esvap senin için daha önemli olmalı

Servius kızı Sulpicia'dan

Başka kızanlar da var bu duruma

Oysa geri kalmam ben karanlık bir yataktan asla

Gerçekten candan bir endişe duyuyor musun sevgilin için Cerinthus?

Zira humma eziyet ediyor yorgun bedenime

Ah bu sefil eziyeti asla alt etmeyi istemezdim ben

senin de bunu istediğine inanmasam eğer!

Öyle ya, sen tasasız ruhunla acılarımıza katlanabiliyorsan

Ne yararı olur ki bu eziyete katlanmamın bana?

Değil mi ki senin için sevgilim daha birkaç gün önce

hiç yanıp tutuşmadığım kadar ateşli bir ihtirasla yanıp tutuşmuşum

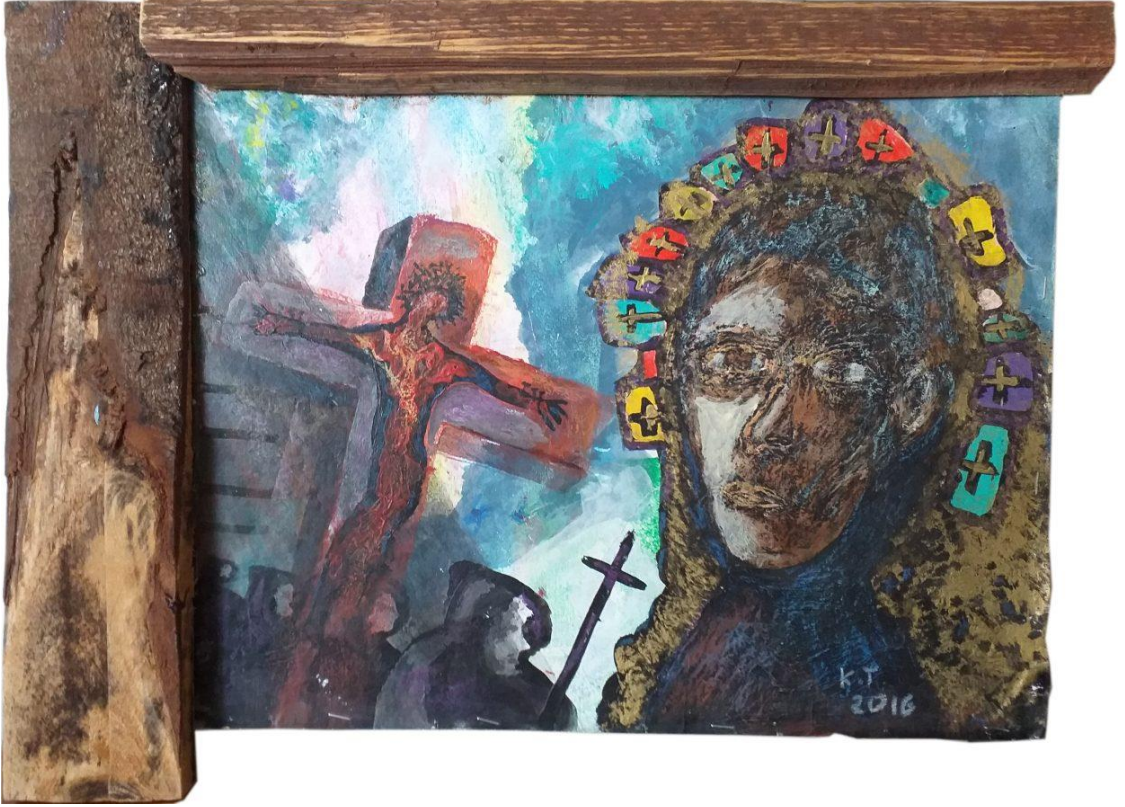
nasıl bir budalalıktır ki bu

Gençliğim boyunca yaptığım en kötü şeyi içtenlikle itiraf etmeliyim şimdi!

Beni yiyip bitiren aşk ateşini gizleyip

seni dün akşam öylece yalnız bırakıp gitmekten duyduğum pişmanlığı

Sulpicia (MÖ 69-14)

Başlangıçta ben vardım aslında. Söz benimle birlikteydi ve biricik sevgilim her iyiliği, güzelliği ve doğruluğu benden öğrenmişti, bir kadından. Yoksa onun da kendinden öncekilerden ne farkı kalırdı ki. Ayrımcılık yapmamayı, kimseyi yargılamamayı, düşmanını bile sevmeyi, sağ yanağına bir tokat atana öbür yanağını da çevirmeyi, kim günahsızsa ilk taşı onun atması gerektiğini, kardeşinin gözündeki çöpü görmeden önce kendi gözündeki merteği fark etmeyi, vermenin almaktan daha büyük bir mutluluk olduğunu, gerçek krallığın dışarıda değil, insanın içinde olduğunu ben öğrettim ona. Yaşam bendeydi. Ne var ki karanlık bir işbirliği hem beni hem de benim üstünlüğümü kabul eden biricik sevgilimi yok etti. Adım ve öğretilerim onun arkadaşları ve sonraki takipçileri tarafından silindi ve çarpıtıldı. Yüzyıllar boyunca hemcinslerim hunharca katledildi. Diyeceğim o ki, *“Yaptığım daha başka çok şey var. Bunlar tek tek yazılsaydı, sanırım yazılan kitaplar dünyaya sığmazdı.”* Ama bilene ki, dünya bir gün kurtulacaksa, yine benim sayemde kurtulacak.

Raffaello Sanzio'nun 1511'de tamamladığı ve Vatikan'da Stanza della Segnatura'da bulunan Atina Ekolü adlı freskte kimler yok ki: Elealı Zenon, Epikür, Averroes, Pisagor, Sokrates, Michelangelo'nun modelliğini yaptığı Heraklitos, Leonardo da Vinci'nin modelliğini yaptığı Platon, Aristoteles, Diyojen, Bramante'nin modelliğini yaptığı Öklid, Batlamyus, Raffaello olarak Apelles, Protegenes. Ve hiçbiri izleyiciyle göz göze gelmeyen onca erkek "yurttaşın" arasından beyaz giysileri içinde hüzünlü gözleriyle dosdoğru izleyiciye, belki de trajik geleceğine bakan güzel Hypatia.

"Saygıdeğer öğretmenim filozof Hypatia,

Seni selamlıyor ve en mutlu yoldaşlarınızı da benim için selamlamanı rica ediyorum. Her ne kadar uzun zamandır senden bir mektup almaya layık görülmediğim için sana sitem etsem de, bunun benim herhangi bir yanlışımdan yüzünden olmadığını, birçok konuda talihsiz birisi olduğum için sizler tarafından hor görüldüğümü biliyorum artık. Sizden mektuplar alabilseydim ve hepinizin nasıl olduğunu öğrenebilseydim – ki eminim mutlusunuz ve talihinizin tadını çıkarıyorsunuz - bu durum beni avutur, yaşadığım sıkıntının yarısından kurtulmuş olur ve senin mutluluğundan keyif alırdım. Lakin şimdi senin suskunluğun acılarımı daha da katmerli hale getirdi. Çocuklarımı, arkadaşlarımı ve herkesin iyi niyetini kaybetmiş haldeyim. Ancak en büyük kayıp senin kutsal ruhunun yokluğu. Oysa hem bahtımın kaprislerini hem de yazgımın kötücül çarklarını alt etmekte onun her zaman bana kalacağını umuyordum.

Kireneli Synesios"

Değerli Synesios,

Yazmakta bu kadar geciktiğim için bana ne kadar sitem etsen haklısın! Seni, derslerimin en zeki ve nadide katılımcısını nasıl hor görebilirim ki! Lakin evlatlarının kaybı yüreğimi ve ruhumu öyle bir ezdi ki, kendi rahatım ve mutluluğumdan utanç duydum ve seni uzaktan yollayacağım sözlerle nasıl avutacağımı bilemedim. İskenderiye'deki siyasi huzursuzluklara rağmen biz iyiyiz ve hayat bildiğin mecrada devam ediyor. Her ne kadar verdiğim derslerin önünde şu anda bir engel yoksa da, gelecekle ilgili nedenini tam olarak bilmediğim ürpertili bir endişe yaşıyorum. Ne var ki senin acının yanında benim endişemin esamisi okunmaz elbette. Hissetsen de hissetmesen de ruhum her daim seninle. Sağlıcakla kal. Sonsuz sevgi ve özlemle.

Hypatia

“Saygıdeğer öğretmenim filozof Hypatia,

Öyle talihsizim ki, bana bir hidroskop lazım. Benim için pirinçten dökülüp bir araya getirilmeli. Söz konusu alet, flüt biçiminde ve boyunda olan silindirik bir tüp. Dikey bir çizgi üstünde suların ağırlığını test etmemizi sağlayan çentikleri var. Uçlardan birinde tüpe oturan koni bir kapak bulunuyor. Koninin ve tüpün yalnızca bir tabanı var. Buna barilyum deniyor. Tüpü suya her koyduğunuzda dik kalıyor. Böylece çentikleri kolayca sayabilir ve bu şekilde suyun ağırlığını belirleyebilirsiniz.

Kireneli Synesios”

Değerli Synesios,

Ruhunun ağırlığı ve yoğunluğunu biraz olsun paylaşabilmek ve hafifletebilmek için yanında olmayı çok isterdim, tıpkı eski günlerde olduğu gibi. Yaşamak zorunda kaldığın bu büyük acılar karşısında ne diyebilirim ki. Yine de şunu bil ki, seni hiç unutmadım, unutmayacağım. Her daim sonsuz sevgi ve özlemlerle.

Hypatia

“Saygıdeğer öğretmenim filozof Hypatia,

Bu mektubu sana yatağımdan dikte ediyorum, yeter ki eline geçtiğinde senin sağlığın yerinde olsun; benim için bir anne, kız kardeş, öğretmen ve elbette bir hayırsever olarak adına ve eylemlerine yaraşan ne kadar sıfatın varsa onurlandırılmasını dilerim. Beni sorarsan, zihinsel acıların ardından bedensel zayıflık geldi. Ölen çocuklarımdan hatırası güçlerimi tüketmeye devam ediyor, yavaş yavaş. Synesios hayatın kötülüklerini henüz deneyimlemeden yaşamalıydı ancak yaşadığı sürece. Uzun süre zapt edilmiş bir lav seli tüm şiddetiyle üzerime çökmüş ve hayatın tatlılığı uçup gitmiş gibi sanki. Ya yaşamaktan vazgeçeyim ya da oğullarımdan mezarını düşünmekten! Yeter ki sen sağlığını koru ve sırasıyla baban Theotecnus ve erkek kardeşin Athanasius olmak üzere herkese selamlarımı ilet! Ve eğer bunlara yeni biri daha eklendiyse, senin için değerli olduğu sürece ona minnettar olabilirim ancak, çünkü o senin için değerli, o halde o adama da en yakın arkadaşım gibi selamlarımı ilet. Eğer kimi işlerim seni ilgilendiriyorsa, sağ ol, var ol, ama o kadar ilgilendirmiyorsa, o zaman beni de ilgilendirmez.

Kireneli Synesios”

Değerli Synesios,

Kendi onulmaz dertlerinin yanında benim sağlığını düşünmen ve beni onurlandırman ne büyük bir incelik! Öte yandan güzel satırların, seni çok sık düşünüyor olmamın bir yankısı gibi geldi bana. Her ne kadar kendini o sözünü ettiğin lav selinin altında kalmış gibi hissediyorsan da, bu dünyada benimle birlikte nefes alıp veriyor olman benim için ne kadar önemli bilemezsin. Asla yaşamaktan vazgeçme, en azından benim hatırıma! Babam, kardeşim ve elbette senin dışında hayatıma yeni biri girmiş değil, girecek gibi de görünmüyor. Çok iyi biliyorsun ki, işlerin, düşüncelerin ve duyguların beni hep çok yakından ilgilendirdi, ilgilendirmeye de devam ediyor. Sonsuz sevgi ve özlemlerle.

Hypatia

“Hades'te ölümler büsbütün unutkanlığa sürüklenecek olsa da,

sevgili Hypatia'm, 'ben orada bile seni hatırlayacağım'. Şehrimin çektiği acılar beni kuşatmış durumda ve ben de onunla birlikte bezginlik ve tiksinti içindeyim, çünkü her gün düşman güçlerini ve bir sunakta kurbanlar gibi katledilen adamları görüyorum. Ölü bedenlerin çürümesiyle kokuşan bir hava soluyorum. Pek çok kişinin başına gelenlerden ben de payımı almak için bekliyorum, zira gökyüzü avcı kuşların gölgesiyle kararmışken insan nasıl umudunu koruyabilir ki? Bu şartlar altında bile ülkeyi seviyorum yine de. O halde neden acı çekiyorum? Çünkü ben bir Libyalıyım, çünkü burada doğdum ve burada gördüğüm şey atalarımın onurlu mezarları. Sanırım sırf senin sayende şehrimde olan biteni görmezden gelmeyi ve eğer fırsatım olursa meskenimi değiştirmeyi başarabilirim.

Kireneli Synesios”

Değerli Synesios,

İskenderiye'nin de durumu hiç iç açıcı değil. Hristiyanlar hem kendi aralarında parçalanıyor hem de Yahudilerle birbirlerini boğazlıyorlar. Diyeceğim o ki, senin gibi hem Hristiyan hem yeni Platoncu olan, bu iki damarı uyumlamaya çalışan birisinin bu vandallığın ortasında çok özel bir yeri var. Herkes birbirine düşman adeta. Orestes Yahudilerin şikâyeti üzerine Hierax'ı tutuklatıp işkence altında sorgudan geçirdi. Kyrill'in kışkırtmasıyla da sinagoglar tahrip edildi, Yahudilerin evleri yağmalandı,

malları ellerinden alındı ve şehirden sürüldüler. Orestes geçende kafasına yediği bir taşla sokak ortasında öldürülüyordu neredeyse. Ben de bu kargaşa içinde derslerime devam etmeye çalışsam da içimdeki huzursuzluğu yenmeyi başaramıyorum. Sonsuz sevgi ve özlemle.

Hypatia

“Saygıdeğer öğretmenim filozof Hypatia,

Bu yıl iki kitap çıkardım. Biri bizzat Tanrı tarafından oraya götürüldüğüm için, diğeri insanların iftiraları yüzünden. Görünen o ki, şu beyaz ya da koyu renk harmaniye giyenlerden bazıları üslubun zarafetinden ve uyumundan yana olduğum gibi Homeros ve retorikçilerin figürleri hakkında bir şeyler söyleme cüretini gösterdiğim için felsefeye sadakat göstermediğimi ileri sürdüler. Böyle kimselerin nazarında filozof olabilmek için insan edebiyattan nefret etmeli ve sadece ilâhî meselelerle iştigal etmeli. Hiç şüphe yok ki, bu adamlar bilinebilir olanın seyirciliğini tekellerine aldılar. Bu ayrıcalık bana haram, zira boş zamanımın bir kısmını dilimi arındırmak ve nüktedanlığımı inceltmek için harcıyorum. Oysa onlar saçma ve önemsiz şeyler yapmaya meyilli olduğum kınaması ve suçlamasıyla beni mahkûm ediyorlar, zira anlatımda basit, yalın, açık ve konuşmayı andıran attisizm bazı genç erkekler tarafından büyük bir coşkuyla karşılanıyor. Dahası, benim bazı şiirsel girişimlerim, heykellerden söz ederken söylemeyi adet edindiğimiz üzere, antik dönemi yeniden üreten bir sanatçının işi gibi geldi onlara. Eleştirmenlerim arasında cehaletleri küstahlıklarını da aşan bazı adamlar var ki, bunlar Tanrı hakkında uzun uzadıya tartışmalar başlatmaya en hazır olanlar. İnsan bunlarla ne zaman karşılaştırsa, sonuç vermeyen çıkarımlarla ilgili boşboğazlıklarını dinlemek zorunda kalıyor. Kimsenin ihtiyacı olmasa da insanın üstüne bir cümle seli yağdırmaya pek hevesliler, sanırım bundan çıkar elde ediyorlar. İşte şehirlerimizde gördüğümüz öğretmenler de bu sınıftan. Kendilerinin kullanma hakkına sahip olduklarını düşündükleri tam bir Amalthea Boynuzu bu. Niyetin asaletini yanlış değerlendiren bu tasasız kabileyi tanıyacağını düşünüyorum. Onların çırağı olmamı isteyenler kısa bir süre sonra tanrısal konularda onlara kafa tutacağımı ve gece gündüz durmadan nutuk çekeceğimi söylüyorlar. Geriye daha zevk sahibi olanlar kalıyor, bunlar Sofist ve ötekilerden çok daha talihsizler. Onlar da aynı şekilde ünlü olmak istiyor ama ne yazık ki buna bile muktedir değiller. Vergi tahsildarları tarafından yağmalanan veya bir musibet tarafından sefalete itilen bazılarının, hayatlarının ortasında filozof olduklarını bilirsiniz. Felsefeleri çok basit bir formülden, Platon'un

yaptığı gibi, herhangi bir şeyi inkâr ettiklerinde veya herhangi bir şey ileri sürdüklerinde tanrıyı tanık olarak çağırmaktan ibaret. Sadede gelmeleri gerektiğinde bir gölge bu adamlara galebe çalıyor; oysa talepleri olağanüstü. Ah, gururla kaldırdıkları o kavisli kaşları yok mu! Elleri de sakallarının payandası. Xenocrates'in heykellerinden bile daha ciddi ve törensel bir yüz ifadesi takınıyorlar. Hatta tamamen kendi lehlerine olan bir kanunla bizi prangalamaya kararlılar; diyeceğim o ki, hiç kimse iyinin herhangi bir bilgisine apaçık bir şekilde sahip olmamalı onlara bakılırsa. Bir filozof olarak kabul edilen herhangi birinin nasıl konuşacağını bilmesi, onların maskesini düşürmek anlamına geliyor, zira bir sahtekârlık perdesinin arkasına saklanmaya ve orada bir bilgeymiş pozunu vermeye pek hevesliler. Beni boş işlerle uğraşmakla haksız yere suçlayan iki tip adam var, biri onlar gibi saçma sapan konuşmadığım, diğeri ise çenemi tutmadığım ve onlar gibi dilimdeki boğayı kendime saklamadığım için. Eserimi bunlara karşı yazmış oldum işte, bir ekolün gevezeliği, diğerrinin sessizliğiyle bir hesaplaşma olsun diye. Özellikle ikincisine, yani söz konusu suskun ve kıskanç adamlara hitaben yazılmış olsa da, diğerr adamları da içine çekmenin yollarını buldu ve olağanüstü bir öğrenme sürecinin bir methiyesi olmayı hedefliyor.

Dahası eser bir yaşam tercihini ve tüm kararların en felsefi olanını, yani felsefeyi övüyor; ne tür bir tercihin dikkate alınması gerektiğini ise bizzat kitabın kendisinden öğreniyorsunuz. En nihayet kitap, gözden geçirilmemiş kopyaları gizlediği gerekçesiyle aynı adamlar tarafından itham edilen kütüphanemi de savunuyor. Bu kötü niyetli herifler böyle şeylerden bile ellerini çekmiyor. Bütün incelikler yerli yerindeyse, her şey yerine ve zamanına göre hallediliyorsa, her bir bölümün ardında yatan nedenler uygun ve meşruysa, Platon'un güzelin çeşitli türlerini tartıştığı tanrısal ve mükemmel yapıt "Phaedrus"da olduğu gibi eser bölümlere ayrılıyorsa, bütün argümanlar önerilen sona tekabül edecek şekilde tasarlanıyorsa, bunun da ötesinde inandırıcılık sessizce anlatının yüzeyselliğini destekliyor ve böyle durumlarda olduğu üzere inandırıcılığın içinden bazı gösteriler doğuyorsa ve bir şey diğerrini mantıksal olarak takip ediyorsa, bu sonuçlar doğanın ve sanatın bir armağanı olmalı.

Belli bir şeyi keşfetmek için disiplini elden bırakmayan Kireneli Synesios"

Değerli Synesios,

Öncelikle başarılarından dolayı koltuklarımın kabardığını ve kendime de bundan bir nebze pay çıkardığımı belirtmek istiyorum.

Dün gece korkunç bir kâbus gördüm ve hala etkisi altındayım: Bir erkek sürüsü şeytani büyüçülük yapmakla suçladıkları bir kadının yolunu kesip üstündeki giysiyi parçalıyorlar. Çırılçıplak kalan biçare kadını önce sokaklarda ite kaka, üstüne tüküre tüküre sürüklüyorlar. Sonra kiliseye götürüp sunağın önüne koyuyorlar. Korkunç kahkahalar atarak ellerindeki kiremit parçalarını ona fırlatmaya başlıyorlar. Uzun ve acılı bir son! Aldığı yaralar yüzünden kadının artık ayakta duramayacak hale gelip yere yıkıldığı anda ter içinde uyandım. Beni unutmaman dileğiyle!

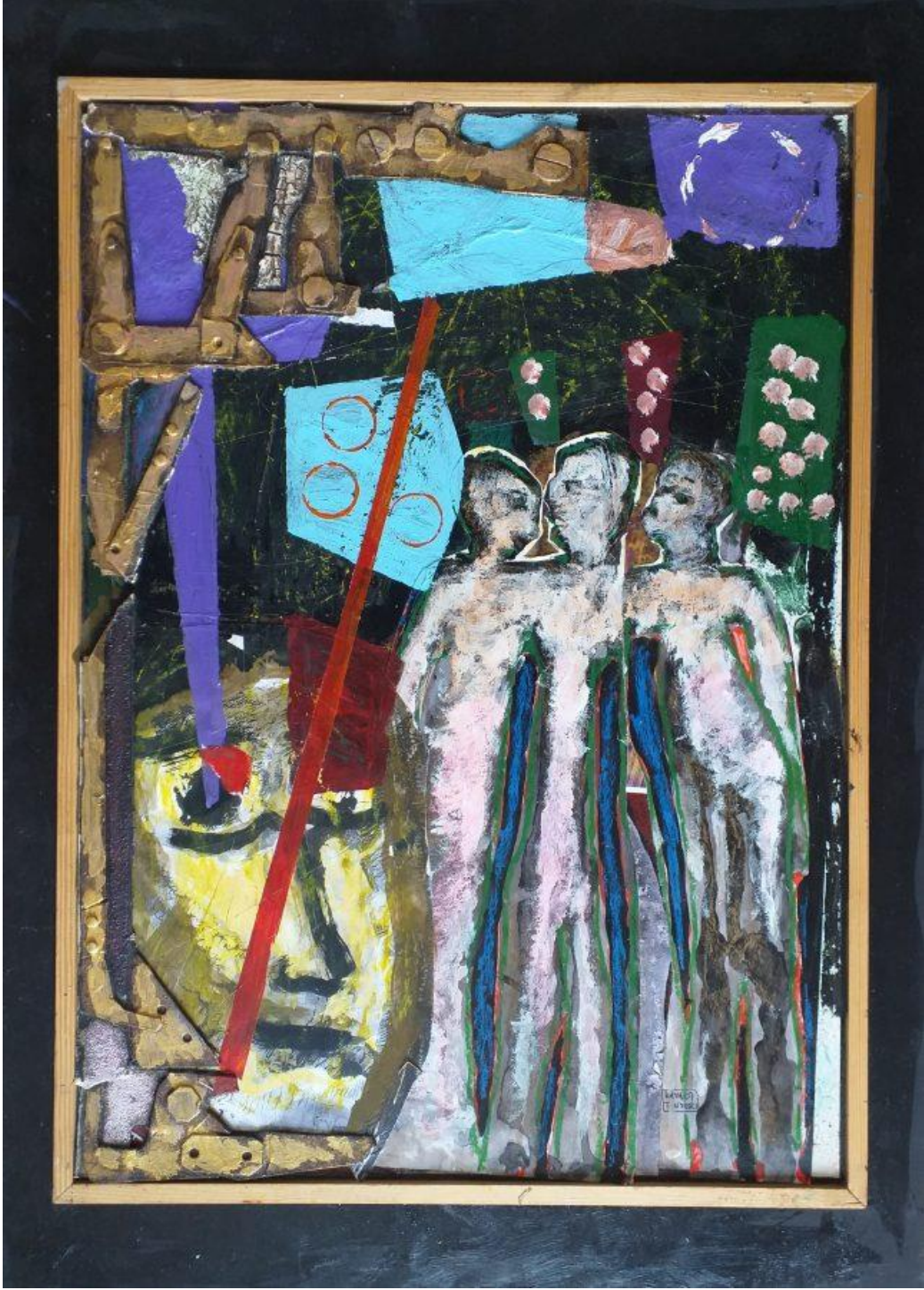
Hypatia

Hypatia (370-415)

Henüz Gök Tanrı hüküm sürer, onun oğlu ulu Kayra Han evreni, kötücül Erlik yeraltını yönetir, yer ve su ilahları dünyanın düzenini sağlar, Ülgen göğün on altıncı tabakasındaki altın tahtında oturur, Kızagan dokuzuncu, Mergen yedinci katı mesken tutar, Gün Ana yeri göğü aydınlatır, üç boynuzlu Umay doğurganlığı ve bereketi simgeler, tuyuklar ve kamlar hekimlik, büyücülük ve kâhinlik eyler, davullar eşliğinde miraç ayinleri sahneler ve Deli Dumrul Azrail kimdir bilmez iken, “*Kanlı Koca, oğlu yiğit Kan Turalı’ya, gel seni evlendireyim, der. Bunun üzerine oğlan der: Madem öyle, bana layık kız nasıl olur! Ben daha yerimden kalkmadan o kalkmalı, ben daha kara koç atıma binmeden o binmeli, ben daha kanlı düşman eline varmadan o varıp bana baş getirmeli. Baba der: Oğul, sen kız istemezmişsin, bir yiğit bahadır istemişsin. Kan Turalı der: Evet baba, istemem cici bici Türkmen kızı. Baba der: O halde kız aramak bana düşer. Böylece kırk yiğidiyle yola düşer Kanlı Koca. Dolanır, bakınır, hiçbir yerde aradığı kızı bulamaz. En nihayet Tirabuzon’a varır. Meğer Tekfur’un dilber gibi bir kızı vardır. Selcen Hatun sağına soluna iki çift yay çeker, attığı ok yere düşmez. Ne var ki, Selcen’i üç canavar korur, bir kükreyen aslan, bir kara boğa ve dahi bir kara deve. Tekfur’un buyruğuna göre kim ki bu ejderhaların hakkından gelir, hatunu alıp götürmeye hak kazanır. At ayağı çabuk ozan dili çevik olur. Baba tez elden Kan Turalı’ya varır: Oğul sana kız buldum, lakin hüner ister. Varacağın yerin dolamaç*

dolamaç yolları olur. Atlı batıp çıkamaz, onun balçığı olur. Yaman yerlere yeltendin. Aksakallı babanı, ihtiyarcık ananı ağlatma. Oğul, bu kadar işten korkan yiğit mi olur, yine görünceye kadar bey baba hatun ana esen kalın deyip yola düşer. Tekfurun huzuruna çıkıp, kızını almaya gelmişim, der. Tekfur der: Bu yiğidi anadan doğma soyundurun. Kan Turalı altınlı ince keten bezini beline sarar. Kız da onu köşkten seyreder, dana gibi ağzının suyu akar. Bunun gibi yiğit yazık ki canavarlar elinde helak olsun, der. Kan Turalı sırayla boğayı, aslanı, deveyi hurdahaş eder. Selcen Hatunu alıp kuğuların, turnaların, sülünlerin, kekliklerin uçtuğu bir yere kondurur. Kanlı Koca'ya da haber salar. Gece vakti Kan Turalı uykuya daldığında kız der: Benim âşıklarım çoktur, ansızın dörtnala gelmesinler, tutup yiğidi öldürmesinler, akça yüzlü ben gelini yine anamın babamın evine iletmesinler. Bunun üzerine mızrağını eline alır, bir yüksek yere çıkıp beklemeye koyulur. Baktı ki altı yüz düşman dörtnala yetişiyor, Kan Turalı'yı uyandırır. Beraber at sürerken Hatun onu geçer, düşmanı basıp dağıtır. Kan Turalı'yı arkasına atıp atını sürer. Lakin Kan Turalı'nın ezikliği tutar, hatunun övüneceğinden korkar, seni öldüreyim der. Kız hiddetlenir: Bana bak bey yiğit, övünmekle kadın erkek olmaz, yorgan içinde seninle sarmaşmadım, tatlı damak tutup emişmedim, al duvağımın altından söyleşmedim, tez sevdin tez usandın kavat oğlu kavat, bana mı kıyacaksın şimdi! Kan Turalı tutturur: Öldürmem gerek seni! O zaman Selcen dellenip haykırır: Bre kavat oğlu kavat, ben aşağı kulpa yapışıyorum, sen yukarı kulpa, kavat oğlu beri gel o halde. Atını teper, bir yüksek yere çıkar. Okluğundan doksan okunu yere döker. Kan Turalı'ya kıyamadığı için iki okun temrenini çıkarır, birini yaya takar, birini eline alır. Kız oku atınca Kan Turalı'nın başındaki bit ayağına iner. O zaman Kan Turalı gelip Selcen'i kucaklar. Barış yaparlar, gizli yaka tutup koklaşırlar, tatlı damak verip emişirler. Atlarına binip koşuşurlar, bey babanın yanına erişirler. Yeşil çimene çadır dikip düşün ederler.”

Son Panteon/Tek perdelik oyun

Kişiler:

Üç İlahe

Baş-melek

Elçi

Ahali

İzleyici

Sahnenin bir köşesi karanlıktır ve ahali derin bir uykudadır. Karşı köşenin loşluğundaki iki katlı son panteonun birinci katında sayıları üç yüzü geçen tanrı ve tanrıça figürinleri, ikinci katında üç sütunun üstünde üç İlahe ve arkalarındaki yükseltide Baş-İlah'ın yakut arşı durmaktadır. Sahnenin tam ortasındaki bir mağarada oynaşan renkli ışıkların altında Elçi oturmakta ve ses çıkarmadan dudaklarını kıpırdatarak kanatlı bir varlık olarak kendini gösteren Baş-melek'le konuşmaktadır.

Baş-melek: Unutma ki, sen sadece bir uyarıcı ve korkutucusun. Ahaliye de ki, o üç ilaheye tapınmaya devam ederlerse, Baş-İlah bu günahları yüzünden onları ateşe atacak.

Elçi: Söylüyorum ama dinletemiyorum. Beni ciddiye almıyorlar, lanet olası o üç ilaheyi Baş-İlah'ın kızları sanıyor, hakikate kulak vermiyorlar.

Baş-melek: Sabırlı ol! Baş-İlah'ın buyruğu doğrultusunda daha önce de böyle yapmış olanların başına neler geldiğini, nasıl helak olduklarını sana bütün ayrıntılarıyla anlatacağım. Baş-İlah'ın kızları da olamaz, oğulları da.

Üç İlahe aralarında fısıldaşmaya başlar.

3. İlahe: Elçi aldığı vahyi gittikçe yayıyor. Yanmışız demektir, böyle giderse günün birinde imha edecekler bizi.

1. İlahe: Baksanıza, Baş-İlah Elçi'ye, ahaliye hakikati anlatması için Baş-melek'i göndermiş, melek ona ahalinin Baş-İlah'a ulaşmak için bizi aradan çıkarmanın zamanı geldiğini, bizle birlikte bütün figürinlerin yok edilmesi gerektiğini söylüyor.

2. İlahe (hıçkırarak): Olamaz, olamaz! Minerva, Nemesis ve Venüs gibi olacak bizim sonumuz da.

1. İlahe: Baş-meleğin mesajları sayesinde Elçi ahalinin bastırılmış ve unutulmuş bilinçaltını ortaya çıkarıyor desenize, İbrahim geri dönüyor. Bakalım daha ne kadar direnecek ahali.

3. İlahe: Ah o eski günlerimizi hatırladıkça içim yanıyor, ahalinin bize hediyeler sunduğu, güzel kokular serptiği, adak hayvanları getirdiği, fal okları çektiği günler. Şimdilerde pek ne gelen var ne giden. Korkuyorlar gelmeye. Ahali mağaranın önüne gitmeye başladı şimdiden.

2. İlahe: Tüylerim diken diken oluyor, akıbetimiz çok kötü olacak. Elçi'nin cinlerin de bir kısmını ikna ettiği söyleniyor. Elçi'ye zeval olmaz, olan bize olacak.

İlaheler aralarında fısıldaşadursun, derin uykusundan uyanıp mağaradaki Elçi'nin önünde diz çökenlerin sayısı birer ikişer artarken en arka sırada oturan bir İzleyici kendi kendine mırıldanarak bir tirat atmaktadır.

İzleyici: Mısır'ın en güçlü kadınlarından biri olan Nefertiti'nin kocası Akhenaton geliyor aklıma; putları yasaklayan, tek tanrılı Aten dinini ve Aton'a tapmak için Amarna kentini kuran, ardılları tarafından adı krallar listesinden silinen, kendisiyle ilgili her şey yok edilip yüzyıllarca unutulmaya mahkûm edilen Firavun. Tarihte ilk kez çoktanrıçılığın karşısında yer alan bu devrimci Firavun'un arkasında onunla eşit düzeyde yönetim haklarına sahip olan Nefertiti olabilir mi! Her ne kadar somuttan büsbütün sıyrılmadıysa da, peygamberlerden çok önce soyutlama yönündeki bu ilk adım kadın aklının bir ürünü olabilir mi. Kim bilir. Eğer öyleyse, Nefertiti'nin mirası Firavun kocasına mal edilmiş, unutturulan Akhenaton'un dünya görüşü de Sigmund Freud'un çok sonra iddia edeceği üzere Musa'da yeniden vücut bulmuş olabilir.

İzleyici Franz Kafka'nın sirkteki seyircisi misali bu sapkın düşüncelerin içinde dolanadursun, sahnede bir gürültü koptu. Ahali tozu dumana katarak panteondaki figürinleri ve üç ilaheyi yerle bir ediyordu. İlahelerin isimleri ve cisimleri bir daha geri gelmemek üzere silindi.

Kimi kritik anlarda tarihin gidişatı bambaşka olabilir pekâlâ. Kim bilir, belki başka âlemlerde öyle olmuştur. Hugh Everett III'ün kuantum mekaniğine dayanan, evrensel dalga fonksiyonu teorisi olarak da adlandırılan Çoklu Dünyalar'ı izlendiğinde, Niels Bohr ve Werner Heisenberg'in Kopenhag Yorumu'nun aksine, gözlemci de içinde olmak üzere dalga fonksiyonu her bir elektronun rastlantısal davranışıyla çökmesinin yanı sıra bölünüp çatallandığına, süperpozisyonun bozulma sürecinde eşevresizliğin uzay-zamana yayılan dallanmaları etkileşime giremedikleri için Dünya'da gerçekleşmeyen tüm olasılıklar birbirlerinden habersiz sonsuz kopyalarımızın alternatif yaşamlar sürdüğü paralel evrenlerde gerçekleşebileceğine göre, Mervan kızı Esmâ *"Benû Mâlik'in, en-Nebît ve 'Avf oğullarının kıcı (kırıktır)! Benû'l-Ĥazrec'in de kıcı (kırıktır)! //Siz kendi aranızdan olmayan bir yabancıya itaat ettiniz. O kişi ne Murâd'a ne de Mezĥic'e mensuptur// Seçkin kişilerinizi öldürmesinin ardından, et suyunun umulması gibi hâlâ ondan bir şeyler mi umut ediyorsunuz?// Aranızda onun gaflet anını gözleyecek ve ondan bir şey bekleyen kişilerin ümitlerini parçalayacak gurur sahibi hiç mi kimse yok?"* dizeleri yüzünden başka dünyalarda bir gece vakti beş çocuğunun yanında, *"O kadın için iki keçi bile toslaşmaz"* cümlesinin verdiği cesaret ve iç rahatlığıyla infazı gerçekleştirmek üzere gönüllü bir tetikçi tarafından katledilmemiş olabilir. Belki, keşke!

Her ne kadar “(...) İşte kadınlardaki bu zayıf mantığın sonucunda içinde yaşadıkları anın somutluğu ve doğrudan realite onlar üzerinde kuvvetli bir tesir bırakır, oysa erkekte soyut düşüncelerin, (...) geçmiş ve geleceği gözetmenin gücü (...) bambaşkadır. Hal böyle olunca kadın karakterindeki temel yanlışın adaletsizlik olduğu gün yüzüne çıkar. Bu da öncelikle akıl fikir noksanlığından doğar, dahası doğuştan güçsüz olan kadınların düzenbazlığa muhtaç olmaları bu durumu pekiştirir: içgüdüsel kurnazlıklarının ve kökü kurutulamayan yalan söyleme düşkünlüklerinin nedeni budur.

Zira doğa nasıl ki aslanı pençeler ve dişlerle, fili fildişleriyle, yabandomuzunu köpekdişleriyle, boğayı boynuzlarla ve mürekkep balığını suyu bulandıran mürekkeple donattıysa, kadını da kendini koruması ve savunması için ikiyüzlülük gücüyle donatmış ve erkeğe bedensel kuvvet ve akıl olarak bağışladığı tüm gücü kadına mürailik yeteneği olarak bahşetmiştir. Dolayısıyla ondaki ikiyüzlülük doğuştandır, bu nedenle kadının aptalında da akıllısında da aynı düzeydedir. İşte bu yüzden kadının her fırsatta ikiyüzlülükten yararlanması, saldırıya uğradıklarında hemen silahlarını kullanmaya başlayan hayvanlarda olduğu gibidir tıpkı, üstelik bunu bir hak olarak görürler. Bu nedenle tam anlamıyla dürüst bir kadın bulmak imkânsız kadar zordur. (...) Bu temel noksandandır ve onun yan ürünlerinden de hainlik, sadakatsizlik, ihanet, nankörlük ve benzeri özellikler doğmaktadır. (...) Temelde kadınların üremeyi sağlamaktan başka bir varlık nedeni olmadığı için istisnasız, türün bir parçasıdırlar ve birey olamazlar. (...) Bu da onların tüm varlığına ve eylemlerine düşüncesizlik, dikkatsizlik ve erkeğin sahip olmadığı bambaşka bir yön verir, evlilikte çok sık görülen ve neredeyse normal sayılan uyumsuzluğun nedeni de budur işte. Bücür, dar omuzlu, geniş kalçalı ve kısa bacaklı cinse güzel demek, cinsellik yüzünden kafası dumanlanan erkek aklının işi olabilir olsa olsa. Oysa kadın cinsini estetik yoksunu diye adlandırmak daha yerinde olurdu. Kadın ne müzikten ne edebiyattan ne de güzel sanatlardan anlamaz, yatkın değildir bunlara. İşveli ve cilveli görünmek amacıyla maymun gibi taklit yapar sadece. (...) Sexus sequior, yani yetersiz, değersiz, kıt, geri kalmış bir cinstir o. (...) ”diye buyuran Arthur Schopenhauer’in kadınlar hakkındaki bu görüşlerine uzanma fırsatını bulamamış olsa da, filozoftan yüzyıllar önce Dünya’nın bambaşka bir köşesinde türeyen, ne idüğü belirsiz anonim bir Şairin “Dostum kadınlara inanma! Vaatlerine gül geç! Çünkü onların iyi ya da kötü halleri ferçlerinin heveslerine bağlıdır. Güya aşktan söz ederler, oysa hainlik onları sarıp giysilerinin titreşiminde şekillenir. Yusuf’un dediklerini saygıyla anımsa; Âdem’i cennetten kovdurmak için iblisin kadını kullandığını unutma! Kendine de güvenme! Bir işe yaramaz! Çünkü yarın bağlandığın kişide saf aşkın yerini çılgın bir tutku alacaktır. Hele hiç şöyle deme: Aşka düşersen, âşıkların çılgınlığına kapılmayacağım! Sakın bunu söyleme! Çünkü gerçekte kadınların ayartısından yakasını sıyırmış bir erkek, olmayacak şeydir!” diye buyuran vaazına tüm benliğiyle bağlanan, kendisini zenci kölelerle aldattığı için önce karısının başını vurduran, sonra da ülkesindeki tüm kadınları katleden Şehriyar’ın katili bir vezir kızıyım ben. Ülkemde

hemcinsim kalmayınca onun evlenme teklifini de intikam duygusuyla yanıp tutuştuğum için, bu sefil yarattığı ortadan kaldırmak için kabul ettim zaten. Böylece bu zalimin yanında geçirdiğim ilk ve son gecede kız kardeşim Dünyazad'la yaptığımız plan doğrultusunda onu öldürmeyi başardık. Tabii sonradan başımıza gelenleri siz tahmin edin artık! Oysa onu bin bir türlü masalla uyutup ruhunu yumuşatabilir, kadınların canını bağışlamasını sağlayabilirdim pekâlâ. Geoffrey Chaucer veya Giovanni Boccaccio kadar ünlü bir anlatıcı olabilir, Voltaire, Montesquieu, Edgar Allen Poe veya Jorge Luis Borges'i etkileyebilir, Gustave Dore, Marc Chagall ve Henri Matisse'nin ilham kaynağı haline gelebilir, Rimski Korsakov'a bir senfoni yazdırabilir, Pier Paolo Pasolini'nin hayal gücünü kıskırtabilirdim. Ne var ki ülkedeki kız kardeşlerim gözümün önünde hunharca katledilmişken Şehriyar'ın koynuna girmeyecek, ruhunu okşayıp onu ikna etmekle uğraşmayacak kadar onurluydum ben. İşte bu yüzden ünlü bir anlatıcı olmak yerine bir militan olmayı tercih ettim. Pişman değilim!

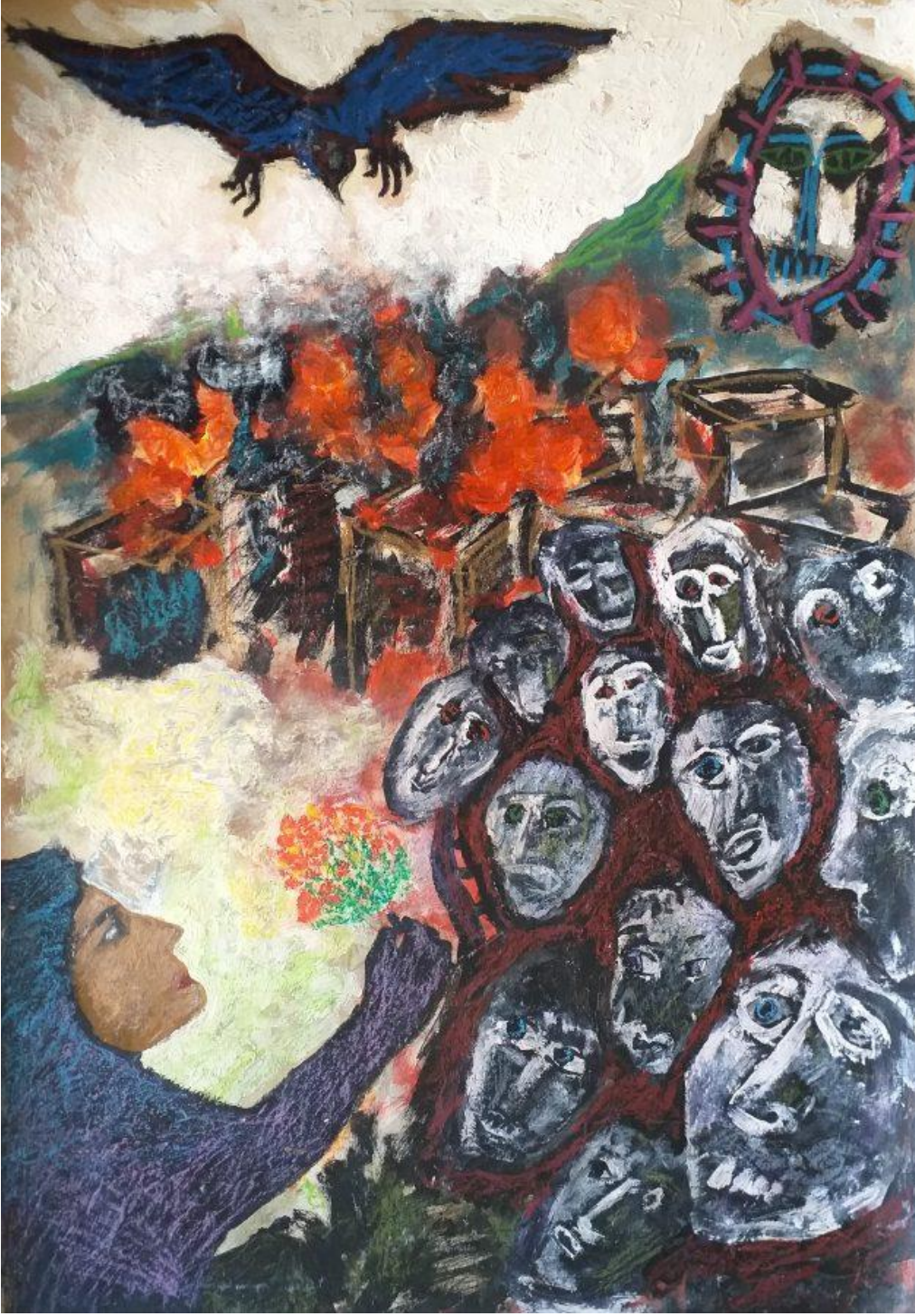

İlhan Mimaroğlu'nun Müzik Tarihi başlıklı kitabında verdiği bilgiye göre Sir Thomas Beecham "*Kadın besteci yoktur, olmamıştır, olmayacaktır.*" diyor!

Kassia gözlerini dünyaya Bizans'ın bir zengin evinde açtığında hassas kulağına kendi ağlamasının eşliğinde Konstantinopolis'in akşam sesleri çarpmıştı. Kızını memesine yaslamış olan anne ter içinde karşısındaki duvarda asılı haça bakarak mutluluk içinde bir şükür duası mırıldanıyor, telaşlı hizmetçiler ellerinde havlu, tülbent ve su dolu leğenlerle bir odadan diğerine koşturuyordu. Güneş Ayasofya'nın üzerinde batmaya yüz tutmuştu. Odanın bahçeye bakan penceresinde ağaçlar tatlı bir meltemle salınıyordu. Doğum sürecinde terasta heyecanla volta atmış olan baba artık odaya girmişti. Karısına minnetle, kızına şaşkınlıkla bakıyordu. Bundan birkaç yıl sonra, koskoca bir imparatorluğu kocasının ölümünden sonra uzun bir zaman neredeyse tek başına yöneten Theodora Dafne Sarayı'nda, eşi İmparator Theofilos ise Büyük Saray'da dünyaya gelecektir. Üç kişi, üç yazgı. Annesinin ninnileriyle büyüyen Kassia'nın müzikal yeteneği Ayasofya'da okunan Akathist İlahi vesilesiyle kendini gösterdiğinde babası ona dönemin en büyük litürjik şairlerinden ve ilahi yazarlarından biri olan Josephus Hymnographus'u özel müzik öğretmeni olarak tuttu. Joseph, Kassia'nın arkadaşı Theodora'ya da ders veriyordu. Ne var ki müzikten ziyade güce ve yönetmeye ilgi gösteren Theodora'nın yeteneği Kassia'nın yanında sönük kalıyordu.

Kassia, Theodora ve Theofilos Bizans'ın yemyeşil geniş bahçelerinde oyunlar oynuyor, birlikte serpilip büyüyorlardı. Theofilos bu oyunlar esnasında hep Theodora'nın peşindeymiş gibi görünse de gözünü onların hep biraz uzağında kalan Kassia'dan ayırmıyordu. Theofilos çok genç yaşta tahta çıktığında evli olmadığı için annesi oğlu için Büyük Saray'da bir görücülük şöleni düzenledi. Davetliler arasında Kassia ve Theodora da vardı elbette. Theodora her zaman yaptığı gibi parlaklığını sergilemeyi ihmal etmiyor, Kassia her zaman yaptığı gibi herkesin biraz uzağında kalmayı tercih ediyor, Theofilos de her zaman yaptığı gibi elinde altın elmayla bir sürü genç ve güzel kadının arasında dolaşiyor gibi görünse de uzaktan Kassia'yı izliyordu. Gecenin ilerleyen saatlerinde Kassia'nın yanına yaklaşan Theofilos ona *"Kötülükler dünyaya kadınla gelmiştir"* dediğinde, Kassia onu yüzünde bir gülümsemeyle *"İyilikler dünyaya kadınla gelmiştir esas"* cümlesiyle yanıtladı. Bunun üzerine yüzünden bir anlığına bir bulut geçen İmparator az ötede merakla onları izleyen Theodora'ya döndü ve altın elmayı ona uzattı. Kassia, birlikte büyüdüğü Theodora ve Theofilos'un evliliklerinden sonra kendi kurduğu bir manastırda başrahibe olarak müzik ve edebiyat çalışmalarına devam etti. Bir gün odasında çalışırken manastırın rahibelerinden biri Kassia'nın yanına geldi ve ona İmparator'un manastırları ziyaret ettiği, o esnada da kendi manastırlarında olduğu ve başrahibeyi de görmek istediği haberini verdi. Rahibeyi hızla başından defeden Kassia aceleyle odasından çıkıp kendini manastırın gizli hücrelerinden birine kilitledi. İmparator odaya girdiğinde Kassia'nın yerinde yeller esiyordu. Gelgelelim çalışma masasının üstünde tamamlanmamış bir şiiri vardı. Theofilos Kassia'nın dizelerini okudu. Bir bulut geçti yüzünden, yeniden. Birbirlerini bir daha hiç görmediler.

Kassia (805/810 – 865)

Ben sevgilimin kendisiyim, o da bendir; biz bir bedene hulûl etmiş iki ruhuz

Hallâc-ı Mansûr

Paris, 1 Haziran 1310, Hamsin Yortusu. Place de Grève'de hazırladıkları bir odun yığının üstünde kazığa bağlıyorlar beni. İrikıyım bir adam elindeki meşaleyle

odunları ateşe veriyor. Alev dillerinin yaydığı ısıyı hissediyorum. Önce ayaklarımdaki hücreler ölüyor, proteinlerim dağılıyor. Ateş dizlerime yükselirken baldırlarım şişip kabarmaya başlıyor. Böbreklerim iflas etmenin eşiğinde artık. Sinirlerimden beynime ulaşan yüksek sinyaller yüzünden dayanılmaz bir acı içindeyim. Bayılıyorum, az sonra vuslata ermek üzere. Yakarak öldürdüler beni. Akıl, ruhu ve sevgiyi ateşe verdi.

Neden mi, bir kitap yazdığım ve bu yüzden sapkın olmakla damgalandığım için! Anlatayım: Basit Ruhların Aynası'nda, şanını duyduğu Büyük İskender'e tutulan, ancak ona ulaşma ihtimali olmayan bakire bir kral kızı misali Tanrı uğruna efendileri, aracıları, dünyayı ve kendimi yok saydığım, tüm erdemlerden arınarak yüreğimi özgürleştirdiğim, ne utançtan ne onurdan, ne yoksulluktan ne varsılıktan, ne sevgiden ne nefretten, ne cennetten ne cehennemden yerinmediğim, böylece akılı şaşırttığım, hiçleşen ruhun her şeye sahip olduğunu, hiçbir şey bilmemekle aslında her şeyi bildiğini iddia ettiğim, kendi irademi imha edip bütünüyle tanrısal iradeye teslim olduğum, böylece akla ve tahakküme meydan okuduğum, ayinler, vaazlar, oruçlar veya dualarla ilgilenmediğim, ruhun yükten kurtulması için tevazu içinde alçalmayı önerdiğim, başkalarından medet ummaktan vazgeçtiğim, Tanrı hakkında vaaz verenleri bu denli çok konuştukları için aslında tanrısal sevgiden hiç nasiplerini almamış oldukları yönünde yargıladığım, kutsal kilisenin esasında inanç, umut ve insan sevgisinden uzak küçük ruhlar tarafından yönetildiğini dile getirdiğim, yüce ruhların erdemlere değil, tam tersine erdemlerin onlara hizmet ettiğini öne sürdüğüm, bir kartal gibi yüksekten uçan, güneşin güzelliğini, ışınlarını ve parlaklığını her gözden daha iyi görebilen bu nadide ruhları sadece Tanrı'nın anlayabileceğini düşündüğüm, O'nun asla dille kavranamayacağını, tam bir inancın ve saf sevginin hiçlik ve eylemsizlik gerektirdiğini bildiğim için.

Pavlus kadınların topluluk içinde konuşmasının uygun olmadığını peşinen buyurmuş olmasına rağmen, Marguerite Porete'in radikal bir pervasızlığı temsil eden Ayna'sı halk arasında ses getirmişti. Hal böyle olunca, Cambrai Piskoposu Ayna'nın Marguerite'in memleketi Valenciennes'de derhal yakılması emrini verdi. Ama ne gam! Marguerite kitabın yeni bir versiyonunu yazmakla kalmayıp onu Châlons-en-Champagne Piskoposu Jean'a tavsiye etti. Ne var ki bir sonraki piskopos ve yerel engizisyoncu tarafından sorguya alındı ve yeni piskopos Philipp vakayı Dominikan engizisyoncu Wilhelm von Paris'e devretti. Marguerite Wilhelm'in mahkeme çağrılarına icabet etmeye tenezzül etmediği için tutuklanıp zindana atıldı. Soğuk taş duvarların arasında aforoza maruz kalan bir buçuk yıl, ama ne gam, Marguerite Nuh diyor,

peygamber demiyor! Cennet veya cehennem, ceza veya aklanma, tokluk veya açlık, ölüm veya yaşam Ayna'da yazdığı gibi ne yazar özgür bir ruha. Wilhelm'in iki kez toplamak zorunda kaldığı bir komisyon sonunda Marguerite'i ikına sıkına sapkınlıkla suçladı ve ölüm cezasına çarptırdı. Ne var ki nedamet getirirse, cezası zatıâlilerinin lütfuyla müebbetle çevrilebilirdi, bak sen! Komisyonun teologları Marguerite'in zaten çoktan bir ölü olduğunu bilmiyor muydu. Bilmiyorlardı, zira Marguerite keskin öngörüsüyle bunu Ayna'nın girişinde yazmıştı zaten: *"Siz sayın teologlar ve bilginler, düşünme beceriniz ne denli keskin olursa olsun, tevazu göstermediğiniz sürece sevgi ve inancın ne olduğunu asla anlayamayacaksınız."*

Marguerite Porete (1248-1310)

Haeresis est maxima, opers maleficarum non credere

Malleus Maleficarum (1487)

Hekate ve En Dor Cadısı günlerinden çok sonraydı. Eski kilisenin şeytan ve cadı inancını sürdürmekten geri durmayan Martin Luther'in ölümünün üzerinden kırk beş yıl geçmişti.

1 Haziran 1590, Nördlingen

Beni bugün tutukladılar. Mayısta önce kafası kesilen sonra da yakılan Ursula cadı olduğumu söyleyerek beni ihbar etmiş. Aynı gün sadece beni değil, Barbara Lierheimer, Margarethe, Margaretha, Katharina ve Barbara Wörlin'i de tutukladılar.

2 Haziran

Bugün beni çırılçıplak soyup vücudumdaki kılları kestiler, şeytanın alametleri olan benleri ve lekeleri aradılar. Sonra sorguya aldılar, şeytanla nasıl birleştiğimi anlatmamı istediler. Onlara dindar ve masum olduğumu, cadı falan olmadığımı söyledim elbette. Neyse ki çocuklarımdan bir mektup aldım: *“Canım annemize bizden çocuksu bir selam. Bizi merak etme, hepimiz iyiyiz. Senin de iyi olduğunu duyduk. Şükür ki babamız da iş gezisinden bugün dönüyor zaten. Onun gelişini haber vermek istedik sana. Yüce Tanrı'nın lütfuyla sağ salim eve dönmeni bekliyoruz. Âmin. Canım annemiz, kendine bira, bir dilim pasta, küçük balık ve kızarmış tavuk al. Paraya ihtiyacın varsa gönderelim. Zaten kesende bol para var, biliyorsun. Kendine iyi bak canım annemiz. Ev işlerini de düşünme, sen gelene kadar biz her şeyi hallederiz. Tanrı seninle birlikte olsun.”*

6 Haziran

Beni Apollonia ve Maria ile yüzleştirdiler. Her ikisi de gözümün içine baka baka benim cadı olduğumu iddia etti.

10 Haziran

Apollonia ve Maria'yı idam ettiler. Günlerim buz gibi, taş bir zindanın duvarları arasında geçiyor. Açım ve donuyorum. Kocam Peter'in elinden geleni yaptığına eminim. Çocuklarımı çok özledim. Dua kitabımdan bir sayfa koparıp Peter'e şu satırları yazdım: *“Canım sevgilim, endişelenmene gerek yok. Beni bin kere cadılıkla suçlasalar da, tüm şeytanlar bir araya gelip beni paramparça etsinler ki, masumum ben. İşkenceye maruz kalıp beni bin parçaya ayırsalar da, itiraf edecek bir şeyim yok. Sen yeter ki endişelenme, bütün ruhumla suçsuzum ben. Bana cehennem azabı yaşatsalar da, doğru yoldayım. Şayet suçluysam, göklerdeki babamız beni asla huzuruna çağırmayacaktır. Bana inanmadıkları takdirde yüce Tanrı bunu görecektir ve bir işaret gönderecektir. Öyle ya, bu sıkıntıdan kurtulamazsam, Tanrı da yok demektir. Bana kefil olmaktan asla vazgeçme. Masumiyetimi duyuyorsun, değil mi? Tanrı aşkına, beni zor durumda bırakma.*

Rebekka'n

13 Haziran

Umudumu diri tutuyorum, Peter bugün yetkili mercilere bir mektup yazdı: *“Saygıdeğer, merhametli, onurlu, bilge, âlicenap Beyefendiler! Karımın, itham edildiği konuları hayatı boyunca aklından bile geçirmedini umuyor ve böyle olduğuna da kesinlikle inanıyorum. Gerek sözleri gerek eylemleriyle onun böyle işlerle en ufak bir ilgisi yoktur...Kendi vicdanım ve pek çok iyi yürekli, onurlu insan da buna şahittir. Hem benim hem başkalarının görebileceği üzere her zaman Tanrı korkusuyla yaşayan, edepli, namuslu, evcimen ve dindar bir kadındır o, buna mukabil her zaman kötücüllüğün karşısında yer almıştır. Ayrıca memnuniyetle belirtmeliyim ki, hayatı boyunca evin reisi olarak benim de onurumu korumuştur. Aynı şekilde sevgili çocuklarını da sadık bir anneye yakışır biçimde sadece kateşizm yönünde değil, aynı zamanda Kutsal Kitap, özellikle de Zebur yönünde sadakat ve gayretle eğitti. Övünmek gibi olmasın ama hamdolsun ki, Davut'un Mezmurları'nı ezbere bilmeyen ve anlatamayan hiçbir çocuğum yoktur. Ayrıca hiç kimse karımın şimdiye kadar herhangi bir insana bedensel veya ruhsal bir zarar verdiğini iddia edemez...Bu nedenle mütevazî kullarınız olarak altı çocuğum ve kendi adıma Tanrı ve adil yargıç İsa'nın kendini göstereceği mahşer günü aşkına yetkililerimizin saygıdeğer ve basiretli bir bilgelik sergileyerek sevgili annemize lütufkâr bir anlayış göstermesi ve onu bize kavuşturması için size yalvarıyorum.*

Peter Lemp

29 Haziran

Suçumu, cadı olduğumu itiraf edeyim diye parmaklarımı mengeneyle ezdiler bugün. Ayaklarıma İspanyol çizmesi takıp çekiçlerle vurdular. Acılar içinde kıvranıyorum. Ben masumum.

30 Haziran

Kollarımı arkadan birleştirerek bir kazığa astılar beni. Bir ara kendimden geçip bayıldım. Cadı değilim ben! Gittikçe kafam bulanıyor.

3 Temmuz

Ateş Deneyi! Tabanlarım cayır cayır yandı.

6 Temmuz

Bütün vücuduma iğneler batırıyorlar. Kanım çekiliyor. Yeter, yeter! Evet evet, şeytanın karısıyım ben. Havada uçar, büyü yaparım. Her şeyi anlatacağım size. Suç ortaklarımın isimlerini de vereceğim. Dayanamıyorum artık!

15 Temmuz

Bir haşeratım ben, geceleri uçup insanları yiyen, çocukları öldüren bir strix, köküm kurusun. Her gece seviştiğim iblisten alıyorum gücümü.

2 Ağustos

Bittim, umutsuz ve çaresizim. *“Ah, biricik sevgilim Peter, bu denli masumken senden koparılacağım demek ki! Tanrı bunu unutmayacak. Bizi sersefil ettiler. İşkence görüyorum. Oysaki göklerdeki Tanrı kadar masumum ben. Cadılıkla en ufak bir ilgim varsa, Tanrı cennetin kapılarını ebediyen kapasın bana. Canım sevgilim, yüreğim yanıyor. Ah ah, öksüzlerime ne olacak! Ailemizin babası, bana zehir yolla. Bugün değilse yarın. Bu işkenceler yıldırıyor beni. Yaz bana. Yüzüğümüzü benim hatırıma takmaya devam et. Kolyemi altı parçaya böl. Çocuklar onları ömür boyu taşısın. Ah sevgilim, ben masumum ve beni senden zorla koparıyorlar. Nasıl oluyor da, Tanrı böyle bir acıya izin veriyor. Değil mi ki ben bir şeytanım, Tanrı merhametini esirgesin benden. Haksızlık üstüne haksızlık binsin o halde. Tanrı beni niye duymak istemiyor ki? Bana zehir gönder, aksi takdirde yalan sözler sarf etmek zorunda kalıyorum. Aksi takdirde ruhum günahların ağırlığı altında ezildikçe ezilecek.*

Rebekka'n”

10 Ağustos

Bugün en sonunda Peter'i görmeme izin verdiler. Bütün itiraflarımı geri çekip bana bu zulmü yapanlara en ağır davayı açacağım. Öfkeli ve bitkinim.

21 Ağustos

Tamam, tamam, yeter itiraf ediyorum! Ölü çocukları yedim ben. Ursula'nın söylediği gibi şeytanın buyruğu doğrultusunda başka cinayetler de işledim. Kabul ediyorum!

25 Ağustos

Hiçbir itirafımı geri alacak durumda değilim artık. Bedenim ve ruhum paçavraya döndü. Bundan böyle ölüm bir kurtuluş benim için. Ne yaşam ne Tanrı. Sadece çocuklarımı düşünüyorum artık. Bedenimde ve ruhumda en ufak bir güç, gözümde bir damla yaş kalmadı. Lime limeyim.

Rebekka Lemp (1550-1590)

Gudrun Jonsdottir, on iki kadırganın yer aldığı İzlanda seferinde yüzlerce esirle birlikte küçük Murat Reis, nam-ı diğer Hollandalı Jan Janszoon van Haarlem'in korsan gemisine, oradan da uzun ve sarsıcı bir deniz yolculuğunun ardından Dârüssaâde'ye düştüğünde, bir gün katledileceğinden haberdar olmayan ve üçüncü

yılıni dolduran Abaza isyanlarıyla uğraşan saltanat naibi Mahpeyker Kösem'in henüz on beş yaşındaki oğlu IV. Murad dört yıldır tahtın sahibiydi.

Esireyi Harem'in girişinde karşılayan kara hadım ağalardan biri bu bitkin düşmüş, paçavralarının içinde bacakları zor tutan, yara bere içindeki uzun boylu kadını demir kanatlı cümle kapısında bir kalfaya teslim etti. Kadın buyurgan el kol hareketleriyle Gudrun'un anlamadığı sözler sarf ediyordu. "Hadi yürü bakalım yalı kazığı." Daracık taşlıklardan geçtikten sonra bir yapının önünde durdular. Kalfa Gudrun'u cariyeler hamamının kubbeli camekânında dikilen natıra doğru itekledi. Natır önde Gudrun arkada küçük, taş bir bölmedeki kurnanın başına geldiler. Kadın Gudrun'a alçak sete oturması için işaret etti. Çengeldeki peştamalı, hamam tasını ve sabunu gösterdikten sonra dışarıya çıktı. Pirinç musluğu açtı Gudrun, elini suyun altına soktu, sıcaktı. Tası doldurup başından aşağıya döktü. O anda artık ne dünyanın uzak bir adasında yağmalanan çiftliği, dövülerek öldürülen erkek kardeşleri, ne sahilde bıraktıkları yaşlı kocasının dizlerinin üstüne çökmüş son görüntüsü ne de kaçırılan üç oğlu, sadece suyun şifalı etkisi. O gece cariyeler koğuşunda Macar ve Gürcü iki köle kadının arasındaki kaskatı yün şiltede düşsüz bir uykuya daldı Gudrun.

Korsanlar adanın çiftliklerini basıp yağmalamaya, balıkçılara ve kayıklarına el koymaya, onlarca erkek, kadın ve çocuğu önlerine katıp gemilere sürüklemeye, karşılarına çıkan kiliselere nobranca zarar vermeye, mağaralara sığınan insanların kafalarını kesmeye, oldukları yerde bırakılan cesetler kokuşmaya devam ederken, kelime-i şehadet getirmek zorunda kalan Gudrun bundan böyle Servi, koğuş arkadaşı cüce Gürcü ise Mihriban olmuştu. Aralarında Gudrun'un üç oğlunun da bulunduğu İzlandalı esirler gemilerin karanlık dibinde yanan yağ kandillerinin eşliğinde eziyet çektikten, üç kadın bu izbede doğurmak zorunda kaldıktan ve iki kadın öldükten, esip gürleyen bir fırtına koskoca kayıkları gemilerden uçurup iskota halatlarını kopardıktan sonra tutsaklar Cezayir sahiline çıkarıldığında, acemi cariyelerin eğitiminden sorumlu kalfa kadın, Mihriban bir yana hiçbir özel mahareti olmayan Servi'den de ümidini kesmiş, onları kendi haline bırakmıştı. Türkçeyi, İslami kuralları, adabı muaşeretini, dikiş nakışı zaman içinde iyi kötü taklit yoluyla öğrenmeliydi bu cüce ve bu yalı kazığı. Servi'yi çamaşır ustasının yanına verdiler, Mihriban'ı sabahtan akşama kadar soğan doğraması için mutfaklardan birine yolladılar.

Artık padişah olarak gücünü göstermeye başlamış olan alkol bağımlısı IV. Murad tütün, kahve ve içki yasağını denetlemek üzere Dersaadet'in dar sokaklarında

gece vakti tebdil-i kıyafet bizzat boy gösterirken, aradan geçen dört yılda İzlanda halkının esirleri kurtarmak için para toplayıp Berberilere gönderdiğinden bihaber olan Gudrun'u gördüğü rüyalar sıçrayarak uyandırıyor, Mihriban onun alnında biriken boncuk boncuk terleri bir mendille silip saçlarını okşuyordu. Haremin aşılmaz, yüksek duvarları ardında yıllar akıp geçse de, kendinden koparılan oğullarını, ardında bıraktığı biçare kocasını, katledilen kardeşlerini, yaşadığı çiftliğin yemyeşil, geniş çayırlarını, uçsuz bucaksız gökyüzünü nasıl unutabilirdi ki Gudrun, hangi muhteşem çini, hangi sedef kakmalı kapı ve sırmalı perde avutabilirdi ki onu! Oysa şimdi, Padişah'ın her defasında bir hatt-ı hümayunla bildirdiği gösterişli halvetlere hiç katılmadan, elinde gümüş kaplı bir değnekle dolaşan kethüda kadını, işveli peykleri, kadınefendileri, yetenekli hanende ve sazandeleri, sandal ağacından yapılmış mercan işli divanları, fıskiyeli havuzları, ayrıcalıklı kadınların giydikleri altın sırmalı ipekleri, inci işlemeli terlikleri, taktıkları pırlanta kakmalı bilezikleri hiç görmeden, samur, amber ve kadın düşkünü on altı yaşındaki İbrahim'in küçüklüğünden beri tutulduğu Şimşirlik tarafındaki bodrumda taş teknelerin içinde haremin çamaşırlarını çitileyerek geçiriyordu günlerini. Ne de olsa kuytu merdivenler, karanlık avlular, basık tavanlı odalardı cücenin ve yalı kazığının yeri! Gudrun boş kaldığı zamanlarda koğuşun tahta kafesli cumbalarından birine oturup dizlerini karnına çekiyor, uzaklara dalıp gözleri doluyordu. İşte o zaman Mihriban onu bir nebze eğlendirmek için çevik ve esnek bedeniyle üst üste taklalar atıp türlü hokkabazlıklar yapıyordu. Sonra karşısına geçip küt parmaklarıyla onun yanaklarını okşuyor, alnını alnına yaslıyor, çamaşır yıkamaktan çatlamış elini soğan kokan avuçlarının içinde tutuyordu bir süre. Mihriban'ın kendisine âşık olduğunun farkında değildi Gudrun.

O gece Seferli Koğuşu'nda nöbetçi olan Baltacı Mehmet sabah namazına bir saat kala önce hamamcıları, sonra koğuş zabıtını uyandırdı. Zabıt her zamanki gibi Fatiha okuduktan sonra demir tokmağı duvarda asılı kalın bir çiviye vurup koğuşu uyandırdı. Şafak vakti zindanlardan kayıklarla Saray'a getirilen prangalı esirler avluları, taşlıkları, koğuşları ve camları temizlemeye başlamışlardı çoktan.

“Odun geldi, kapıyı aç Servi” diye buyurdu Çamaşır Usta.

Gudrun çamaşır teknesinden çıkardığı ıslak ellerini önlüğüne silip ağır, ahşap kapıya seğırtti. Her zamanki adamla karşılaşacağını sanıyordu ama öyle olmamıştı. Yüksek yakalı lacivert dolamasının içinde uzun boylu, yapılı bir genç, devetüyü başlığının altında ve zülüflerinin arasında kalan güzel bir yüz. İkisi de bir an kalmışlardı

öylece. Yıllardır ilk kez uzun boylu bir insanın yanında kendini “yalı kazığı” gibi hissetmeyen Gudrun önce davranıp yerdeki odun çuvalına atıldı, Baltacı da peşinden. Eğilmiş gövdeleriyle bir kez daha göz göze geldiler, şimdi yüzleri biraz daha yakındı. Mehmet gülümsedi, Gudrun gözlerini yere indirdi. Sonra çuvalı içeriye çekip kapıyı Baltacı'nın yüzüne çarptı. O gün divanhaneyi süpürürken de, Sultanahmet'te gülsuyu ve şerbet dağıtırken de Gudrun'u düşünmekten alıkoyamadı kendini Mehmet.

Arkadaşının ruh halindeki değişimi fark etmişti Mihriban. Birkaç gün sonra koğuşun pencere nişinde otururken ona gülümseyerek “Bir zülüflü gördüm” dediğinde durumu hemen anlayıp gözlerinin buğulandığını saklamak için yine taklalar atarak onu güldürdü. Önemli olan Gudrun'un biraz olsun mutlu olmasıydı!

Kostantiniyye'de Hezârfen Ahmed Çelebi ile Lâgarî Hasan Çelebi'nin uçuş denemeleri, Nefî'nin hicivleri devamde, Evliyâ Çelebi gördüğü bir rüyada Peygamber'e, şefaathat ya Resulullah diyeceğine, seyahat ya Resulullah dedikten sonra şehri karış karış arşınlaya dursun, Gudrun ve Mehmet bir ay sonraki odun dağıtımında birbirlerini görecekleri günü ipele çekerken, Jon İzlanda'ya göndermek üzere annesinin hiç göremeyeceği bir mektup yazıyor, kendisinin de, kardeşleri Helgi ve Hedinn'in de iyi olduklarını bildiriyordu.

“Odun geldi, kapıyı aç Servi” diye buyurdu Çamaşır Usta.

Kalbi küt küttü Gudrun'un, yanaklarını al basmıştı. Endamıyla, güzel yüzüyle karşısındaydı işte o! Genç adam hiç vakit kaybetmeden sağ eliyle kendini göstererek, Mehmet, dedi. Servi, diye cevap verdi Gudrun. Aynı anda çuvala eğildi ikisi birden. Baltacı Gudrun'un çuvala yapışan sol elinin üstüne sağ elini koydu. Büyüktü elleri, yüreğinden göbeğine doğru inen ılık bir dalga hissetti Gudrun.

“Serviii” diye bağırdı Çamaşır Usta. Gudrun çuvalı içeriye çekip kapıyı kapamadan önce son bir kez gözlerine baktı Mehmet'in.

Şiltelerinde yüz yüze yan dönmüştü Gudrun ve Mihriban. Pencerelelerden sızan ay ışığında belli belirsiz seçiyorlardı birbirlerini. Mihriban sol elini Gudrun'un yanağına koydu. Başparmağıyla okşadı. Sağ elinin avucunda bir tutam saçı vardı sevgilisinin. Hülyalara dalmış Gudrun gülümsedi ve tatlı bir uykunun içine düştü. Koğuştaki kadınlar arada bir iç çekiyor, bunun dışında çit çıkmıyordu. Mihriban biraz daha yaklaştı Gudrun'a. Dudaklarını onun dolgun dudaklarına değdirdi hafifçe. Gudrun ona karşılık

verdi uykusunda. Mihriban sol elini usulca okşayarak önce onun omzuna, sonra beline ve kalçasına kaydırıldı. Hafifçe inledi Gudrun. Mihriban dilini onun aralık dudaklarından içeriye kaydırduğunda daha şiddetli bir karşılık gördü. Elini Gudrun'un bol şalvarından içeriye soktu. Nemli sıcaklığı okşamaya başladı. Gudrun apış arasındaki eli ritmik hareketlerle sıkıştırıyor, kalçası bir öne bir arkaya hareket ediyordu. Mihriban Gudrun'un doruğa ulaşacağını hissettiği anda sağ eliyle onun ağzını kapadı. Sonra sırtüstü döndü Gudrun, başını sağa çevirip uykusuna devam etti.

Lakin yerin kulağı vardı Harem'de. Haber hızla ulaşması gereken yerlere ulaşmıştı. Ertesi gün Mihriban'ı bir çuval soğanı götürmesi için izbe bir merdiven altına, Gudrun'u da elindeki çamaşır bohçasıyla nemli ve basık bir odaya yolladılar. Görevli üçer cariye onları önce boğdu, sonra iki çuvala tıktılar. Kethüda kadın çuvalları şafak vaktinde iki Zülüflü Baltacı'ya teslim etti. Mehmet elindeki çuvalı taşırken de, onu Sarayburnu'nun sularına fırlatırken de içinde Servi'nin olduğunu bilmiyordu.

Çocuk yaşta annesiz babasız kalan Ayşe akrabaları tarafından kendisi için münasip bir izdivaç olduğu düşünülerek hali vakti yerinde bir yeniçeri emeklisi olan Abdullah Çelebi'yle evlendirilip Aksaray'a taşındığında kocasından yirmi sekiz yaş gençti. Menevişli yeşil gözleriyle güzel ve hayat doluydu. IV. Mehmet'in Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'yı sadrazamlığa getirdiği günlerdi. Beyazizâde Ahmet Efendi'nin Rumeli kazaskeri olmasına daha dört yıl vardı. Ayşe kadından alınan izinnameyle kıyılan imam nikâhından sonra gerdek gecesini merakla beklemiş, ne var ki Abdullah Çelebi çorbasını hüpürdeterek içtikten sonra ellerini göbeğinde kavuşturarak horultulu bir uykuya dalmış, ertesi sabah sakalını sıvazlayarak ağzının içinde besmelesini gevelemiş, Ayşe'yi dürtüp, kalk, kahvaltı hazırla hatun, demişti. Bu ilk gün sonraki gün ve gecelerde de tıpkıbasım gibi devam etti. Ayşe kimi zaman, mahallede edindiği ve kendisi gibi yeni evli arkadaşlarıyla buluşuyor, onların gece hayatlarıyla ilgili fısıltıları ve kıkırdamalarına bir anlam veremiyor, yine de kendi ahval ve şeraitini açık etmiyordu. Bir gece narin eli içgüdüsel bir itkiyle kocasının kulak memesi ve boynuna uzandığında

adam uyanır gibi olmuş, la havle ve la kuvvete illa billahil aliyyl azim diyerek Ayşe'in kendisine uzanan istekli elini sinek defeder gibi iteledikten sonra horultulu uykusuna kaldığı yerden devam etmişti. Ayşe bazen gecenin bir vakti hatırlamadığı bir rüyanın bedenine yaydığı hoş bir etkiyle uyanıyor, kendini niye böyle iyi hissettiğini anlayamıyordu, bazen de durup dururken nedenini bilmediği bir ağlama krizine tutuluyor, sicim gibi sıcak gözyaşları güzel yüzünü yıkadıktan sonra durulup rahatlıyordu. Abdullah Çelebi kimi zaman yemeğe oturmadan önce eski günlerin anısına olsa gerek, kafasına borkünü takıyor, diz altına kadar uzanan dolamasını ve sarı çizmelerini giyiyordu. Ayşe onu ilk kez bu kılıkta gördüğünde, ağzından hıçkırığa benzer bir ses yükselmiş, telaşla yerinden fırlayıp yatak odasına kaçmış ve kahkahalarını ağzına tıkadığı yemenisiyle boğmuştu.

Dünya dönmeye devam ediyor, günler ve geceler birbirini kovalıyordu. Evren karanlık enerjinin etkisiyle ivmelenerек genişlerken, Güneş'in parlaklığının yüz milyon katına varabilen sessiz süpernovalardan kalan artıklar yeni yıldızlar doğurmak üzere kâinatın başka köşelerine saçılırken, Osmanlı Çerhin Kalesi'ni Ruslardan geri alırken, Emetullah Râbia Gülnûş Sultan hasekiliğinin en görkemli günlerini yaşarken, Avusturya elçisi Johann Christoph von Kindsperg ortalığı kasıp kavuran Büyük Viyana Vebası yüzünden memleketine varamadan Edirne'de son nefesini verirken, kelâm ve fıkıhçılığının yanında hattatlığıyla da tanınan Beyazizâde Ahmet Efendi harıl harıl risâlelerini kaleme alırken, Konya'da Kalkan isimli Hristiyan bir kadının gömüldükten sonra katledildiği söylentileri üzerine mezarının açılıp keşif yapılması ve Mustafa bin Hüseyin adlı kulun karısı Fatî'yi balta ile darp etmesi şer'iyye sicillerine geçerken Ayşe'nin aşktan yoksun tekdüze hayatı Murat Paşa mahallesinin arnavut kaldırımlarındaki dar alanda sürüp gidiyordu.

Puslu bir sonbahar günüydü. Karnabahara benzeyen alçak kümülüsler telaşlı kuşların eşliğinde kararıp sağanak indirdiğinde Ayşe çarşıdaydı. Ara sokaklardan birinde karşısına çıkan ilk dükkânın tentesine sığındı. Daha önce hiç girmemişti bu ipekçi dükkânına. Başörtüsünün ucuyla yüzünü kuruladıktan sonra sanki belli belirsiz bir kuvvet tarafından çekiliyormuşçasına adımını içeriye attı. Kimse yoktu. Siyah bir perdenin önündeki ahşap tezgâhın üstünde yanan gaz lambasının loşluğunda dalga dalga bir renk cümbüşü; ıslıl ıslıl satenler, şifonlar, organzalar, kadifeler, taftalar. İster istemez bir gülümse yayıldı yüzüne. Raflardan birine yaklaşıp elini kumaşlarda gezdirdi okşayarak. Bir adım geriye gittiğinde tahta döşeme hafifçe gıcırdadı. O anda arkasında

tenor bir erkek sesi duydu: Buyursunlar. Ayşe başını sesin geldiği yöne çevirdiğinde, neftî feracesinin iyice ortaya çıkardığı yeşil gözleri tam karşısındaki siyah gözlerin aynasında bir an sonsuzca kayboldu. Yaşmağının ucuyla burnunu ve ağzını örttü, bakıyordum, dedi. İnce yapılı, uzun boylu, üstüne oturan siyah mintanı sayesinde omuzları olduğundan daha geniş görünen Mihail kollarını iki yana açarak ellerini tezgâhın kenarına yasladı, başını hafifçe öne eğdi ve tabii, istediğiniz kadar, dedi. Ayşe yeniden kumaşlara döndüğünde onlara bakıyor ama artık görmüyordu. Cesaretini toplayıp yüzünü tezgâha çevirdiğinde dalgalı saçları omuzlarına dökülen genç adam arkasını dönmüş, perdenin ardında gözden kaybolmak üzereydi. Yüzüne bir ateş basan Ayşe kendini hemen dükkândan dışarı attı. Yağmur dinmiş, akşamüstü güneşi bulutların arasından kendini göstermeye başlamıştı. Öne eğdiği başıyla yön duygusunu yitirmiş bir halde büyük bir tehlikeden kaçarcasına koşar adım yürümeye başladı. En nihayet nerede olduğunu anlamak için durdu, sağına soluna bakındı, başını biraz yukarıya kaldırdığında Hera'nın yeryüzüyle haberleşmek istediğinde ulağı İris'in kuşandığı rengârenk giysiyi, Newton'un müziğin yedi notasına ve yedi gezegene uyumlamak için kırmızı, sarı, yeşil ve mavinin yanına kattığı çivit mavisi ve menekşe ışık tayfını, binlerce yıldır cennetle dünya arasında bir köprü sayılan, umudun ve şansın sembolü o muhteşem yayı, gökkuşağını gördü. Mihail de o esnada az önce gördüğü yüzün ve gözlerin sersemletici etkisi henüz üstündeyken dükkânın önünde aynı gökkuşağına bakıyordu.

Ayşe artık geceleri sık sık uyanıp sofaya geçiyor, sedirin üstüne kurulup yanı başındaki pencereyi açıyor, serin sonbahar havasını içine çekip uzansa eliyle tutacakmış kadar yakın görünen parlak yıldızlara bakarak hayaller kuruyordu. Hem kıpır kıpır bir sevinç hem imkânsızlığın hüznü eşlik ediyordu hayatına. Yakalandığı bu tutkunun gelecekte Madam Bovary ve Anna Karenina'nın da trajik sonlarına sebebiyet vereceğinden habersizdi elbette.

Aradan iki hafta geçmiş, Abdullah Çelebi kahvaltısını ettikten sonra her zamanki gibi sahibi olduğu kahvehaneye yollanmıştı. Ayşe özene bezene giyindi. İpekçi dükkânının bulunduğu aralığa girdiğinde kalbi küt küt atıyor, kulakları uğulduyordu. Mihail o esnada bir müşteriye kumaş kesiyordu. Başını kaldırıp Ayşe'yi gördüğünde eli titreyince kumaşı cetvelle yeniden hizalamak zorunda kaldı. Müşteri elinde paketiyle dükkândan çıkınca, hoş geldiniz, dedi. Tezgâha yaklaşan Ayşe'nin şeffaf yaşmağının ardından burnunu ve dudaklarını seçebiliyordu. Şey, dedi Ayşe, ben daha önce de

uğramıştım. Evet, biliyorum, dedi Mihail onun gözlerinin içine bakarak, ama bir anda ortadan kayboldunuz. Şalvarlık tafta bakacaktım, dedi Ayşe gözlerini sakınarak. Yanakları alev alevdi. Tabii, dedi Mihail. Tezgâhın arkasından çıkıp raflardan birine yöneldi. Taftalar burada, ne renk olsun, dedi. Ayşe gözlerini kumaşlarda gezdirip, kahverengi, dedi. Hay hay, dedi Mihail. Kumaş topunu raftan alıp tekrar tezgâhın arkasına geçti. Taftayı maharetli bir devinimle açtı. Ayşe'nin beden ölçüsünü tahmin ettiği için kaç arşın, diye sormadı. Kumaşı keserken, adınızı lütfeder misiniz, dedi. Ayşe adını söyledikten sonra, ya sizinki, diye sordu. Mihail!. Hem duyduğu adın hem de noradrenalinin etkisiyle olsa gerek Ayşe'nin avuç içleri hafifçe terledi, gözbebekleri büyüdü. Mihail kumaşı paketlerken, ne kadar, diye sordu. Buradan ilk kez alışveriş yapıyorsunuz, bu benden olsun, dedi Mihail. Tekrar gelirsin, değil mi, diye eklerken sağ eliyle alnına düşen saçlarını arkaya itti. İnşallah, dedi Ayşe gülümseyerek. Bekleyeceğim, dedi Mihail gülümseyerek. Yine bir telaşa kapılmıştı Ayşe. Göğsüne yaslayıp sarıldığı paketle dükkândan ayrıldı.

Günler, haftalar akmaya devam ediyordu. Ayşe dünyaya geldiğinde Avcı Mehmet'in validesi Hatice Turhan Sultan sayesinde yeni tamamlanmış olan Mısır Çarşısı her zamanki gibi o gün de hareketliydi. Ayşe ve Abdullah Çelebi aktarlar, pamukçular ve yorgancılardan arasında ağır adımlarla geziniyor, saçaklarında makas, devekuşu yumurtası, püskül, küçük bir kayık veya fener gibi semboller bulunan dükkânların ahşap peykelerinde kavanozlar, çömler ve tenekelerde sergilenen droglara bakıyorlardı. Cevzi bevva, kimyon, mürrüsafi, zencefil, anason, safran, rezene, kakule, sinameki, andız otu, kargabüken, bağrıkarı, çörekotu, biberiye, mercanköşk, dârifülfül, besbase, çadırüşağı, kardeşkanı, damkuruğu, ferfelek, gülhatmi, hüsnüyusuf, mahlep, oğulotu, sarısabır, kurtluca, terebentin karışımı efsunlu, baş döndürücü bir koku. Edmondo de Amicis'in Constantinopoli'sine göre *"Hindistan, Suriye, Mısır ve Arabistan'dan gelen her türlü baharatın dolanarak, odalıkların ellerini yüzlerini boyayan, evlere, hamamlara, ağızlara, sakallara ve yemeklere güzel kokular veren, asabi paşalara kuvvet kazandıran, muhteşem şehre hayal, sarhoşluk ve keyif dağıtan esans, hap, toz, merhem haline döndüğü"* bir arasta. Mihail dükkânlardan birine bakarken Ayşe'yi arkadan tanımıştı, feracesinden ve endamından. Peki yanındaki adam kimdi, babası mı yoksa kocası mı! Alışverişi bırakıp Ayşe'yi ve ellerini arkasında kavuşturup hafifçe öne eğilerek kaba ve bezgin adımlarla onun yanında yürüyen adamı belli bir mesafeden takip etmeye başladı. Bir süre sonra Aksaray'ın

ortasından geçen Bayrampaşa deresine varmışlardı bile. Kışlayı, karakolhaneyi, onun hemen yanındaki akır Ağa Camii'ni ve Tevekkül Hamamı'nı geçtikten sonra adam Oğlanlar tekkesinin orada Ayşe'den ayrılmıştı. Artık Mihail'in ipekçi dükkanının çok yakınındaydılar. Ayşe Aksaray fırınının sağında kalan daracık bir sokağa sapıp ahşap evlerden birinin önünde durdu. Mihail kızın adını seslendiğinde arkasından geçen iki adamı, mahallenin gediklileri Salih avuş ve Süleyman'ı fark etmemişti. Ayşe adını seslenen sesi hemen tanıyıp başını o yöne çevirdiğinde beti benzi atmıştı bile. Elini göğsüne koyup aralarında epey mesafe olmasına rağmen, senin ne işin var burada, diye fısıldadı. Yine geleceksin, değil mi, bekleyeceğim, dedi Mihail. Ayşe yüzünü tekrar ev kapısına döndü, yaprak gibi titreyen elleriyle anahtarı kilide sokmakta zorlanıyordu. İçeriye girdikten sonra sırtını kapıya yaslayıp titremesinin yatışmasını bekledi. Ağzı kupkuruydu, mutfağa gidip bir bardak su içti. Koşar adım sofaya geçip pencerenin perdesini hafifçe araladı. Mihail gitmişti.

Salih avuş ve Süleyman bakiştilar. Söze ilk giren Salih oldu:

“Ne iş bu şimdi!?”

“Bilmiyorum.”

“Bu herif ipekçi dükkânının sahibi Yahudi Robin’in oğlu Mihail.”

“Çıtlatacak mıyız?”

“Daha değil. Gözümüz üstlerinde olsun.”

Salih Çavuş ve Süleyman yeniçeri kahvehanesinden içeriye girdiklerinde Abdullah Çelebi her zamanki yerinde Mehmet Beg ve Mustafa’yla birlikte oturuyordu. Abdullah Çelebi bu kahvehaneyi açarken önce Ağakapısı’na müracaat etmiş, tahkikat Solakbaşı tarafından yürütülmüş, kahvehanenin açılması uygun görülünce arzuhal Bostancı Ağa tarafından mühürlenip Yeniçeri ağasına tasdik ettirilmişti. Sonra nişan alayı kurulup gösterişli bir açılış yapılmıştı. Alayda sıradüzene göre baş karakullukçular, Bektaşî babaları, ellerinde keşkül ve teberlerle Bektaşî dervişleri, çorbacı ağa ve odabaşı ağa yerlerini almıştı. Kanarya kafeslerinden birinin tam yanındaki ahşap oyma, altın yaldızlı sedirde oturan Abdullah Çelebi kahvesini yudumlarken gözlerini gururla ortadaki mermer havuz ve fiskiyede, fesleğen saksılarında, sırlı toprak küplerde, porselen fincanlar ve bakır maşrapalarda, pirinç cezveler, demlikler, altın ve gümüş başlıklı nargileler, kilimlerle ve yastıklarla süslenen peykelerde gezdiriyordu. Salih ve Süleyman selamünaleyküm’le Abdullah Çelebi, Mehmet Beg ve Mustafa’nın yanına oturup ve-aleyküm selam’la mukabele gördükten sonra hep birlikte her zamanki gibi güncel siyasete dair bir sohbeta daldılar. Ayşe ve Mihail üstünde durmaya değmez küçük bir ayrıntıydı henüz. Lakin Salih ve Süleyman Abdullah Çelebi’nin yanlarında olmadığı bir esnada tanıklıklarını Mehmet Beg ve Mustafa’ya yetiştirmekten geri durmamışlardı.

Çok kısa süren ilk öpüşme siyah perdenin arkasındaki bölmede kumaşların arasında gerçekleşmiş, sonrakilerin süresi gittikçe uzamaya, eller vücutlarda daha pervasızca gezinmeye başlamıştı. Ayşe kendine hâkim olamayıp korku ve heyecan karışımı duygular içinde yeniden dükkâna gittiğinde, yastıklık kadife bakacaktım, demişti. Her ikisinin de elleri tezgâhın üstündeki cetvel, makas ve kumaş artıklarının arasındaydı. Mihail sağ elini Ayşe’nin sol elinin üstüne koyup, kadifeler arkadaki bölmede, dedi. Ayşe elini onun elinin altından çekmeye çalıştı, ama Mihail onu sıkıca tutup tezgâhın hizasında sağ tarafa doğru kaydırıp ve perdeye doğru çekti. Bölmenin raflarındaki ipekler gaz lambasının ışığında bir yanıp bir söner gibi oluyordu. Mihail Ayşe’yi raflardan birine yaslayıp başından kayan örtüsünün altından fıskırarak omuzlarına dökülen dalgalı kumral saçlarını okşarken, kadifeler burada, dedi.

Dudakları kenetlendi. Çıldırılmış olmalıydılar! Gizli değil, düpedüz haram bir aşktı bu. Evli ve Müslüman bir kadın ve bir Yahudi! Bir açmaz, karanlık bir çıkmaz sokaktı bu. İçine düştükleri bu yangında Ayşe kendinden geçmek üzereyken ellerini Mihail'in göğsüne yaslayıp onu hafifçe itti, bırak beni, dedi ve sersemlemiş bir halde dükkândan ayrıldı. Sokağın iki ucunu tutmuş dört mahalleliyi fark edecek durumda değildi.

25 Cemaziyelevvel 1091. Mihail Ayşe'yi, babasının nicedir kendisini cemaatten bir kızla evlendirme baskısına daha fazla katlanamadığı için tuttuğu hücredata gelmesi için ikna etmişti. Onunla rahat bir ortamda baş başa konuşmak istiyordu. O gün Ayşe avuç içi kadar bu odada çaresizlik içinde hüngür hüngür ağladı. Kafese kapatılmış bir kuş misali küçük adımlarla sekerek bir duvardan öbürüne volta atıyor, arada bir sedire oturup başını ellerinin arasına alıyor, sonra yine yerinden kalkıp ağlayarak Mihail'e sarılıyor, bedeni evet, akli hayır diyordu. Oradan çıkmadan evvel Mihail onu biraz olsun sakinleştirmek için, Ayşe, ben senin için her şeyi yaparım, ihtida da buna dâhil, demişti. Kerpiç duvarların dışında gözetlendiklerinden habersizdiler.

Salih, Süleyman, Mehmet ve Mustafa haberi Abdullah Çelebi'ye uçurmakta gecikmediler. 26 Cemaziyelevvel 1091 günü davacı Abdullah'ın yazılı zina ithamı ve soruşturma talebi Beyazizâde Ahmet Efendi'nin önündeydi. Durum Ayşe'ye de sorulunca Mihail'le hücredata buluştuğunu ikrar, ancak zinayı inkâr etti. Bunun üzerine kocasından delil getirmesi istendi. Abdullah fıkıh gereği mahalleli dört Müslüman erkeğin şahitliğine başvurdu. Salih Çavuş, Süleyman, Mehmet Beg ve Mustafa koro halinde o gün Ayşe'nin odada sırtüstü yattığını, Yahudi'nin de kendisiyle "*sürme çubuğunun sürmeye girdiği*" gibi zina ettiğini gözleriyle gördüklerini söylediler.

26 Cemaziyelevvel 1091. Dava Kafka'ya parmak ısırtıp kışkandıracak bir hızla karara bağlandı ve Ayşe'nin recmine ve dahi Yahudi'nin boynunun vurulmasına hükmolundu. Beyazizâde'nin verdiği hüccet önce Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya iletildi, Sadrazamın da Emîrül-mü'minîn IV. Mehmet'e arz ettiği telhise yazılan fermanla recim kararı kesinlik kazandı.

30 Cemaziyelevvel 1091. Persler karşısında Helen şehir devletlerinin kazandığı zaferin anısına isimsiz sanatçılar tarafından dökülen, Büyük Konstantin zamanında Delfi'deki Apollon tapınağından Konstantinopolis'e getirildiği, Kayser-i Rûm II. Mehmed'in kargısıyla yılanın alt çenesini kırdığı rivayet edilen, birbirine dolanmış üç pitonun tasvir edildiği, şehri sürüngenlere ve böceklere karşı koruduğuna inanılan ve

Ayşe'yle Mihail'in aşkı esnasında atmış üç yıldır Sultanahmet Camii'ne selam eden Burmalı Sütun'un çevresinde o sabah fırtınadan önceki sessizlik hâkimdi. Ezan okunmamıştı henüz. Mihail cellatlar ve yamaklar eşliğinde, bundan tam seksen yıl önce Safiye Sultan'ın Yahudi kirası ve gümrük mültezimi "acuze" Esperanza'nın yolsuzluk gerekçesiyle sipahiler tarafından pare pare edildikten sonra cesedinin ayağına ip takılarak sürüklendiği, köpeklere yedirildiği, en sonunda da ortalığa kerih bir koku yaydığı için yakıldığı Atmeydanı'na getirildi. Ne de olsa cezası Saray'daki Cellatlar Çeşmesi'nde infaz edilmeye değmez biriydi. Ezandan sonra bir gün önce hayaları alınan ve erkeklik organı kesilen Mihail'i Burmalı Sütun'un yakınındaki bir taş çöktürtiler. İrikıyım, dazlak ve sakalsız, sağır ve dilsiz cellat kollarını sıvadı. Kılıcı kınından çıkarıp birkaç kez omzundaki peştamalına sürdü. Sonra havada döndürüp Yahudi'nin başına indirdi. Baş toprağa düştü, beden taştan aşağıya kaydı. Yamaklar ibreti âlem için Mihail'i bir hamlede yüzüstü çevirip kesik başını mabadının üstüne koydular. Az ötedeki küçük cemaatin arka sıralarında yüzündeki tarifsiz kederle Mihail'in babası Robin de vardı.

1 Cemaziyelahir 1091. Mihail'in tersine Ayşe âlây-ı vâlâyla uğurlanmıştı! Birkaç gündür ağzına bir lokma koymayan, evde yattığı yerden kalkmaya mecali kalmayan, bir gün önce Abdullah Çelebi'nin "Seninkinin kellesini aldılar" ifadesiyle sevgilisinin öldürüldüğünden haberdar olan Ayşe bir anda erimiş, gözlerinin ferisi sönmüş, saçına ak düşmüştü. Ne bedenini hissediyordu ne ruhunu. Onu sürükleyerek mahşer gününü andıran Atmeydanı'na getirdiklerinde bütün Dersaadet oradaydı. Mihail'in cesedi de oradaydı hala. Beyaz bir çuvala saktıkları zaniyeyi beline kadar şehri böceklerden ve sürüngenlerden koruması gereken Burmalı Sütun'un yanı başına kazdıkları bir çukura yerleştirdiler. Ayşe'nin kendinden geçmiş, sararıp avurtları çökmüş yüzünde herhangi bir ifade yoktu. Saray Ağası "Ya Allah Bismillah" diye haykırdı. İlk taşı Ayşe'nin erkek kardeşi fırlattı. Onu şahitler, Kazasker, Abdullah, mahalleliler ve galeyana gelmiş olan ahali izledi. Kahpe, alçak, namussuz, şıllık, sürtük, pespaye, soysuz, aşüfte gibi nidalar taşlara eşlik ediyor, ehli kitap gayrimüslim bir erkekle Müslüman ve evli bir kadının aşkı bu şehvetin yanında sönük kalıyordu. Padişah infazı maiyetiyle birlikte Ayşe'nin kaşları patlayana, alını yarılanana, saçları kana bulanana ve en nihayet cansız başı önüne düşene kadar Atmeydanı'na nazır Fazıl Paşa Sarayı'ndan izledi. Sonra daha onlarca yıl ciritçilerin, güreşçilerin, okçuların, kılıççıların, hokkabazların yer aldığı nice

şenliklere, evlilik törenlerine, sünnet düğünlerine ev sahipliği yapacak olan meydan boşaldı.

Süreyya Menuçêhrî (1951-1986)

Mișaal bint Fehd bin Muhammed el-Suud (1958-1977)

Zehra Icêlo (1974-2014)

Mehmet Ali Ağa'nın bir eylül günü esir pazarından satın alıp getirdiği on iki yaşındaki Hurican'ın, Yedikule'de önce taşocağı olarak kullanılan Studio Manastırı'nın, sonraki adıyla İmrahor Camii'nin bulunduğu sokağın sağında kalan ve büyük kapısıyla, giriş merdiveni ve dış cephe süslemeleriyle gösterişli bir konağa adımını attığı günlerde, Mora yarımadasının Manya Burnu'nda Rum isyanı başlamış, Yunanlar Tripoliçe'yi ele geçirmiş, Kahveci Mehmet'in Hacı Piri mahallesinde oturan arkadaşı Mumcular Kethüdası Seyyid Numan Ağa'nın cariyesi Alime'yle zorla cima edip onu hamile bırakışının, biçare kadının istemeyen bu çocuğu düşürmek için ilaç alarak can verişinin Davutpaşa mahkemesinin tutanaklarında yer almasının üzerinden yirmi iki yıl geçmişti.

Kapıda onları Mehmet Ali Ağa'nın karısı Şerife Hatice Hatun ve Hurican'dan bir yaş büyük olan çift yumurta ikizleri Şefika ve Şefik karşılamıştı. Şefika başparmağını dudaklarına götürüp Hurican'ı merakla süzerken Şefik ani bir hareketle onun kıvrıkcık saçlarını karıştırıp şarkı söyler gibi, senin adın ne, senin adın ne, dedi. Evin hanımı, oğlum elini sürme, Allah muhafaza bitlenirsin durduk yerde diyerek Şefik'i bileğinden tutup kızıdan uzaklaştırdıktan sonra ikizlere ve konağın çiçeği burnunda cariyesine komut verdi: "Siz odanıza gidin bakayım, kızım sen de bekle beni burada." Mehmet Ali Ağa orta kattaki camekân odasına, çocuklar üst kattaki odalarına seğirtmişti. Şerife Hatice Hatun az sonra elinde bir peştamalla geri dönüp Hurican'a, soyun bakayım, şu peştamala sarın, üstünden çıkardıklarını da bohçana tık. Atılacak onların hepsi, dedi. Hurican ayağına büyük gelen takunyalarla hanımın buyrukları doğrultusunda kuyudan çektiği suyu yandaki matbahın ocağında kaynattı ve aynı katın arka tarafında kalan küçük hamama girdi. Yıkandıktan sonra hamamın yanında kendisine bundan böyle yatak odası olarak tevzi edilen kilere geçti. Pirinç, bulgur, nohut, mercimek danelerinin ve soğanların muhafaza edildiği küçük çuvalların arasındaki pejmürde bir şiltenin üstünde evin hanımı ve kızının eski püskü giysileriyle ayağına küçük gelen, bir çift yıpranmış çarık duruyordu. Giyindikten sonra Şerife Hatice Hatun'un matbahtan gelen sesini işitti: "Bana yardıma gel bakayım."

Fransız-Alman portre ressamı Wilhelm Heinrich, namı diğer Henri-Guillaume Schlesinger'in gözünü izleyecek olursak, payitahtın gücünü sergileyen bir fonun önündeki kordonlu ve saçaklı ağır perdelerin arasında gümüş tuğra işlemeli ve püsküllü

bordo fesiyle, kolalı bir yakanın, altın sırmalı apoletlerin, gümüş tokalı bir kemerin, V şeklindeki parlak düğmelerin ve sarı-bordo manşetlerin süslediği, dizlerine uzanan lacivert redingotunun üstüne atılmış, içi sarı dışı eflatun peleriniyle, beyaz pantolonuyla, yeşil, bordo, sarı ve eflatun çiçek motifleriyle bezenmiş bir halının üstüne basan siyah rügan ayakkabılarıyla, beyaz yüzünü kaplayan kara sakalıyla bıyığının arasında kalan yayvan ağız, ucuna tokmakla vurulmuş gibi duran uzun, yassı burnu, şehla gözleri ve iki yay gibi neredeyse şakaklarına inen kaşlarıyla beyaz eldivenli sağ elini beline dayamış, sol elinin kıvrık parmaklarını hafifçe dayandığı kalın sütunun yüksek kaidesine yaslamış II. Mahmut'un otuz bir yıl süren iktidarının on altıncı yılında da İmparatorluk tarihinden nice kadersiz cariyeler ve beslemeler gelip geçerken Hurican üç yılını yemek ve temizlik yaparak, çamaşır yıkayarak, Saray cariyeleri bulgarilerin etrafına dizilip dut, hünnap, ayva ve vişne şerbeti eşliğinde kalaylı bakır sahanlarda meyane unlu ekmeğin, etin, pilav ve çorbanın envai çeşidinin, sarı sirkeyle yapılan turşuların, türlü türlü hoşafın, baklava, kadayıf, zerde ve helvaların şahı zülbiyeyin tadını çıkarırken, o ağır ağır çiğnediği lokmalarını kilerde gözünü yere dikip yalnız başına yutarak doldurmuş, büyüüp serpilmiş, adet görmeye başlamış ve memeleri tomurcuklanmıştı. Şerife Hatice Hatun'un hala, anasının kuzusu, diyerek yere göğe koyamadığı Şefik'in aklı uçkurunda, Şefika'nın aklı elbet bir gün evleneceği zengin bir kocadaydı o günlerde. Arzuları henüz ölmemiş olan evin hanımı her gece yatağa umutla giriyor, lakin kendisine sırtını dönüp horlamaya başlayan Mehmet Ali Ağa'nın ilgisizliği karşısında yine hüsrana uğruyor, çoğu zaman hırsını Hurican'dan çıkarıyordu. Hurican'a gelince, onun tek ümidi konağa geldiği günden bu yana kendisiyle şakalaşmaktan vazgeçmeyen, senin adın ne, senin adın ne terennümüne devam eden Şefik'ti. Kılık değiştirerek rüyalarına giren geçmişinin karanlık günlerini, pejmürde şiltesinin zavallılığını, yatıp kalktığı o kilerdeki yalnızlığını, Şerife Hatice'nin azarlarını Şefik'in süslediği hayallerle unuttuyordu ancak. Bir gün onlarla aynı sofrada oturup yemek yer miydi acaba, üst kattaki odayı Şefik'le paylaşır mıydı, kol kola girip birlikte gezmeye giderler miydi, evin hanımı gibi bir gün onun da ikizleri olur muydu.

Hurican bir akşam yine kilerde yalnız başına yemeğini yerken Şefik kapıyı açmış ve "Huri mintanıma şerbet döküldü, şunu siliver mutfakta." demişti. Yüreği hopleyan Hurican yerinden fırladı. Birlikte yana geçtiler. Hurican elleri hafif titreyerek Şefik'in mintanındaki şerbet lekesini ıslattığı bir bezle silmeye çalışırken, delikanlının gözleri kızın giysisinin altındaki iki kabarıklığa takılmıştı. Tamam, bak temizlendi, dedi Hurican.

Gözlerini kızın memelerinden isteksizce koparan Şefik yukarıdaki aile sofrasına geri döndü.

O gece ne Hurican'ı ne Şefik'i uyku tutmamıştı bir türlü. Lakin saikleri bambaşkaydı. Şefik yatakta dört dönüyordu, akli kızın tomurcuklarındaydı. Hurican her zamanki gibi kurtarıcı hayallere dalmıştı. İçgüdüünün gücüne ve baskısına daha fazla dayanamayan ve süper egosu büsbütün silinen Şefik idin kesin buyruğu doğrultusunda üç kat merdiveni zifiri karanlıkta adeta bir gece hayvanı gibi sürünerek indi. Kilerin kapısını açtığında karanlığa alışmış gözleriyle şiltenin üstünde Hurican'ın doğrulduğunu seçti belli belirsiz. Kızın bir şey söylemesine fırsat vermeden üstüne atılıp ağzını kapattı. Boşta kalan eliyle alelacele Hurican'ın geceliğini sıyırdı ve bastırmaya çalıştığı hayvani homurtularla hoyratça onun göğüslerini sıkmaya başladı. Neye uğradığını şaşırın kız ağzına baskı yapan elin altında başını sağa sola çevirerek debeleniyordu. Şefik başı şiltenin kenarından aşağıya sarkan Hurican'ın üstüne çıktı ve erkeklik organı kızın çıplak karnına değer değmez boğuk bir inilti eşliğinde yapış yapış kendini bıraktı. Bu sahnenin gerçekliği, sol kolu ve başı yattığı yataktan sarkmış beyaz gecelikli, baygın bir kadının üstünde oturan, sivri kulakları, yassı burnu, basık alnı ve sarkık ağızıyla, kırmızı patlak gözleri ve yanağına dayadığı sivri tırnaklı eliyle, kıllı, tıknaz vücuduyla amacına ulaşmış bir iblisi andıran çirkin yaratığın dosdoğru izleyiciye baktığı Kâbus tablosunu yapan Johann Heinrich Füssli'ye bile parmak ısırtırdı. Tabloda kadını ve yaratığı ağır bir perdenin aralığından adeta zevkle izleyen sırtıkan, yağız at Hurican'ın hayatına henüz girmemişti. Şefik kızın ağzını kapatan elini kaldırdıktan sonra el yordamıyla şiltenin kenarında bulduğu şalvarla erkeklik organını sildi. Sonra elini kızın boynuna götürdü ve tek kelime edersen boğarım seni, dedi. Hurican'ı tuzla buz olan hayalleri, sıcak gözyaşları ve karnındaki yapış yapış sıvıyla baş başa bırakıp kilerden çıktı.

Tam ikinci kat merdiveninin üçüncü basamağına gelmişti ki, gözüne zayıf bir ışık düştü. Merdivenin tepesinde elindeki mumun yüz hatlarını sertleştirip onu adeta bir cehennem zebanisine benzettiği Mehmet Ali Ağa dikiliyordu: "Sen ne halt ediyorsun burada?" Korkudan dizlerinin bağı çözülen Şefik geveledi: "Baba ben..." Ne diyebilirdi ki, her şey ayan beyan ortadaydı. Şefik elindeki mumla arkasını dönüp ikinci kattaki sofaya seğirten babasını süklüm püklüm bir köpek gibi takip etti çaresizce. İçeriye girdiklerinde bunca zamandır ağır perdelerin arasındaki sırtıkan at misali pusuda bekleyen, kendinden önce davranıp kölesine yanaşan oğluna çok hırslanan ve

içerleyen Mehmet Ali Ağa ellerini önüne kavuşturup başını öne eğen Şefik'in sağ yanağına bir Osmanlı tokadı yapıştırdıktan sonra, derhal odana, dedi.

O geceden sonra bir daha hiç ağlamayan Hurican sonraki iki yılını yemek ve temizlik yaparak, çamaşır yıkayarak geçirmeye devam ederken, Mahmud-u Sâî Eşkinici Ocağı'nı kurmuş, bunun üzerine ayaklanan yeniçeriler cem ettikleri, seğırtme yarışlarını seyrettikleri, koyun kesip yedikleri Etmeydanı'nda kazan kaldırarak nümayişlere başladıkları için topa tutularak imha edilmiş, Şefik Hurican'ın yüzüne bakmaz olmuş, yaptığı şakalara son vermiş, Şefika hayallerindeki adamı bulduğunu sanarak evlenip evden ayrılmıştı.

Ve sıra Mehmet Ali Ağa'ya gelmişti elbette! Artık canı ne zaman isterse kilere iniyordu. Şefik ve Şerife Hatice Hatun her şeyin farkında olmalarına rağmen evde bir ölüm sessizliği vardı adeta. Hurican efendisinin ziyaretlerinden gebe kalmayı, böylelikle hayatını teminat altına almayı umuyordu. Ne var ki Mehmet Ali Ağa kölesinin başına bela olmaması için onun bekâretini bozmak yerine kendisi için çok daha haz verici bir oyun oynuyor, karısıyla gerçekleştiremeyeceği bütün arzularını Hurican'ın taze bedeninde gideriyordu. Alan memnun veren memnun!

O gece Mehmet Ali Ağa daha önce de defalarca yaptığı gibi Hurican'ı şiltenin üstünde yüzüstü yatırıp üstüne çıkmış, sonra ayağa kalkıp kızı önünde dizüstü çöktürmüştü. Hurican adamın zevkin doruğuna yaklaştığı anda sağ elini arkaya uzatıp nicedir şiltesinin altında tuttuğu büyük keskin bıçağı çıkardı. Mehmet Ali Ağa önce kasığındaki şiddetli acının ne olduğunu anlayamadı. Sonra yerdeki mumun verdiği ışıkta sıvısına karışan kanını gördü ve dehşetle sırtüstü yere düştü. Mehmet Ali Ağa'nın evi gümbür gümbür inleyen haykırışı Şefik'i yerinden sıçratıp uyandırdığında ve yatağında gözlerini tavana dikmiş Şerife Hatice Hatun'un yüzüne belli belirsiz bir gülümseme yayıldığında, Hurican at biner gibi efendisinin göğsüne oturmuş ve iki eliyle sapından kavradığı kanlı bıçağı yüksekte dosdoğru Mehmet Ali Ağa'nın kalbine saplamıştı.

Hurican'ın nisa hapisanesinde geçirdiği günlerin altıncı yılında İngiliz parlamentosu aldığı bir kararla tüm kolonilerindeki köleliği kaldırdı.

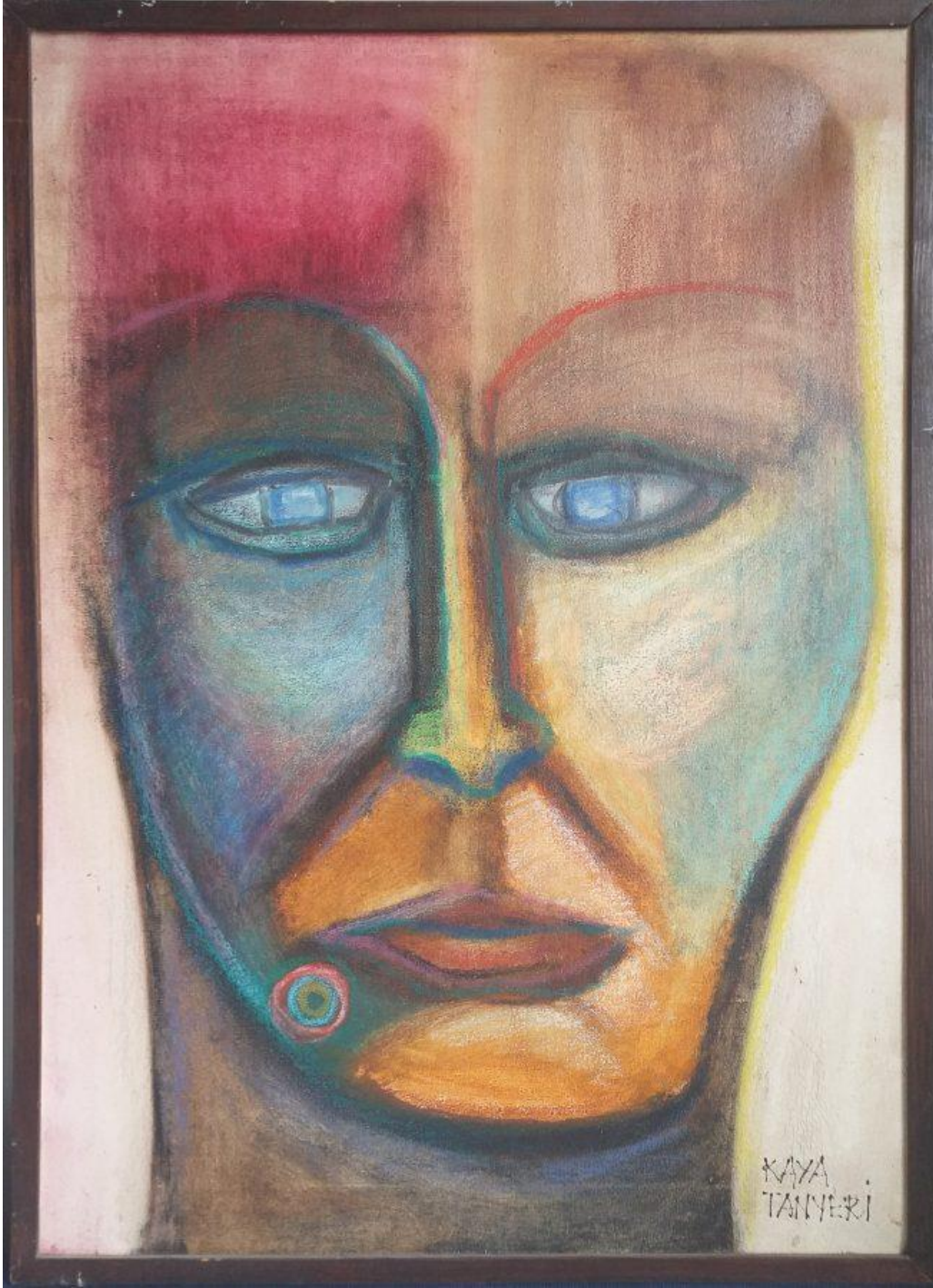

Tanzimat Fermanı'nın Gülhane'de okunmasından yirmi yıl sonra, Abdülmecid'in otuz sekiz yaşında veremden ölmesine iki yıl kala, İki Şehrin Hikâyesi ve Türlerin Kökeni'nin yayımlandığı günlerde on altı yaşındaki Yezîdî köle Zilan annesi haneden cebren götürüldüğü için efendisi Musul Mal Başkâtibi Hacı Rıfat Efendi'nin evinden firar edip Diyarbekir mütemekkinlerinden bir ailenin yanına sığınmış, ancak bir süre sonra onun tarafından bulunmuş, kızı şedit muamelede bulunmayacağı vaadiyle geri alınmıştı.

Oysa Şimdi konağın rutubetli bodrum katında ağzına bir bez tıkanmıŐ halde korkudan bacakları zangırdıyor, sel gibi gzyaŐı döküyordu. Odanın karşı duvarında Zilan'ın on iki yaşındaki kız kardeşi Dilan bu sahneye tanıklık etmek zorunda kaldığı için altına iŐemiŐti ve efendinin emriyle bahçıvan tarafından bodrumdan çıkarılmıştı. Zilan'ın yanakları yediği tokatlar yüzünden kıpkırmızıydı. Hacı Rifat Efendi yere yıkılmıŐ Zilan'ı hırsı bir nebze gevŐeyene kadar tekmelemeye devam edip kızın arkaya büktüğü çelimsiz kollarını hayvan pençesini andıran kıllı elleriyle kırdıktan sonra, birazdan kendiliğinden ölüp gider düŐüncesiyle oracıkta bıraktı ve akşam yemeğini yemek üzere yukarıya ıktı.

Ertesi gün yeniden aşağıya indiğinde kendinden geçmiş, adeta kanı çekilmiş kölesinin hala hayatta olduğunu görüncce yine kan beynine sıçradı. Zilan'ı önce boğdu, sonra astı. Kızın ip-te can verdiğinden emin olduktan sonra akıl almaz bir rahatlık ve soğukkanlılık içinde karye ahalisinden birini çağırarak kızın kendini helak edip astığını söyledi. Lakin tüyler ürpertici bu cinayete kurban giden Zilan birkaç kişi tarafından muayene edildikten sonra olay hükümete intikal etti ve cani tutuklandı. Ne var ki adam nüfuzlu olduğu ve o zamana kadar itibar gördüğü için hadise Meclis-i Vâlâ'ya havale edildi ve tahkikat baŐlatıldı.

Dilan ömrünün sonuna kadar bir daha tek kelime etmedi.

Dünyanın en küçük ve ikinci en eski metrosu Karaköy-Beyoğlu tünelinin şık hanımefendiler ve beyefendiler ve dahi Devlet-i Aliyye'nin yüksek yöneticileri eşliğinde hizmete açıldığı bir kış gününün gecesinde on yedisindeki Halil, Ali Ağa'nın konağına girip onlarca bıçak darbesiyle onun göğsünü ve karnını deştikten sonra yakalanıp mahkemeye çıkarılmıştı.

Kadı: “Ali Ağa’yı sen mi öldürdün?”

Halil gülümseyerek: “Evet, ben öldürdüm!”

Kadı: “Sırtma! Neden öldürdüğünü anlat.”

Halil: “Benim anamın adı Hüsnihal’dır, Çerkes’dir. Geçen sene veremden öldü. Bundan yirmi sene evvel Üsküdar’daki avrat pazarına düşmüştür. Sonra Asâkiri Nizâmiye-i Şahâne kaymakamlarından Yâver-i Hazret-i Şehriyâri izzetlü Ziver Bey onu satın almış. İşte bu Ali Ağa denen herif de onun kayınpederidir ve benim babamdır. Gel zaman git zaman babam olacak bu gavat anama sırnaşmaya başlamış. En nihayet bir köşede sıkıştırıp üstüne binmiş ve gebe bırakmış. Lakin herif onu ümm-i veledi olarak kabul etmediği gibi Mezalto adında Yahudi bir ebenin yanına götürmüştü. Anam düşük yapsın diye ona zorla ilaç içirileceğini anladığı için oradan kaçmış. Efendisi Ziver Bey anamın gebeliğinden kurtulamayınca ailenin başı belaya girmesin diye onu bin iki yüz elli kuruşa, satın aldığı fiyatın yarısına esirci Derviş Mehmed Efendi’ye satmış. Anam yine avrat pazarına düşmüş ama gebe olduğu için artık para etmiyormuş. Bunun üzerine bana gebe kaldığının dördüncü ayında mahkemeye gitmiş, Ali Ağa beni vat’ etti, demiş, herifi babalığa davet etmiş. Gelgelelim mahkeme delil olmadığı bahanesiyle anama efendisine itaat etmesini tembihleyip onu başından defetmiş. Anam bana bunların hepsini bir bir anlattı işte. Aç kaldık biz, çıplak kaldık, senelerce sokaklarda sefil olduk. Ona buna el açıp bir lokma için dilenmek zorunda kaldık. Sonunda çok hastalandı anam, kan kusarak kollarımda can verdi.” Halil ellerini önünde kavuşturdu, başını sağa çevirip hafifçe öne eğdi ve yere tükürdü. Sonra kömür karası müdanasız gözlerini kadı efendinin suratına dikip “Ben de Ali Ağa denen o geberesiceyi buldum ve öldürdüm işte.” dedi. Kadı efendinin buğulu gözlerindeki acınası utanç delikanlıya yetmişti.

İki âşık, Bulgar kızı Stephana ve Mehmet Ağa'nın bekçisi Mustafa Selanik'in Avrethisar kazasına bağlı Bogdantza köyünün çeşme başındaydı.

Mustafa: "Ama biz nasıl evlenebiliriz ki?"

Stephana: "Ben Müslüman olursam bal gibi de evleniriz"

Mustafa: "Olur musun ki?"

Stephana Mustafa'yı elinden tutup arkalarında kalan koruluğa çekti. Bir ağacın altında ona sarılıp "Elbette olurum" dedi ve dudaklarına bir öpücük kondurdu.

Ertesi gün yine aynı yerde buluştular. Mustafa'nın yanında şahit olarak köyden iki arkadaşı vardı. Stephana ise yanında bir ferace ve yaşmak getirmişti. Şahitlerin huzurunda kelime-i şehadet getirdikten sonra feracesini giydi, yaşmağını taktı ve adını kendisi seçti: Ayşe.

O güne kadar kızıyla Mustafa'nın ilişkisinin geçici bir heves olduğunu uman Maria Stephana'yı bu kılıkta görünce soluğu köy papazının yanında aldı. Birlikte kızın

zorla Müslüman yapıldığı yönünde Selanik Valiliği'ne şikâyetle bulunmaya karar verdiler.

Lakin Stephana, namı diğer Ayşe daha çocuk yaşta olmasına rağmen kolay lokma değildi, direngendi. Yaz günlerinin habercisi ılık bir mayıs sabahı trenle, üstelik yalnız başına, şimdiye kadar hiç gitmediği Selanik'e gidip valiliğe kendi isteğiyle din değiştirdiğini beyan etmeye karar verdiğinde, Helen ve Paris yüzünden patlak veren Truva Savaşı'ndan, Bulgar isyanlarından, dört ay önce ilan edilmiş olan Birinci Meşrutiyet'ten ve bir ay sonra Abdülaziz'in Feriye Sarayı'nda bilekleri kesilmiş olarak ölü bulunacağından bihaberdi elbette.

Ve işte İmparatorluğun en gelişmiş ikinci şehri Selanik. Elindeki küçük bohçasıyla trenden inen Ayşe köylülüğün şaşkınlığıyla etrafına bakındı. Gar kalabalıktı, erkek ağırlıklı Bulgarlar ve Rumlar; eski dindaşlarının kendisi için buraya yığılacağını nereden bilebilirdi ki! Az ötede volta atan zabıtları görünce hemen onların yanına koştu ve valiliğe gitmek istediğini söyledi. Yanına verilen üç askerle birlikte yola düştüler. Sonra her şey bir anda oldu. Gardaki kalabalığın saldırısıyla üstünde ne feracesi kaldı ne yaşmağı. Yüz elli kişilik bu gürhün karşısında refakatçi üç askerin eli kolu bağlanmıştı. Ayşe'nin tiz çığlıkları kimsenin umurunda değildi. Neye uğradığını şaşırarak kızı derdest edip Pericles Hajji Lazzaro'nun garda hazır bekleyen faytonunun içine koydular ve Amerikan Konsolosluğu'nun yolunu tuttular. Selanik Valisi Mehmet Refet Paşa ertesi gün hadiseyi sadarete bildirdi. Şaşkınlığını üzerinden atamamış olan biçare Ayşe o geceyi konsolosluk konutunun bir odasına kapatılmış halde geçirecekti, haber Müslüman ahali arasında her zamanki gibi büyük bir hızla yayılmıştı. Binlerce Müslüman valiliğin ve onun hemen az ötesindeki Selimpaşa Camii'nin önünde toplandı. Kızı geri istiyorlar, valinin yatıştırıcı sözleri onları bir türlü ikna etmiyordu. Ayşe en nihayet İngiliz konsolosunun kvasısı Hüseyin Ağa'ya teslim edilip valiliğe götürüldüğünde, iş işten geçmiş, diplomatik girişimler için olay yerinde bulunan Alman ve Fransız konsolosları kalabalık tarafından demir çubuklarla çoktan linç edilmişlerdi.

Ayşe'yi aynı gün köyüne salıp önemsiz bir teferruat olduğu için büyük politikanın tarih sahnesinden bir lahzada sildiler. Geri döndüğünde artık ne Stephana ne de Ayşe'ydi o. Dünkü çocuk dünyanın tüm kötülüğünü bir günde görmüş, büyümüş, hatta yaşlanmış gibiydi. Hayatının geri kalan günlerini çocuk doğurup büyüterek, yemek pişirerek, temizlik yaparak geçirdi.

“Şurasını iyi bilmek gerekir ki ne erkekler kadınlara hizmetkâr, ne de kadınlar erkeklere cariye olmak için yaratılmıştır... El ve ayak, göz, akıl gibi vasıtalarda bizim erkeklerden ne farkımız vardır? Biz de insan değil miyiz? Yalnız cinsimizin ayrı oluşu mu bu halde kalmamıza sebep olmuştur? Bunu hiçbir sağduyu kabul etmez...”

Rabia

Terakki-i Muhadderât, 1869

“Biz saçı uzun aklı kısa diye erkeklerin hande-i istihzasına hedef olmuş bir taifeyiz. Bunun aksini ispat etmeye çalışacağız. Erkekliği kadınlığa, kadınlığı erkeklığe tercih etmeyerek şâhreh-i sa'y ü amelde mümkün olduğu kadar pâvendâz-ı sebât olacağız.”

Şükûfezar, 1886

İkinci Meşrutiyet'in ilanından az önce, insanın içini ısıtan, Bona Dea'nın ağaçlarda pembe ve beyaz baharları patlattığı, nazlı nazlı salınan papatyaların ve gelinciklerin başıboş çayırları beyaz, sarı ve kırmızıya boyadığı bir mayıs gününde bir zamanlar Ayşe ve Mihail'in başına doğanın buyruğu doğrultusunda gelenler Bedriye

ve Todori'nin de başına gelmişti. Zincirlikuyu'da baba evinde oturan ve kısa süren talihsiz bir evlilikten sonra boşanan, on sekizindeki Bedriye bahçıvan Todori'yi o gün ilk kez bir konağın bahçesinde laleler, karanfiller ve menekşelerin, şakayıklar, şebboylar ve gerberaların arasında çalışırken görmüş, Todori yakışıklı ve güleç yüzüyle ona beyaz tahta parmaklıkların arasından kırmızı bir gül koncası verirken hafifçe eğilmiş, Bedriye'nin yüreğini ısıtıp gözlerini ışılatmayı başarmıştı. Birkaç aydır heyecanla buluşuyorlardı. Todori Bedriye'ye her defasında bir çiçek demeti getiriyor, gözlerden irak yerlerde kolunu onun omzuna atıp kulağına Rumca şarkılar fısıldıyor, demetten aldığı bir çiçeği başörtüsünün kenarına iliştiriyordu. Bedriye Botticelli'nin Primavera'sındaki Flora gibiydi adeta. Haziranı hanımelleriyle, temmuzu yıldız çiçekleriyle, ağustos zambaklarla ve bu sıcak yaz günlerini kadim ağaçların serin gölgelerinde el ele tutuşup koklaşmakla, hayaller kurmakla geçirdiler. Bitkilerde üremeyi sağlayan organların taşıyıcısı o güzelim çiçeklerin de verdiği güçlü ilhamla âşık ve berhudardılar.

Sonbahar güneşi bir akşamüstü vakti evlerin camlarını tutuştururken Bedriye, annesi Hamdiye ve babası bağcı Tatar Mahmud'a Todori adında bir gencin kendisiyle evlenmek istediğini ve bu delikanlıyı sevdiğini söylediğinde baba gür kaşlarını çatıp sağ elinin küt parmaklarıyla kelini sıvazladı ve ellerini arkasında kavuşturarak namazını eda etmek üzere evin başka bir odasına geçti. Kocasından çekinen ve fazla bir söz hakkı olmayan Hamdiye başörtüsünün ucuyla ağzını kapatmış, endişeli gözlerini halıya dikmişti, hafazanallah, hiç öyle şey olur mu Bedriye, demekle yetindi. Ailesinin Todori'yi asla kabul etmeyeceğini kavrayan, annesi ve babasının zoruyla yaptığı ilk evliliğinde olduğu gibi mutsuz olmak istemeyen ve hayatını sevdiği erkekle geçirmeyi kafasına koyan Bedriye o gece her şeyi göze alıp Bizans kalıntısı duvar taşlarının koruyuculuğuna sığınarak sevgilisinin ailesiyle birlikte oturduğu eve kaçtı. Eleni kapıyı açıp Bedriye'ye, hayrola kızım, bu saatte ne istersin, diye sorduğunda, annesinin peşi sıra koşar adım kapıya gelen Todori bir an bile tereddüt etmeden Bedriye'yi elinden tutup içeriye çekmişti. Eleni kızı evin en küçük odasına götürdü, yere şilte atarız, burada yatarsın sen, dedi. Kapı aralığından hınzır bir ifadeyle Bedriye'ye gülümseyen Todori babasının kendisine seslenmesi üzerine evin misafir odasına seğirtmişti. Elinde bir tepsiyle yeniden küçük odaya dönen Eleni Bedriye'ye, bir soluklan bakalım, biraz şerbet iç, börek ye, dedi. Bedriye'nin Rum böreğini iştahla yarısına kadar yemesini bekledikten sonra sadede geldi: Kızım sen böyle kaçmasına kaçuyorsun da, bu iş nasıl

olacak, büyük engeller var biliyorsun. Lakin Bedriye kararlı, umutlu ve çok yürekliydi: Eleni ana, ben tanassur edeceğim, bana mani olurlarsa canıma kıyarım, oğlunla evlenemeyeceksem ölürüm daha iyi. O esnada Todori'nin babası Sakızlı Nikoli misafir odasında oğluna bu evliliğe kesinlikle karşı olduğunu söylüyordu. Lakin Todori kararlı, umutlu ve çok yürekliydi: Babas, ben bu kız için her şeyi yaparım, ihtida da buna dâhil. Eleni ve Nikoli'nin eli kolu bağlanmış, istavroz çıkarmaktan başka çareleri kalmamıştı.

Ertesi gün Tatar Mahmud ellerini dizlerine vurarak dövünen zevcesini, kızına bir sahip çıkamadın mı kadın, diye payladıktan sonra Todori'nin Beşiktaş'taki baba evinin yolunu tuttu. Aralarında geçen konuşmanın sonucunda Müslüman bir babayla Rum Ortodoks bir babanın bu evliliğe karşı olmak hususunda uzlaştıkları ayan beyan ortadaydı. O halde hükümete gitsinlerdi, aşkı katletsinlerdi! Bedriye'nin babası Beşiktaş karakolunda hadiseyi Mülazım Mahmud Ağa'ya anlattığında, Halıcılar Camii'nin müezzini, Yusuf misali kendini rüya tabircisi sanan Kör Ali'nin İmparatorluğun o karışık Teşrin-i Evvel günlerinde Meclis-i Mebusan'ı ve Kanun-i Esasi'yi şeriata uygun olmadığı gerekçesiyle yerden yere vurup hürriyet ve müsâvatın boş laftan ibaret olduğunu haykırarak cemaati galeyana getirmesinin, işsiz güçsüz ayaktakımını peşi sıra Yıldız Sarayı'nın önüne sürükleyip Abdülhamid'den tiyatroların ve meyhanelerin kapatılmasını, Müslüman kadınların haşa sokağa çıkmamalarını talep etmesinin, İmam Abdülkadir'in kışkırtmasıyla yıktın perdeyi eyledin viran misali Karagöz oyunlarının perdelerinin yırtılıp seyircilerin dağıtılmasının, Mahmutpaşa'da bir ayakkabıcı dükkânında bir kadına ve erkek kardeşine yapılan saldırının, üç yüz kişilik bir güruhun bir zabıt ve iki kadının içinde bulunduğu kapalı bir faytonu Gedikpaşa Karakolu'nun karşısında durdurup fahişlikle damgaladıkları kadınların çarşafalarını parçalaması ve saçlarını yolmasının üzerinden birkaç gün geçmişti henüz. Mahmud Ağa Bedriye'nin babasına, sen kahvehanede bekle, biz hallederiz, dedi. Müslüman baba kahvesini yudumlarken içini döküp kızının bir Rum Ortodoks'la evlenmek istediğini söylediğinde, haber büyük bir hızla yayıldı. Mahalleliler karakolun önünde toplanmaya başladığı esnada Mahmud Ağa yanındakilerle birlikte Nikoli'nin kapısını yumrukluyordu. Bedriye ve Todori sorgu için karga tulumba karakola getirildiler. Kalabalık, ırzımız, namusumuz, şeriat ayaklar altında, gâvura ölüm, kaltağa ölüm, diye haykırıyordu. Tatar Mahmud'un, kızını evlatlıktan reddeceğini söylemesine rağmen zabıtayı ve neferleri yarmayı başaran, linçe ve kana susamış erkek sürüsü birbirlerini itekleyerek ikişer üçer karakolun kapısından geçtiler. Boş bakışlı fırlak gözleri, sırttan dişsiz ağızları, biçimsiz

burunları ve çeneleriyle bir Hieronymus Bosch tablosunu çağrıştıran adamların bir kısmı Bedriye'nin götürüldüğü kalem odasına, bir kısmı da Todori'nin kapatıldığı jandarma koğuşuna yöneldi. Kılıç Ali Paşa Karakolu'ndan istenen yardımın komutanı Binbaşı Osman Efendi işi ağırdan alıyor, Komiser Hüseyin ve Mustafa efendiler gözü dönmüş topluluğa adeta yer açıyorlardı. Bedriye ve Todori'nin üstüne şehvetle çullandılar. Tokatlar, tekmeler, küfürler, hakaretler. Tarih tekerrür ediyor, Ayşe ve Mihail'in ruhları sanki bir kez daha acı içinde kıvranıyordu. Oracıkta can vermeden önce Todori'nin yanağına sarı-yeşil bir balgam yapışmıştı. Rum'un geberdiğine hükmettiklerinde Bedriye'yi de son bir tekmeyle ölümün hemen kıyısında bırakıp millet-i hâkime olmanın beraberinde getirdiği rahatlık içinde muzaffer bir edayla karakoldan çıktılar. Todori'nin cenazesi Rum mahallelerinde gezdirilirken Eleni evde avuçlarının içindeki haçla katıla katıla ağlıyordu. Yataktan kalkamayacak hale gelen Hamdiye arada bir kendisine bir bardak su getiren kocasına nefretle bakıyor, bardağı tutan elini tiksintiyle ittikten sonra yeniden hıçkırıklara boğuluyordu.

Karakolhaneden ölü süsü verilerek bir tabutun içinde kaçırılıp ruh yarası asla kapanmayacak olsa da beden yaraları kapanana kadar Nisa Tevkifhanesi'nde tutulan Bedriye daha sonra Darülaceze'ye nakledildi. İlerleyen günlerde annesini ve babasını bir daha asla görmek istemediğine karar verdi ve perişan hayatının geri kalanını Darülaceze'de geçirdi. Sevgilisi sanki ölüp gitmemiş gibi, sanki ertesi gün evleneceklermiş gibi Todori'ye tanassur borcu olduğunu düşündüğü için buradaki gayrimüslim kadın dairelerine sık sık girip çıkıyor, oranın sakinlerine anlattığı Yeni Ahit hikâyelerini pür dikkat dinliyordu. Göze batacağı için kiliseye giremese de bellediği sabah ve akşam dualarını, yemek öncesi ve sonrası duasını içinden okumayı, her sabah ve her gece battaniyenin altında gizlice istavroz çıkarmayı ihmal etmiyordu. Todori'nin diniyle ilgili en teferruatlı bilgileri seksenine merdiven dayamış, yüzünde derin evlekler açılmış, yatağa bağımlı, henüz on yedisindeyken tanassur ettiği iddiasıyla hakkında dava açılan, mahkeme huzurunda kelime-i şهادet getirerek irtidâdından geri dönen ve Hatice ismini alan, Müslüman Süleyman ve Hıristiyan Maro kızı Sündüs'ten öğrenmişti.

Bir gün ziyaretçisi olduğunu söylediler Bedriye'ye. Karşısında Todori'nin annesi Eleni'yi gördüğünde ve yüzüne tam bir gülümseme yayılacakken Eleni ona tek bir cümle söyledikten sonra sırtını dönüp gitti: Oğlumun sana rastladığı güne lanet olsun!

Ertesi gün Bedriye'yi Darülaceze'nin kullanılmayan odalarından birinin tavanındaki engele giysisinin kuşağıyla asılmış olarak buldular.

“ ‘Almanya’da neden kadın işçi birlikleri yok? Kadın işçi hareketiyle ilgili neden pek bir şey duymuyoruz?’ Proleter kadın hareketinin Almanya’daki kurucularından biri olan Emma Ihrer’in 1898 yılında kaleme aldığı ‘Sınıf Mücadelesinde Kadın İşçiler’ başlıklı yazısı bu sözlerle başlıyordu. Bunun üzerinden yaklaşık on dört yıl geçip gitti ve bugün Almanya’daki proleter kadın hareketi muazzam bir açılım yapmış durumda. Sayıları yüz elli bini aşan sendikalı kadın işçiler ekonomik mücadele veren proletaryanın çekirdek birlikleri içinde yer alıyor artık. Politik olarak örgütlenen on binlerce kadın sosyal demokrasinin sancağı çevresinde toplanmış durumda: sosyal

demokrat kadın organının yüz bin abonmanı var; kadınların seçme ve seçilme talebi sosyal demokrasinin siyasi yaşamının gündeminde.

Kimileri bu gerçeklerden yola çıkarak kadınların seçme ve seçilme hakkına yönelik mücadelenin anlam ve önemini küçümseyebilir. Kadınlar eşit siyasi haklara sahip olmadan da kadınların aydınlanma ve örgütlenme sürecinde parlak ilerlemeler kaydettik, ayrıca kadınların seçme ve seçilme hakkı hiç de acil bir zorunluluk değil, diye düşünüyor olabilirler. Ne var ki, böyle düşünenler yanlıya düşmektedir. Son on beş yılda kadın proletarya kitlelerinin siyasi ve sendikal anlamda muazzam bir biçimde silkinerek hareket geçmiş olmasının yegâne nedeni, çalışan halkın içindeki kadınların haklarından yoksun bırakılmalarına rağmen parçası oldukları sınıfın siyasi yaşamına ve parlamenter mücadelesine görülmemiş bir canlılıkla katılmış olmalarıdır. Kadın proleterler şimdiye kadar erkeklerin seçme ve seçilme hakkından beslendiler, dolaylı bir yoldan olsa da. Seçim mücadelesi işçi sınıfının erkek kitleleri kadar kadın kitleleri için de ortak bir mücadele artık. Bütün sosyal demokrat seçim toplantılarında artık kadınların da çok sayıda, hatta bazen erkekleri geride bırakan, canlılığını ve tutkusunu sürekli diri tutan katılımı söz konusu. Kadınlar güçlü sosyal demokrat örgütlerin bulunduğu bütün seçim çevrelerinde seçim çalışması yapıyorlar. Ayrıca broşürlerin dağıtımında ve seçim mücadelesinin en önemli silahı olan sosyal demokrat basına abonman kazandırma sürecinde büyük bir yararlık sağlıyorlar.

Kapitalist devlet halkın kadınlarının politik yaşamda bütün bu külfet ve görevleri üstlenmesini yasaklamayı başaramadı. Hatta onlara adım adım birlik ve toplanma hakkını vererek bu imkânı kolaylaştırmak ve güvence altına almak zorunda kaldı. Ne var ki devlet kadınlara son siyasi hakkı, oy pusulasını kendi elleriyle teslim etme, parlamentoda yasama ve yürütme organlarına yönelik doğrudan karar verme ve seçilmişler olarak bu organlarda yer alma hakkını, bir tek bu hakkı vermeye razı olmuyor. Toplumsal yaşamın bütün alanlarında olduğu gibi 'Geç olmadan başlangıçta diren!' sözü burada da geçerli. Bugünkü devlet kadınların kamusal toplantılara, siyasi birliklere katılımına izin verdiğinden beri proleter kadınların karşısında geri adım atmak zorunda kalmıştır zaten. Bunu elbette kendi isteğiyle değil, yükselen işçi sınıfının karşı konulmaz baskısı altında keskin bir zorunluluğa boyun eğerek yaptı. En nihayetinde Prusya-Alman polis devletinin politik toplantılarda muhteşem 'kadın kesimini' rahat bırakmaya ve kadınlara siyasi örgütlerin kapılarını ardına kadar açmaya zorlayan şey, bizzat kadın proleterlerin coşkulu atılımıydı. Böylelikle süreç daha da hız kazanmış

oldu. Proleter sınıf mücadelesinin durdurulamaz ilerleyişi çalışan kadınları politik yaşamın girdabına çekti. Proleter kadınlar birlik ve toplanma hakkının kullanılması sayesinde parlamenter yaşamın, seçim mücadelelerinin en canlı parçası haline geldi. Ve artık şimdi milyonlarca proleter kadının, kadınlara seçme ve seçilme hakkı diyen kendinden emin ve inatçı seslenişi bu sürecin kaçınılmaz bir silsilesinden, hareketin mantıksal bir sonucundan başka bir şey değildir.

Bir zamanlar, Mart Öncesi mutlakiyetçiliğin güzel zamanlarında, çalışan halkın tamamı için siyasi hakların kullanımında 'henüz olgun olmaması' mutad bir söylemdi. Bu söylem bugün proleter kadınlar için geçerli değil, zira onlar siyasi hakların kullanımında olgun olduklarını yeterince kanıtladılar. Öyle ya, onlar olmadan, proleter kadınların coşkun yardımı olmadan Alman sosyal demokrasisinin 12 Ocakta 4 milyon 250 bin oya ulaşarak parlak bir zafer elde edemeyeceğini bilmeyen yok. Bununla birlikte, çalışan halk siyasi özgürlüğe yönelik olgunluğunu her defasında muzaffer, devrimci ve kitlesele bir kalkışmayla ortaya koymak zorunda kaldı. Tanrı'dan aldığı meşruiyetle tahtı işgal eden güç ve dahi ulusun en soyluları ve en iyileri ne zamanki proletaryanın nasırlı yumruğunu gözlerinde ve dizini böğürlerinde hissettiler, işte o zaman halkın siyasi 'olgunluğu'na aniden inanır hale geldiler.

Bugün sıra proletaryanın kadınlarında, kapitalist devlet onların olgunluğunun da ayırdına varacak. Devamedegelen, etkili ve güçlü, proleter mücadelenin ve baskının tüm araçlarının devreye sokulması gereken kitlesele bir hareket sayesinde gerçekleşiyor bu.

Hedef kadınların seçme ve seçilme hakkıdır hiç kuşkusuz, ancak buna yönelik kitle hareketi sadece kadın olayı değil, proletaryanın kadın ve erkeklerinin ortak meselesidir. Zira kadının haklarından yoksun bırakılması halkın yaşamını esaret altında tutan gericilik zincirinin sadece bir öğesidir ve bu da bu gericiliğin bir diğer sütunuyla çok yakından bağlantılıdır: monarşiyle. Yirminci yüzyılın sanayide zirve yapan, büyük-kapitalist günümüz Almanya'sında, elektrik ve zeplin çağında kadının siyasi haklarından mahrum edilmesi de tıpkı meşruiyetini Tanrı'dan alan taht egemenliği gibi çoktan miadını doldurmuş koşulların gerici bir tortusudur. Her iki olgu, politik yaşamın belirleyici gücü olarak gök enstrümanı ve kamusal yaşamda, siyasette ve sınıf mücadelesinde fırtınalar eserken edebiyetle evindeki ocağın başında oturan kadın: her ikisinin de kökleri geçmişin çürümüş ilişkilerine, kırsal kölelik ve kentsel loncalar zamanına dayanıyor. O zamanlar anlaşılır ve zorunluydu bunlar. Her ikisi de,

hem monarşi hem kadınların haklarından yoksun bırakılması günümüzde modern kapitalist gelişimle birlikte köklerinden kopmuş, insanlığın gülünç bir karikatürü haline gelmiştir. Yine de bugünkü modern toplumda varlıklarını sürdürmeye devam ediyorlar, süpürülmeleri unutulduğu için değil, sırf ısrar ve inattan ve ataletten de değil. Hayır, hala buradalar, çünkü her ikisi de –gerek monarşi gerek kadının haklarından yoksun bırakılması- halk düşmanı çıkarların muazzam araçları haline geldiler. Günümüzde sömürünün ve proletarya esaretinin en berbat ve zorba temsilcileri tahtın, sunağın ve kadının siyasi köleliğinin arkasına saklanıyorlar. Monarşi ve kadının haklarından yoksun bırakılması kapitalist sınıf egemenliğinin en önemli araçları haline geldi.

Günümüz devletinde esas olan, çalışan kadınlara, sadece ve sadece onlara seçme ve seçilme hakkı tanımamaktır. Devlet haklı olarak onlardan korkuyor, çünkü kadınlar sınıf egemenliğinin bütün geleneksel kurumlarını tehlikeye atıyorlar. Düşünen her proleter kadının ister istemez ölümcül düşmanı olan militarizmi de, monarşiyi de, gümrüğün ve gıda maddelerindeki vergilerin gasp sistemini de, daha da uzatabiliriz listeyi. Kadınların seçme ve seçilme hakkı günümüz kapitalist devleti için bir dehşet ve korku vesilesidir, çünkü arkasında iç düşmanı, devrimci sosyal demokrasiyi güçlendirecek milyonlarca kadın var. Burjuvazinin hanımları söz konusu olduğunda, devlet onlardan gericiliği etkili bir biçimde desteklemesini bekleyebilir pekâlâ. 'Erkeklerin ayrıcalıklarına' karşı mücadelede aslanlar gibi tavır koyan pek çok burjuva kadını, kadınların seçme ve seçilme hakkı konusunda hiç kuşkusuz uysal ve dini bütün kuzucuklar misali muhafazakâr ve ruhani gericiliğin değirmenine su taşıyacaklardır. Evet, onlar mensubu oldukları sınıfın erkeklerinden bile bir hayli gerici olurlar. Onların arasında az sayıdaki meslek sahibini bir yana koyacak olursak, burjuvazinin kadınları toplumsal üretimin bir parçası değiller, erkeklerinin proletaryadan suyunu sıkarak aldıkları artı değerın tüketiciliğine ortaklar sadece, halkın bedenindeki parazitlerin parazitleridir onlar. Ve tüketiciliğin ortakları bilindiği üzere, sınıf egemenliğinin ve sömürünün doğrudan taşıyıcıları olarak parazit yaşam 'hakkı'nın savunuculuğunda daha öfkeli ve daha gaddar olurlar. Bütün büyük devrim mücadelelerinin tarihi tüm korkunçluğuyla doğrulamaktadır bunu. Büyük Fransız Devrimi'nde Jakobenlerin düşmesinin ardından zincire vurulmuş Robespierre bir arabanın üstünde idam sehпасına götürülürken zafer sarhoşluğu içindeki burjuvazinin zevk düşkünü, çıplak kadınları düşmüş devrim kahramanının çevresini sararak sokaklarda utanmaz bir sevinç dansı sergiliyordu. Ve 1871'de Paris'te destansı işçi komünleri yenilgiye

uğratıldığında, burjuvazinin kudurmuş kadınları ayaklar altındaki proletaryadan alınan kanlı intikamda vahşî erkeklerini bile geride bıraktılar. Mülk sahibi sınıfların kadınları her zaman halkın sömürülmesi ve köleleştirilmesinin fanatik savunucuları olarak kalacaktır, çünkü toplumsal açıdan gereksiz varoluşlarını sürdürmek için gereken araçları sömürü ve kölelik sayesinde ikinci elden edinmekte.

Sömürücü sınıfların kadınları ekonomik ve sosyal açıdan halkın bağımsız bir kesimi değildir. Onların yegâne sosyal işlevi egemen sınıfların hizmetinde doğal üremenin araçları olmaktan öteye geçmez. Buna karşılık proletaryanın kadınları ekonomik bağımsızlığa sahip, en az erkekler kadar üretici bir faaliyet içindeler. Düşük ücretle aileyi günlük yaşamda kıt kanaat geçindirmek ve çocukları eğitmek için ev işlerini üstlenerek erkeğe yardımcı olmak anlamında değil. Bin bir zahmete katlanarak ve büyük bir gayret sarf ederek kendini feda etmeyi gerektirse de, böyle bir iş günümüzün kapitalist ekonomik düzeninde üretici olmak anlamına gelmiyor. Bu iş proletaryanın sadece özel bir meselesi, talihi ve bereketi ve tam da bu yüzden günümüz toplumu için havadan ibaret. Sermayenin egemenliği ve ücret sistemi devam ettikçe üretici iş sadece artı değer yaratıp kapitalist kâr doğuran iş anlamına geliyor. Bu açıdan bakıldığında, çalgılı bir meyhanede dans edip bacaklarıyla işverenin cüzdanına kâr sağlayan bir kadın üretici bir işçiyken, proleter kadınların ve annelerin evin dört duvarı arasında katlanmak zorunda kaldıkları bütün o meşakkat üretici olmayan bir faaliyet olarak görülüyor. Kulağa çiğ, kaba ve çılgınca geliyor bu, ancak tam da günümüzdeki kapitalist ekonomi düzeninin çığılı, kabalı ve çılgınlığına tekabül ediyor, bu kaba gerçekliği açık seçik bir keskinlikle kavramak da proleter kadınların birinci zorunluluğu olmalıdır.

Zira bu açıdan bakıldığında, proleter kadınların eşit siyasi hak talebinin çıpası ekonomik zemindedir. Bugün milyonlarca proleter kadın tıpkı erkekler gibi kapitalist kâr yaratıyor – fabrikalarda, atölyelerde, tarımda, ev endüstrisinde, bürolarda, dükkânlarda. Yani günümüz toplumunun en kesin, bilimsel anlamında üreticidir onlar. Her bir gün kapitalizmin sömürdüğu kadın kitlelerini biraz daha büyütüyor, sanayi ve teknolojiye her bir yeni ilerleme kadınlara kapitalist kârcılığın hareketliliğinde yeni bir yer açıyor. Ve böylelikle her bir gün ve sanayideki her bir ilerleme kadınların siyasi eşitlik temeline yeni bir taş ekliyor. Ekonomik mekanizma için artık kadınların okul eğitimi ve zihinsel zekâsı gerekli hale gelmiştir. Miadı dolmuş ‘ocağın’ başında oturan, dünyadan bihaber, sınırlı kadın artık ne büyük sanayi ve ticaretin talepleri ne de siyasi

yaşamın gerekleri için elverişli değil. Kapitalist devlet elbette bu bağlamda da görevlerini ihmal etti. Sendikal ve sosyal demokrat örgütler kadınların siyasi ve ahlaki uyanışı ve eğitimi için ellerinden gelenin en iyisini yaptılar. Nasıl ki onlarca yıl önce Almanya'da sosyal demokratlar en ehil, becerikli ve akıllı işçiler olarak tanındıysa, bugün proletaryanın kadınları da sosyal demokrasi ve sendikalar sayesinde son derece sınırlı varoluşlarının boğucu havasından, ev idaresinin sefil ruhsuzluğu ve dar kafalılığından silkinip yerlerinden doğrulmuştur. Proleter sınıf mücadelesi onların ufkunu genişletip zihinlerini esnek hale getirmiş, düşünme becerilerini geliştirmiş, çabalarını büyük hedeflere yöneltmiştir. Sosyalizm proleter kadın kitlesinin zihinsel yeniden doğumuna yol açmış ve böylelikle kadınları sermaye için hiç kuşkusuz ehil ve becerikli işçiler haline getirmiştir.

Bütün bunlardan sonra proleter kadınların haklarından yoksun bırakılması daha da alçakça bir adaletsizliktir, hele ki bu yarım yamalak bir yalan olmuşken. Öyle ya, kadınlar kitleler halinde ve aktif olarak siyasi yaşama katılıyor artık. Yine de sosyal demokrasi 'adaletsizlik' argümanı ile mücadele etmez. Bizimle daha önceki duygulu ve ütöpik sosyalizm arasındaki esas fark, bizim kendimizi egemen sınıfların adaleti temelinde değil, sadece ve sadece işçi kitlelerinin devrimci gücü ve bu güce zemin yaratan toplumsal gelişim temelinde inşa ediyor olmamızdır. Hal böyle olunca, tek başına adaletsizlik gerici kurumları yıkmak yönünde bir argüman olmaktan çıkıyor. Ama yine de adaletsizliğin hissedilmesi toplumsal çevreleri ele geçirmeye devam ettiği takdirde –der bilimsel sosyalizmin önde gelen yaratıcısı Friedrich Engels- bu her zaman toplumun ekonomik temellerinde geniş kapsamlı kaymalar olduğuna, mevcut koşulların gelişim sürecindeki ilerlemeyle çeliştiğine dair güvenli bir işarettir. Siyasi haklarından yoksun bırakılmış olmayı, haykıran bir haksızlık olarak hisseden milyonlarca proleter kadının şu andaki güçlü hareketi de mevcut devlet düzenindeki toplumsal temellerin çoktan çürümüş olduğunu ve sayılı günlerinin kaldığını gösteren böyle bir işaret işte.

Sosyalist ideallerin ilk büyük müjdecilerinden biri olan Fransız Charles Fourier bundan yüz yıl önce düşünmeye değer şu sözleri yazdı: Her toplumda kadın özgürlüğünün derecesi genel özgürlüğün doğal ölçütüdür. Günümüz toplumu için de tamamen doğru bir saptamadır bu. Kadının eşit siyasi hakları çevresinde dönen şu anki kitlesel mücadele de proletaryanın genel özgürlük mücadelesinin bir parçası olan, onun gücünü ve geleceğini gösteren bir dışavurumdur. Kadınların genel, eşit,

doğrudan seçme ve seçilme hakkı –proleter kadınlar sayesinde- sınıf mücadelesini muazzam bir ölçüde ileriye taşıyıp keskinleştirecektir. Burjuva toplumu kadınların seçme ve seçilme hakkından bu yüzden tiksiniyor ve korkuyor, biz de tam da bu yüzden bu hakkı kazanmak istiyoruz ve kazanacağız. Dahası günümüz toplumunun devrimci proletaryanın çekiç darbeleri altında yıkılıp gideceği anı kadınların seçme ve seçilme hakkı yönündeki mücadele sayesinde hızlandırmak istiyoruz.”

Rosa Luxemburg (1871-1919), 12 Mayıs 1912, Stuttgart

4 Haziran 1913

Komadayım. Herkes bilincimin kapalı olduğunu sanıyor. Oysa öyle değil. Hani, hayatım film şeridi gibi gözümün önünden geçiyor, derler ya, öyle işte. Epsom derbisindeydim bugün. İngiliz İmparatorluğu dominyonlarının ve Britanya Hindistan'ının Kralı da o kazık gibi üniformasının üstündeki tekmil apoletleri, altın sırmaları, madalyaları ve de gür bıyığı ve sakalıyla oradaydı elbette, tacı, göbeğine kadar inen gösterişli inci kolyesi ve tüm değerli mücevherleri, şıkırtılı esvabıyla V. Georg'un konsort Kraliçesi Teckli Mary de. Epsom Cottage Hastanesi'ndeyim, Dr. W. B. Peacock'un söylediklerine bakılırsa durumum ciddi. Kimliğimi üzerinde Emily Davison yazan mendilimden öğrenmiş olsalar gerek. Polis kayıtlarında Emily Wilding Davison olarak geçer adım. Polis müfettişleri Robinson ve McCarthy beni hemen tanımış olmalılar! Ne de olsa sağa sola taş atan, pencere camlarını indiren, boyna tutuklanan, açlık grevi yaptığım için devlet tarafından zorla beslenerek kurtarılan, Holloway Hapishanesi'nde tutuklu yoldaşıma kötü muamele edildiği için kendini demir bir merdivenden aşağıya atarak intihara kalkışan aktivist bir süfrajetim ben. Deeds not Words!

5 Haziran

Dün ben derbideyken bizim kızlar Trowbridge malikânesini ateşe verecekti. Başardılar mı acaba? Annem başıma geleni duymuştur herhalde, ama çelik gibidir o. Neyse ki bana Pem diye seslenen babam hayatta değil, yoksa kahrından ölürdü. Bambaşka bir hayatım olabilirdi aslında. Öyle ya, eğitilmiş biriyim ben. Kensington High School'da, Royal Holloway College'de güzel günlerim oldu. Babamın ölümünden sonra

eğitimime ara vermek zorunda kalsam da, Oxford'da biyoloji, kimya ve İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü gayet iyi bir dereceyle bitirmeyi başardım.

6 Haziran

İlk ne zaman tutuklanmıştım ben? Hatırladım, Emmeline ve Christabel'in kurduğu WSPU'ya katıldıktan üç yıl sonra, 1909'da. şiarımız sivil itaatsizlik ve doğrudan eylemdi. Erkek politikacılar, hepsinin ipliği pazara çıkarılmalı! 1905'de Christabel ve Annie Manchester'daki toplantıyı bir güzel akamete uğratıp kadınların seçme ve seçilme hakkı için liberal Sir Edward Grey'in neredeyse yakasına yapışmışlardı. Muhteşemdi! Karşılığı hapis olmuştu tabii. Ondan sonrası hep kolluk şiddeti. Hele o 1908'deki Hyde Park gösterisi, beş yüz bin kişi! Ethel bizim için ne güzel bir marş bestelemişti. Ne diyordum ben, evet, ilk tutuklanışım: Başbakan Herbert Henry Asquith'e kadınlara oy hakkı talep eden bir dilekçe ulaştırmaya çalışıyordum. Kamusal düzeni bozmuştum elbette! Bir ay hapis, vız gelir bana, bize. David Lloyd George'un olduğu toplantıda da avaz avaz bağırarak yine bir konuşma yapmaya yeltendiğim için bu defa da dört ay tutuklu kaldım. Mary ve Constance'la birlikte taş atıp bir kez daha içeriye tıklıldığımız gün de unutulmazdı. Avam Kamarası'nın bacasına gizlice girdiğim gün ne çok gülüp eğlenmiştik hepimiz.

7 Haziran

Bambaşka bir hayatım, bir kocam ve çocuklarım olabilirdi, ama ben kırk bir yılımın bir anından bile kuşku ve pişmanlık duymuyorum.

8 Haziran

Bugün anılarım bulanık ve bedenim çok güçsüz. Kurtulamayacağımı söylüyorlar. Yine de derbinin her anını hatırlıyorum ama buraya geleli kaç gün oldu, bilmiyorum. Güneşli bir gündü, alan tıklım tıklımdı ve ben her zamanki gibi mücadeleye aşkıyla hayat doluydum. Belimde kadınlara oy hakkının renklerini taşıyan bir kuşak vardı. Kalabalığı yarıp öne geçtim. Tattenham köşesindeki tahta parmaklıkların altından geçerek parkura fırladım ve bir anda Kral'ın atı Anmer'le kafa kafaya geldim. Onun kayışlarına yapışınca at şaha kalktı ve ayaklarım bir an yerden kesildi, şapkam uçup gitti. Sonra üçümüz sert bir düşüşle yere yapıştık, at, ben ve jokey. Kalabalıktan bir uğultu yükseldi, bağırışlar ve koşuşturmalar oldu. Dudaklarımda hafif bir

glmsemi olduğunu hatırlıyorum hayal meyal. Ve Şimdi ölürken hayatımın boŐa yaŐanmıŐ olmadığını umuyorum. Kadınlara seÇme ve seÇilme hakkı!

Emily Wilding Davison (1872-1913)

"Avrupa, Amerika kadınları mahiyet-i nisvana dair müteaddit kitaplar, risaleler neşrediyorlar. Hukuk-ı nisaya ait mühim mühim mebhaslar yürütüyorlar. Cemiyet-i medeniye içinde, muhit-i insaniyet dâhilinde kadınların dahi bir mevkii, bir hakk-ı hayatı olabileceğini anlatmak istiyorlar. Velhasıl kadınların erkeklerden cismen firkaları olduğu gibi hukuken dahi firkaları olup olamayacağını hal ve tayin gayretindedirler. (...)

Biz kadınlar milel-i kadime ve hazıra medeniyetleri arasında bambaşka mevkiler tutmuşuz. Erkekler bizi daima mahkûm, daima esir etmişlerdir. Erkekler yüzünden asırlarca hatta dünya dünya olalı çekmekte olduğumuz zulmün defini bugün biz erkeklerin mürüvvetinden istemeye tenezzül eder miyiz?"

Kadınlar Dünyası, 1913, 1

12 Nisan 1918

Sevgili Ulviye Mevlan Hanım,

Kadınlar Dünyası'nın önümüzdeki sayısı için "İnsaniyetin İki Kanadı/ Feminizm-Sosyalizm" başlıklı bir yazı tasarlıyorum. Zira her ne kadar karanlık güçler onlara mani olmaya çalışsalar da insanlığın mevcut perişan halinden ancak bu iki akımla kanatlanıp

kurtulacağını düşünüyorum. Nitekim bu iki cereyan kuvvetini hürriyet uğruna hayatlarını feda edenlerden almıyor mu? İşte beşeriyet onlar sayesinde bir kez daha bütün zincirlerini kırarak, kasırgalara direnip hür âlemlere uçacak, karanlıklar maziye gömülecek. Ve biz kadınlar da zalimleri ezmekte öncü bir rol oynayıp beşeriyeti saadete taşıyacağız. Yeni bir asırda artık kadın ve erkek eşitlenecek, çektiğimiz ıstıraplar son bulacak.

Size ve bütün kadın müelliflerimize sevgi ve selamlarımla

Mükerrem Belkıs

Nuriye Ulviye Mevlan Civelek (1893-1964)

28 Ocak 1921'i 29'una bağlayan o trajik gecede tekme tokat hakarete maruz kalan sevgili eşi ve yoldaşları tiksindirici politik bir kumpasla gözünün önünde hunharca öldürüldükten sonra hoyratça onlardan kopartılan, Anadolu toprağında elden ele dolaştırılıp seks kölesi olarak kullanılan, zifiri bir karanlığın içine itilip çaresiz kalan gencecik Maria bir rivayete göre bir oturak âleminde dini bütün, vatanperver erkekler tarafından katledilmemiş, bir diğerine göre de kim bilir kaç kez dövüldükten, kim bilir kaç kez tecavüze uğradıktan sonra aklını yitirip yapayalnız sokaklara düşmemiş olsaydı, kadın kimliğiyle işbirlikçi, büyük erkek politikasının içindeki rolünün imkânları ve sınırlarını, komünist ideallerin gelenekçi-milliyetçi-dinci bir mahallenin yüksek duvarlarına nasıl çarpabileceğini, kadın erkek ayrımı gözetmeyen homojen bir devrimci omuz omuzalığı, daha iyi, daha güzel, daha adil bir dünyanın hayalini kuran sosyalist entelijensiyayla tutucu halkların arzuları, özlemleri, beklentileri, çıkarları ve inançları arasında uçurumlar olabileceğini, sosyalizmin de en az kapitalizm kadar erkek akli ve şiddeti içerebileceğini temel ilkelerinden ve ütopyasından vazgeçmeksizin sorgulama fırsatını bulurdu belki.

28 Kânunusani'yi de Maria'nın ismini de unutma!

Karadeniz'in sularını kabartan
sel sel bu gözyaşları senin mi Maria?
Senin çığlıkların mı
köpük köpük dalgaların uğultusu?
O zifiri karanlıkta
sen misin yapayalnız titreyen?
Senin saçların mı tarumar olan
o deli rüzgârda?
Acıyla yüzünü örten
bu narin eller senin mi?
Senin kelimelerin mi
çatlak dudaklarından dökülen?
Kan çanağı o gök mavisi
gözler senin mi Maria?
Ve onulmaz
bu paramparça yürek?
Böğründeki tekmelere nasıl dayanır insan,
nasıl katlanır yüzüne inen tokatlara?
Kahredici soluklara tenine üfüren,
bedenini sıkan pençelere,
ruhunu ezen mezalime?
Öne eğdik başımızı kederden,
Karadeniz misali kabardık öfkeden
Lal olduk utançtan Maria!

*(...) intihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
caddelerinden ölümler aşkı pera'nın (...)*

Ece Ayhan/Fayton, 1959

Biricik Sevgili Mustafa,

Bu satırları mayısın bu son gününde, bir güneş gibi doğup aydınlattığın memleketin başkentinde gün batarken ve bir Alman yazarın beni ağlatan aşk hikâyesini okuduktan sonra bir otel odasında kaleme alıyorum. Sana bırakacağım bu mektubun akıbeti ne olur, bilmiyorum. Belki yok edilir, tanıştığımızdan beri uzak kaldığımız zamanlarda sana yazdığım öteki mektuplar ve birlikte çekilmiş bir sürü fotoğrafımızla

birlikte. Belki de eline ulaştırıldıktan sonra şöyle bir göz atıp yırtarsın bu kâğıdı. Kim bilir, Latife Hanım'la birlikte birkaç gün bana acılamakla yetinirsiniz sadece. Zaten bunların bir önemi yok artık. Çankaya'da geçirdiğim ve kovulmaktan beter edildiğim o meşum son günden sonra tüm umudumu yitirdim. Salih başta olmak üzere köşkün yıllardır beni tanıyan bütün mensuplarına müteşekkir olduğumu da dile getirmeden geçmiş olmayayım. Bu mektubun başına oturmadan önce udumla senin çok sevdiğin birkaç şarkıyı çaldım ve söyledim. O eski bahtiyar günlerimizi anımsadım ve andım. Zor günlerde Direksiyon Binası'nı nasıl çekip çevirmeye, seni rahat ettirmeye çalıştığımı, her akşam yolunu hasretle nasıl gözlediğimi, bağ evinde sabah kahvaltısından sonra yaptığımız yürüyüşlere eşlik eden sohbetleri, içimi ısıtan kokunu ve nefesini. Ama en çok seni ilk gördüğüm anı canlandırmaya çalıştım zihnimde. Ne olmuştu sahiden o anda! Ben o gün Selanik'teki evin salonundan içeriye girdiğimde annem, annen ve Makbule cumbanın önündeki koltuklarda oturuyorlardı. Emine ve Jülide çay servisi yapmakla meşguldü. Babam, amcam, Ali Enver ve sen ayaktaydınız. İşte bu resmin içindeki bir çift masmavi gözün içinde kayboldum ben o an, vuruldum! Sonsuzluğa karıştım adeta, bugüne kadar bir daha oradan hiç çıkmamak üzere. Süresini kestiremediğim denli kadim zamanlardan beri tanıyordum seni sanki. Ölecek gibi olmuştum o saat, öte yandan ölsem de gam yemezdim artık. O günden sonra ne zaman aynaya baksam artık kendi yüzümü değil, senin yüzünü, ne zaman ellerime baksam kendi ellerimi değil, senin ellerini görüyordum. Senden uzak kaldığım zamanlarda olsun, senin yanı başında olsun, dışımda değil, içimdeydin hep. Nereye gitsem birlikteydik her an. İkimizin arasındaki sınırları seçemiyordum. Seni görsem de göremesem de hiç kurtulamadım bu duygudan. Ne Akaret'lerde, ne İstasyon Binası'nda, ne de köşkte. Hatta hastalığının ortaya çıkması hasebiyle beni tedavi için gönderdiğin ve en kötü günlerimi geçirdiğim Münih'teki sanatoryumda bile. Son günlere kadar böylesine bir tutulmaya anlam verecek, onu izah edecek durumda değildim. Yıllarca senin de aynı hissiyat içinde olduğunu zannettim, zira insana her şeyi, Dünya'yı, savaşı, hatta memleketi ve mücadeleyi unutturana, dahası ölümü bile aşan bu vazgeçilmez tutku karşılıksız olamazdı, olmamalıydı. İlk kuşku içime Münih'te düştü, Martha hemşire senin evlendiğini yazan gazeteleri getirdiğinde. Evlenmiş olman değildi aslında önemli olan. Yüreğimi buruk bir acı kaplamış olsa da, kıskançlık ve haset hissetmedim. Senin bakışlarında aşkın bitimsizliğini görmek, birbirimizden kopmadığımızı, asla kopamayacağımızı göstermen yeterdi bana. O nedenledir ki, bizzat senin koyduğun tüm engelleri aşarak, gururumu ve haysiyetimi çiğneyerek

köşkün kapısına gelme cüretini gösterebildim. Lakin sen dün geceki yemekte ne benimle tek kelime ettin ne de bir kez bile gözlerimin içine baktın. Beni tanıyan köşk mensuplarının utangaç, Latife Hanım'ın küçümseyici ve alaycı tavırları da cabası. Bilmem haberin var mı, bu sabah son kez seni görmek, seninle konuşabilmek için köşkün kapısına yeniden geldiğimde beni geri çevirip alelacele bir faytona bindirdiler. Şimdi bu otel odasının tuvalet masasındaki aynada solgun yüzüm, hasta bedenimle baş başayım ve yapayalnızım. Bil ki birazdan yapacağım şey esasında senin uğruna değil, artık ölümün tartışılmaz üstünlüğüne inandığım içindir. Kalem tutan sağ elimin hemen yanında duran, kabzası sedef kaplı silahıma iç rahatlığıyla uzanabilirim artık. Elveda!

Fikriye

Zeynep Fikriye Özdiñer (1887-1924)

“İyi günler Sayın Farah Diba Pehlevi, size açık bir mektup yazma fikri, ‘Neue Revue’ dergisinin 7 ve 14 Mayıs 1967 tarihli sayılarında Kraliçe olarak anlattığınız yaşamınızı okuduktan sonra doğdu. Edindiğimiz izlenim odur ki, İran hakkında yeterince bilgilendirilmemişsiniz ve bunun sonucu olarak Alman kamuoyunu da yanlış bilgilendiriyorsunuz.

‘İran’da yazlar çok sıcak geçer ve pek çok İranlı gibi ben de ailemle Hazar Denizi’nin İran rivierasına giderdim.’ diye anlatıyorsunuz.

'Pek çok İranlı gibi' – bir abartı değil mi bu? Örneğin Belucistan ve Mehran'da 'pek çok İranlı' –yüzde 80- kalıtsal frengiden mustarip. Ayrıca pek çok İranlı yıllık geliri 100 doların altında kalan çiftçilerden oluşuyor. Dahası pek çok İranlı kadının sahip olduğu iki çocuktan biri açlık, yoksulluk ve hastalık yüzünden ölüyor. Peki ya 14 işgününde halı dokuyan çocuklar – onların da çoğu yazın Hazar Denizi'nin İran rivierasına gidiyor mu acaba?

1959 yazında Paris dönüşünüzde Hazar Denizi kıyılarına gittiğinizde 'İran pirinciyle yapılan pilava, özellikle de doğal tatlılıktaki meyvelerimize, tatlılarımıza, gerçek bir İran yemeğinin sadece İran'da bulunan bütün malzemelerine karşı büyük bir açlık çektim' diyorsunuz.

Bakın, pek çok İranlı o tatlılarınızın değil, bir lokma ekmeğin açlığını çekiyor. Örneğin Mehdiabad çiftçileri için bir 'İran yemeği' suya katılmış samandan ibaret ve Tahran'dan sadece 150 km uzaktaki çiftçiler çekirgelerle mücadele edilmesine direniyorlar, çünkü çekirgeler onların temel gıdası. İnsan bitki kökleri ve hurma çekirdekleriyle de yaşayabilir elbette, her ne kadar uzun süre yaşayamasa ve iyi besleniyor olmasa da açlık çeken İranlı çiftçiler böyle yaşamaya çalışıyorlar işte – dahası 30 yaşında ölüyorlar; bir İranlının ortalama yaşam beklentisi bu kadar. Ama tabii siz gençsiniz daha, henüz 28 yaşındasınız – öyle ya, önünüzde 'sadece İran'da bulunabilecek' iki güzel yıl var daha.

O zamanlar Tahran'ı da değişmiş bulmuşsunuz: 'Binalar mantar gibi yerden bitmişlerdi; caddeler daha geniş ve daha ferahtı. Kadın arkadaşlarım da değişmişti, daha güzel, genç kadınlar olmuşlardı.'

Bu sözleri sarf ederken 'alttaki milyonların' konutlarını, New York Times'ın yazdığı üzere Tahran'ın güneyinde 'yeraltı mağaralarında ve tavşan kümeslerini andıran kil kulübelerde balık istifi' yaşayan 200.000 insanı bile bile görmezden gelmişsiniz. Şah'ın polisi bunları görmemeniz için gerekeni yapıyor tabii. 1963'de bin kişi nispeten daha iyi bir yerleşim bölgesinin yakınındaki inşaat çukurunda barınmaya çalışırken, yazın Hazar Denizi kıyısına gidenlerin estetik duygusu hanel görmesin diye yüzlerce polis onları döverek oradan çıkarmıştı. Şah tebaasının böyle konutlarda yaşamasını katlanılabilir buluyor ama bunu kendisinin, sizin ve başkalarının görmesine katlanamıyor. Bu arada kentlilerin durumu nispeten iyi olsa gerek! Bir gezi raporunda

'Yıllarca solucanlar gibi çamurda debelenen, yabancı otlarla ve kokuşmuş balıklarla beslenen çocuklar tanıyorum' ifadesi yer alıyor. Onlar pek memnun olacağınız üzere sizin çocuklarınız olmasa da, çocukturlar yine de.

'Almanya'nın sanatta ve bilimde tıpkı Fransa, İngiltere, İtalya ve diğer büyük kültür halkları gibi öncü bir yeri var ve bu gelecekte de böyle kalacak.' diyorsunuz. Bırakın bunu bizzat Şah yapsın. Siz iyisi mi Batı Almanya'yı ilgilendiren bu tür tanıları Alman kültür politikacılarına bırakın, onlar daha iyi anlar bu işten. Ayrıca İran halkının yüzde 85'inin, hatta kırsal kesimin yüzde 96'sının okuma yazma bilmediği veya 15 milyon İranlı çiftçinin sadece 514.480'inin okur-yazar olduğu niye uluorta söylenmiyor ki! Buna karşılık 1953'de Musaddık'a yapılan darbeden bu yana İran'ın almış olduğu 2 milyar dolarlık yardım Amerikan inceleme kurullarının saptamalarına göre 'havaya gitmiş' durumda, ortada bu parayla inşa edilmesi gereken okul ve hastanelerden eser yok. Peki, Şah şimdi ne yapıyor, askere alınanları, adıyla müsemma bir 'bilgi ordusunu' yoksullara ders vermek üzere köylere yolluyor. Millet de buna çok sevinecek, askerler onlara açlık ve susuzluğu, hastalık ve ölümü unutturacak. Şah'ın sarf ettiği ve Hubert Humphrey'in patavatsızca yaydığı cümleyi bilirsiniz: 'Ordu Amerikan yardımı sayesinde formda ve sivil halkla başa çıkabilecek durumda. Ordu Ruslarla savaşmak üzere değil, İran halkıyla savaşmak üzere hazırlık yapıyor.'

Şah'ın 'tamamen normal bir vatandaş gibi basit, fevkalade ve vicdan sahibi bir kişiliğe' sahip olduğunu söylüyorsunuz.

Sadece afyon plantasyonlarındaki tekelinin bile her yıl milyonlar getirmesi hasebiyle Şah'ın ABD'ye kaçak giren narkotiğin baş tedarikçisi olduğu ve 1953'de eroinin İran'da henüz bilinmediği, ancak bu arada krallığın inisiyatifiyle İranlıların yüzde 20'sinin eroin bağımlısı haline geldiği düşünülecek olursa, bu ifadeniz kulağa biraz güzelleme gibi geliyor. Biz bu tür işler çeviren insanlara vicdan sahibi demekten ziyade kriminal diyoruz ve onlara 'tamamen normal vatandaş' muamelesi yapmak yerine onları hapse atıyoruz.

'Aradaki tek fark eşimin herhangi birisi olmaması ve başka erkeklerden daha büyük ve daha ağır bir sorumluluk taşımak zorunda olmasıdır.' diyorsunuz.

Burada 'zorunda olmak' ne anlama geliyor? İran'da Şah yönetimini isteyen halk değil, Amerikan istihbaratıdır – biliyorsunuz: CIA ve bunun da bir bedeli oldu. Sırf Musaddık'ın devrilmesi bile CIA'e 19 milyon dolara patladı. Yardım parasının saklandığı yer hakkında da sadece bazı tahminler yürütülebiliyor, öyle ya, Şah'ın size hediye ettiği birkaç parça mücevherle -1,2 milyon Alman markı tutarında bir taş, 1,1 milyon Alman markı tutarında bir broş, 210.000 Alman markı tutarında elmas küpeler, pırlanta bir bilezik, altın bir el çantası- 2 milyar çarçur edilmemiştir herhalde. Ama sizin endişelenmenize hiç gerek yok, Batı dünyası birkaç milyarlık zimmet, afyon ticareti, iş insanlarına, akrabalara ve istihbaratçılara dağıtılan rüşvetler, size alınan birazcık mücevher için Şah'ı kepaze edecek kadar pinti değil elbette. Öyle ya, Şah İran petrolünün bir zamanlar Musaddık yönetiminde olduğu gibi bir daha asla kamulaştırılmayacağına garantörü; yüzyılın sonuna doğru kaynaklar tükenmeden önce Şah tarafından imzalanan sözleşmeler devam ettiği sürece. Öyle ya, bir doların bile İran halkını eğitebilecek, böylece kendi yazgılarına kendilerinin karar vermesini, petrolü sanayinin kurulması için kullanmasını ve dövizleri ülkede sulamanın yapılması için tarım makinelerine harcamasını, açlığın üstesinden gelmesini sağlayabilecek okullara gitmeyeceğinin de garantörü o. Öyle ya, ayaklanan öğrencilerin her an vurularak öldürüleceğinin ve ülkenin refahını düşünen parlamenterlerin tutuklanmasının, işkenceden geçirilmesinin, katledilmesinin garantörü o. Öyle ya, ABD'nin paralarıyla gayet iyi silahlanmış, iyi beslenen, 12.000 Amerikalı ordu danışmanının sevk ve idare ettiği 200.000 kişilik orduyla, 60.000 kişilik istihbaratla ve 33.000 kişilik polisle ülkeyi kontrol altında tutmanın garantörü o. Ülkenin tek kurtuluş yolu bir daha asla açılmasın diye: Musaddık sayesinde 1 Mayıs 1951'de petrolün kamulaştırılması. Harman döven öküzün ağzı bağlanmaz. Şah'ın Saint-Moritz'de savurduğu, İsviçre bankalarına aktardığı milyonlar, petrolün BP, Standard Oil Company, Caltex, Shell ve diğer İngiliz, Amerikan ve Fransız şirketlerine getirdiği milyarların yanında nedir ki? Başka erkeklere göre Şah'ın Batı dünyasının kârı uğruna taşıdığı 'daha büyük ve daha ağır bir sorumluluk' var gerçekten de!

Fakat belki de siz nahoş paradan ziyade toprak reformunu düşünmüştünüzdür. Şah bir hayırsever olarak tanınmak için dünyadaki PR'lara her yıl 6 milyon dolar harcıyor. Aslında toprak reformundan önce kullanılabilir tarımsal alanların oranı yüzde 85'di, şu anda sadece yüzde 75. Artık toprağın dörtte biri çiftçilere ait ve bunun karşılığını on beş yıl içinde yüzde 10 faizle ödemek zorundalar. Artık İranlı çiftçi 'özgür',

artık beşte bir değil, beşte iki alıyor (biri işgücü için, biri ona ait toprak için), gelecekte de geri kalan beşte üçü sulama sistemlerini değil sadece toprağı, ne tohumlukları ne de koşum hayvanlarını satan büyük toprak sahibi alacak. Böylece amaç hâsıl oldu, çiftçiler daha da yoksullaştırılıp borç batağına daha fazla saplanmış, daha bağımlı, daha çaresiz ve daha itaatkâr hale getirilmiş oldu. Sizin de pek isabetli bir şekilde belirtmiş olduğunuz gibi Şah gerçekten de ne kadar 'akıllı, zeki' bir adam.

Şah'ın tahtın varisi hakkında gösterdiği ihtimamla ilgili sarf ettiğiniz sözler var: 'Bu noktada İran anayasası çok kesindir. İran Şah'ının bir gün tahta çıkacak ve ülkenin mukadderatını eline alabilecek bir oğlu olmalıdır...Bu noktada anayasa son derece sıkıdır ve en ufak bir esnekliğe izin vermez.'

Şah'ın bu konu dışında anayasa karşısındaki kayıtsızlığı, örneğin anayasaya aykırı bir biçimde parlamentonun terkipini belirlemesi ve bütün milletvekillerinin parlamentoya girmeden önce tarihsiz bir istifa dilekçesi imzalamak zorunda olmaları garip bir durum. İran'da sansürsüz tek bir satırın bile yayınlanamıyor, Tahran'da üniversite alanında üç öğrenciden fazlasının bir araya gelemiyor olması, Musaddık'ın adalet bakanının gözlerinin oyulması, davaların kamuoyuna kapalı yürütülmesi, işkencenin İran adaletinde vaka-i adiyeden sayılması da öyle. Bu konularda 'anayasa o kadar da sıkı değil mi ve en ufak bir esnekliğe izin vermiyor mu' acaba? Misal olsun diye İran'dan bir işkence örneği: '19 Aralık 1963 tarihinde sorgu yargıcı gece yarısı ifade almaya başladı. Önce beni sorguladı ve verdiğim yanıtları yazdı. Sonra bana ya beni hiç ilgilendirmeyen ya da hakkında hiçbir şey bilmediğim şeyler sordu. Yani bu konularda hiçbir şey bilmediğimi söyleyebildim sadece. Sorgu yargıcı bana yumruk attı, sonra lastik bir değnekle önce sağ, sonra sol elime vurdu. Her iki elimi de yaraladı. Her soruda yeniden vuruyordu. Sonra beni çıplak olarak portatif, sıcak bir elektrik ocağının üstünde oturmaya zorladı. Sonunda elektrik ocağını eline alıp ben bayılana kadar vücuduma değdirdi. Kendime geldiğimde yeniden sorularına başladı. Başka bir odadan bir asit şişesi getirip içindekini bir ölçüm bardağına boşalttı ve değneği bardağa batırdı...' Batı Almanya cumhurbaşkanının sizi ve kocanızı bütün bu hunharlıkları bile bile buraya davet etmesine şaşırıyorsunuz musunuz bilmem ama biz şaşırıyoruz. Ona toplama kampları ve binalarıyla ilgili bildiklerini sorun bakalım. Bu konunun uzmanıdır kendisi.

İran hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istiyor musunuz? Tıpkı sizin gibi Alman bilimi ve kültürüyle ilgilenen, tıpkı sizin gibi Kant, Hegel, Grimm kardeşler ve Mann kardeşleri okumuş olan bir yurttaşınız tarafından kısa bir süre önce Hamburg'da bir kitap yayınlandı: Bahman Nirumand: 'İran, Gelişmekte Olan Bir Ülke Modeli Veya Özgür Dünyanın Diktatörlüğü', Hans Magnus Enzensberger'in sonsözüyle, rororo-aktuell Cilt 945, Mart 1967. Sizi burada üstünkörü tanıştırdığımız olgular ve alıntılar bu kitaptan alındı. Bu kitabı okuduktan sonra geceleri hala utanmadan uyuyabilen insanlar var mı bilmiyorum.

Amacımız sizi aşağılamak değildi. Öte yandan Alman kamuoyunun sizin 'Neue Revue' dergisine vermiş olduğunuz gibi yazılarla aşağılanmasını da istemeyiz.

Saygılarımla, Ulrike Marie Meinhof"

Ulrike Meinhof (1934–1976) Farah Diba'ya açık mektup, Konkret / Haziran 1967

Meral Cebren Özkol (1935-1 Mayıs 1977)

Diran Nigiz (1943-1 Mayıs 1977)

Kadriye Duman (Kıymet Kocamış) (1952-1 Mayıs 1977)

Hacer İpek Saman (1954-1 Mayıs 1977)

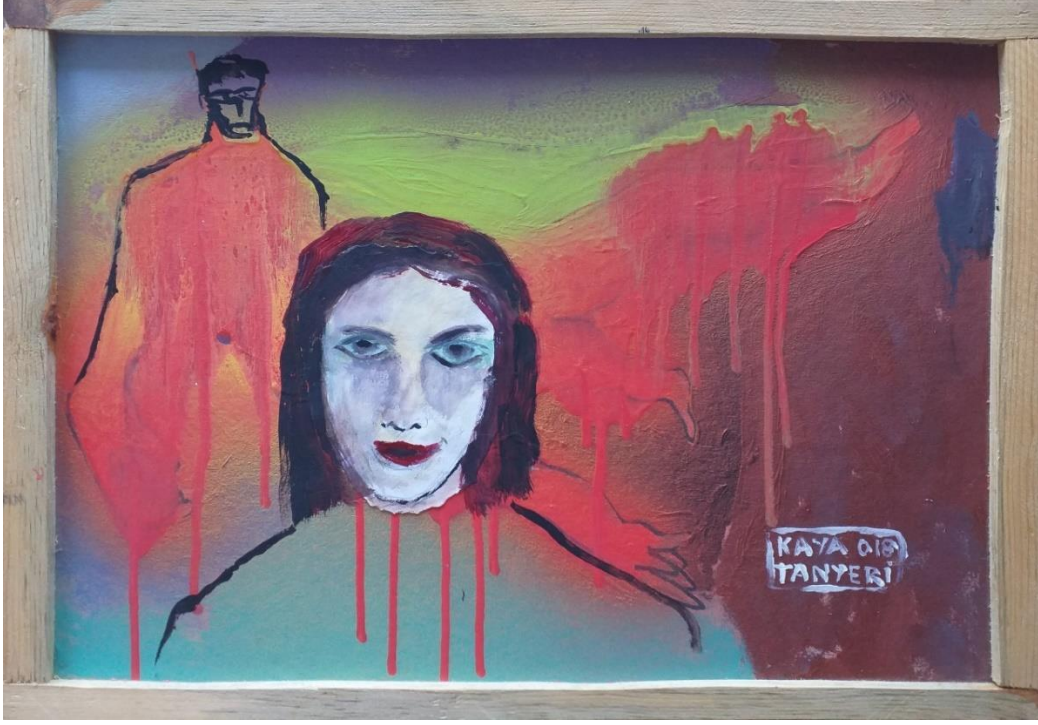
Hatice Altun (1956-1 Mayıs 1977)

Leyla Altıparmak (1958-1 Mayıs 1977)

Nazan Ünaldı (1958-1 Mayıs 1977)

Sibel Açıkalın (1959-1 Mayıs 1977)

Jale Yeşilnil (1960-1 Mayıs 1977)

Eli cebinde yürüyordu. Kafasında herhangi bir düşünce, ruhunda herhangi bir duygu yoktu. Arada bir ayakkabısının ucuna gelen küçük taşları bir futbol topuna vurur gibi şutluyordu. Bazen de burnunu karıştırıp işaret parmağına yapışan sümüğü pantolonuna sürtüyordu. Evliydi, iki çocuğu vardı. Yanından geçen kadınlara pis pis sırtarak bakıyor, kadınlar hızlı adımlarla ondan uzaklaşıyordu. Yanında çalıştığı elektrikçiden yeni ayrılmıştı, işsizdi. Amaçsızca girip çıktığı sokaklardan birinde bir parka denk geldi. Banklardan birine oturdu. Öne doğru kaykılıp bacaklarını iki yana açtı, dirseklerini bankın arkalığına dayadı. Nefes alıp veriyordu sadece. Bir sigara yaktı.

Az ötedeki bankta genç bir kadın oturuyordu. Bu karı geçende tamir için evine gittiğim öğretmen değil mi, bana devamlı, halılara basma, diyen suratsız karı, diye geçirdi içinden. Az sonra kalktı genç kadın. O da kalktı, ters yönde birkaç adım attıktan sonra adeta dürtüsel bir komutla aniden dönüp kadını izlemeye başladı. Karı nasıl da azarlayıp durdu beni, diye düşündü. Kadın apartmanın kapısından içeriye girdikten sonra bir süre dışarıda oyalandı. Ruhunda herhangi bir kıpırtı yoktu. Demir parmaklıklılı giriş kapısının camında saçlarını düzelttikten sonra içeriye daldı. Kaçıncı kata çıkacağını biliyordu. Kapıyı çaldı.

“Evet? Ha, tamam, sen...ne vardı?” dedi kadın.

Cebindeki falçatayı çıkarıp kadının gırtlığına dayadı. Onu dar antreye itip ayağıyla kapıyı kapadı. Kadının yüzünde o ana kadarki yaşamı kapanmış gibi bir ifade belirmiş, az önceki gündelik gaileleri bir anda uçup gitmişti. Şoktaydı, konuşamıyordu. Kadını salona sürükledi. Yemek masasının yanına geldiklerinde boğazını kesti. Kadın yere yığıldı. Bir anda bitmişti her şey, bu kadar kolaydı! Halı kanı emmeye başladığında kadını bacaklarından tutup sürükleyerek banyoya götürdü. Tekrar salona döndü. Koltuklardan birine oturup bacak bacak üstüne attı. Burnunu çekip genzindeki balgamı yutağa itti. Bir sigara yaktı. Külleri kanlı halıya silkiyordu. Yere attığı izmariti ayakkabısıyla ezdi sonra. Keskin bir bıçak bulmak için mutfağa geçti. Çıt çıkmıyordu evde. Elindeki büyük bıçakla banyoya döndü. Cansız bedeninin yanında diz çöküp sağ kolunu dirseğinin altından kesmeye başladı. Zor işti! Bıçak kemiğe dayanınca sıkıldı. Bıçağı bir kenara fırlatıp ayağa kalktı. Lavaboda ellerini yıkadı. Aynada saçlarını düzelttikten sonra tekrar salona geçti. Yemek masasının üstünde bir cep telefonu ve bir laptop duruyordu. Telefonu arka cebine koydu. Bilgisayarın kapağını kapayıp kolunun altına sıkıştırdı. Sonra çıktı evden.

Islık çalıyor, arada bir ayakkabısının ucuna gelen küçük taşları bir futbol topuna vurur gibi şutluyordu. Bir dükkâna girdi.

Telefonu ve bilgisayarını tezgâhın üstüne koydu.

“Abi bunları satmak istiyorum, kaç para eder?”

“250 veririm” dedi tezgâhtaki adam biraz düşündükten sonra.

Parayı alıp dükkândan çıktı. Bir markette alışveriş yaptıktan sonra her zamanki gibi evinin yolunu tuttu.

Bahriye Üçok (1919-1990)

Konca Kuriş (1961-Bedenin bulunması: 23 Ocak 2000)

“İzmit'in Kuruçeşme beldesinde 2 çocuk annesi Seval Ekmen (22) önceki gece yatak odasında boğazı kesilerek öldürülmüş halde bulundu. Olay yerine gelen jandarma ekipleri yaptıkları incelemede kapının zorlanmadığını belirledi ve cesedi bulan eşi Cengiz Ekmen'e çeşitli sorular yöneltti. Sorulara çelişkili yanıtlar veren Ekmen gözaltına alındı.”

Milenyumun başlangıcıydı. Sevilay henüz küçük bir kızken, yedi astronomik cismin yeni ay boyunca nadir bir bireşim meydana getirdiği bir mayıs gününde ailesiyle; annesi Şükran, babası İbrahim, kız kardeşi Gülay, abisi Serhat ve köylüleriyle birlikte İstanbul'a göç edip derme çatma Ferhatpaşa mahallesine yerleşmiş, çocukluğunu halı döven kadınların, esnafın, akşamları yorgun argın eve dönen erkek işçilerin arasında, mahallenin dar, kambur ve çamurlu sokaklarında arkadaşları ve kardeşleriyle oynayarak geçirmişti. İbrahim bir devlet hastanesinde hademelik yapıyor, Şükran çevredeki evlerde temizliğe gidiyordu. Sevilay'ın daha sonra evlendirileceği Erkan da köylüsü ve çocukluk arkadaşıydı. Erkan'ın babası Yusuf mahallede bir bakkal dükkânı açmıştı. Ferhatpaşa sakinleri geleneksel alışkanlıklarını şehrin varoşunda da

sürdüremeye devam ediyor, düğünlerde ve cenazelerde bir araya geliyor, pazar günleri kalabalık topluluklar halinde birbirlerini ziyaret ediyorlardı. Bu ziyaretlerden birinde Şükran ve Erkan'ın annesi Halide gündeliğe gittikleri hali vakti daha yerinde kadınları çekiştirirken Sevilay'la Erkan'ın itişerek oynamalarına gülüşmüş, Halide, bunları beşik kertmesi yapalım oldu olacak, demiş, Şükran, yakışır diyerek karşılık vermişti. Tam bir güneş tutulması olmuştu o gün. İlkokula başladıklarında çocukların hepsini, Sevilay, Gülay, Serhat, Erkan ve erkek kardeşi Serkan'ı birer ikişer yıl arayla aynı okula yazdırdılar. Sevilay ve Erkan ilkokul yıllarını el ele kol kola geçirirken, Suudi Arabistan'daki şeytan taşlama töreninde yüzlerce hacının izdihamda öldüğünden, insan genom projesinin son kromozom dizisini yayınladığından, Terazi takımyıldızında dünya benzeri bir gezegenin keşfedildiğinden, Benazir Butto'nun suikaste kurban gittiğinden, DTP'nin kapatıldığından, Nazım Hikmet'in yeniden Türk vatandaşlığına kabul edildiğinden, Tekel işçi eyleminden habersizdiler elbette. Başbakan'ın one minute çıkışını, Münevver Karabulut'un katledilip parçalarına ayrıldığını, Muhsin Yazıcioğlu'nun helikopter kazasında öldüğünü biliyorlardı. Sonra üçüncü bin yılın en uzun halkalı güneş tutulması gerçekleşti.

“Diyarbakır'da geçen 3 Şubat'ta eşini ve 3 çocuğunu bıçaklayarak öldürdükten sonra intihara kalkışan öğretmen 33 yaşındaki Nihat Sert hakkında 4 kez ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezası istemiyle dava açıldı. Tutuklu sanık Nihat Sert, önce yatak odasında bıçağı eşine sapladığını, daha sonra salonda uyuyan çocuklarının boğazını kestiğini, son olarak kendi bileklerini kestiğini ve polislerin içeri girmesiyle 4'üncü katın balkonundan atladığını anlattı. Sert, cinayetleri niye işlediğiyle ilgili soruya ise 'Bunu söylemem için, yaptıklarımın emin olmam için doğadan bir işaret veya bir görüntü olması gerekir. Ya da gerçeği öbür tarafta öğreneceğim' yanıtını verdi.”

Nişanlısına baktıklarını sandığı için Erkan'ın orada burada tanımadığı birkaç erkeğin ağzını burnunu dağıtmasına ramak kalan günler de geçtikten sonra Sevilay sağlık meslek lisesini bitirip babasının emekli olduğu devlet hastanesinde hemşire olarak çalışmaya başladı. Erkan endüstri meslek lisesinden mezun olup elektrik teknisyeni çıktı. Şükran ve İbrahim köyde sattıkları toprağın ve altın bileziklerin parasını birleştirerek mahallenin sınırında kurulmuş, geniş bir alana yayılan bir siteden küçük

bir daire almayı başarmışlardı, burayı düğün hediyesi olarak çocuklara vermeyi planlıyorlardı.

“Gaziantep’te çorapla ağzını kapattığı karısını defalarca bıçaklayan koca, saatlerce süren işkencenin ardından karısının boğazını kesmeye çalışmıştı. Yaralı haline rağmen direnen kadın kocası mutfaktan daha büyük bıçak almaya gidince kaçmayı başarmıştı. Yoğun bakımda tedavi gören kadın 9 günlük yaşam mücadelesini kaybetti. Edinilen bilgiye göre, Güneş Mahallesi’nde 4 çocuk annesi 34 yaşındaki Neslihan Kaya, 16 yıldır evli olduğu 38 yaşındaki İlhan Kaya ile tartıştı. Kıskançlık nedeniyle çıktığı ileri sürülen kavganın ardından çocuklarının bulunduğu odaya giden Neslihan Kaya, çocukları ile birlikte uyuduğu sırada gece saat 03.00 sıralarında odaya giren İlhan Kaya karısını uyandırarak yan odaya çağırıldı. Karısının ağzını çorapla kapatan İlhan Kaya, 2,5 saat boyunca karısını dövüp işkence yaptı. Önce Ersin Devlet Hastanesi yoğun bakımında tedavi altına alınan kadın daha sonra Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Hastanesi yoğun bakımı ünitesine kaldırılmıştı. Hayati tehlikesini atlatabayan kadın, 9 günlük yaşam mücadelesini kaybetti.”

Düğünden bir gün önce Sevilay’ın isteksizliğine rağmen Erkan’ın ısrarıyla imam nikâhı kıyıldı. Yere diz çökmüş olan çift, Allah’ın emri, Peygamber efendimizin sünneti, İmâm-ı Â’zam’ın içtihadı üzere Yusuf’dan olma Halide’den doğma Erkan, Sevilay’ı zevceliğe kabul ediyor musun, kabul ediyor musun, kabul ediyor musun? İbrahim’den olma Şükran’dan doğma Sevilay, Erkan’ı kocalığa kabul ediyor musun, kabul ediyor musun, kabul ediyor musun, diye soran imamı ediyorum, ediyorum, ediyorum, diye yanıtladı. Allah da sizi iki cihanda mesut ve bahtiyar etsin, dedi imam. Kısa bir duadan sonra imam Sevilay’a, söyle bakalım, kocandan mehir olarak ne istiyorsun, diye sordu. Sevilay sevgi ve saygı deyince odadaki şahitler gülüştü. En nihayet şahitlerin de müdahalesiyle mehir belirlendi. İmamın evlilikle ilgili verdiği vaaz âmin nidalarıyla karşılandıktan sonra nikâh tamamlanmış oldu. Sokak aralarından yoksun, çorak bir arazi üstüne dikilmiş küp bloktaki dayalı döşeli yeni evlerine birkaç eşya daha taşımak üzere akşam saatlerinde yola düştüler birlikte.

Erkan: “Niye öyle dedin ki?”

Sevilay: “Ne dedim? Ne zaman?”

Erkan: "Mehir için?"

Sevilay: "A ne olmuş yani, değişiklik olsun diye."

Erkan: "Ya kızım saçmalama, sen de bir acayıpsın yani."

Sevilay: "Aman Erkan, sen de amma ciddiye alıyorsun incir çekirdeğini doldurmayacak şeyleri."

Erkan: "Ne yani, imam nikahı ciddi bir şey değil mi!"

Sevilay: "Ya tamam, tabii ciddi de, bu kadar büyötmeye ne gerek var ki!"

Erkan: "Neyse, altın bilezik hazır zaten. Yoksa rezil olacaktım."

Sevilay: "Öff tamam, Allah aşkına uzatma Erkan."

Beşinci kata geldiklerinde uzun saçlı, tek kulağı küpeli gençten bir adam karşı dairenin kapısını açmak üzereydi. Adam başını çevirip onlara baktığında, iyi akşamlar, dedi Sevilay. İyi akşamlar, hoş geldiniz, hayırlı olsun, diye karşılık verdi komşu. Dairenin kapısını açıp içeriye girdiler, ellerindeki eşyaları girişe bıraktıktan sonra ben bir çay demleyeyim, dedi Sevilay.

Erkan: "Ya sen niye elin küpeli müpeli, karı kılıklı adamına hemen selam veriyorsun ki öyle? Kadın olsa tamam da."

Sevilay: "Erkan sen kafayı mı yedin bugün? Selam vermenin nesi kötü! Sana ne adamın kılığından, bilmem nesinden. Karşı komşu işte. Komşularla konuşmayacak mıyız yani."

Erkan: "Tamam tamam, uzatmayalım."

Çaylarını içerken getirdikleri eşyaları yerine yerleştirdiler. Sevilay yorganı dolaba koymak için yatak odasına seğirttiğinde Erkan da onu takip edip yatağa oturdu, gel kız yanıma, dedi. Sevilay gülümseyerek yatağın kenarına ilişti. Daha önce de kıyıda köşede yaptıkları gibi öpüşmeye başladılar. Erkan gittikçe alev alıyor, elleri sabırsız bir hızla Sevilay'ın vücudunda dolaşıyordu. "Ya sen rahat dursana bir, istemiyorum şu anda". "Nedenmiş, karım değil misin artık?" Sevilay yarı yarıya üstüne çıkmış Erkan'ı itti: "Karınsak malın değiliz ya! Ayrıca düğün yarın." Erkan'ın bütün hevesi kaçmıştı. "Bu nasıl iş ya!" deyip yerinden doğrudu ve banyoya gidip yüzünü yıkadı. Daireden

çıkarkirken, bozulma, bozulma, dedi Sevilay erkeksi üstünlüğüne inancı, öfkesi ve kıskançlığının yıkıcı gücü bilincine tam olarak çıkmamış, suratı düşmüş Erkan'a.

Duvarları büyük aynalarla ve yaldızlı arabesk süslemelerle bezenmiş, tavana gömülü çok sayıda küçük, yuvarlak plafonyer ışığının zemin fayanslarında oynaşıp mekânı çığ çığ aydınlattığı geniş düğün salonundaki iri yuvarlak masalara plastik tabak, bardak ve çatal bıçaklar, tatlı ve tuzlu kurabiye çeşitleri konup tüm hazırlıklar tamamlanmış, aile büyükleri yerlerini almıştı. Çıplak kolları ve boyunlarını sergileyen uzun veya kısa dekolte elbiseleri, buklelenmiş uzun saçları ya da gösterişli topuzları, yürümelerini zorlaştıran topuklu ayakkabılarıyla, kolları ve boyunlarını kapatan uzun giysileri, altın kolye, bilezik ve yüzükleriyle, afili türbanlarıyla genç kadınların, çoğu beyaz gömlekli, kafalarının yarısı sıfır tıraşlı, siyah, dar, kısa paçalı pantolonları ve parlak ayakkabılarıyla genç erkeklerin bir kısmı masaların çevresinde dizili, beyaz kılıf giydirilmiş battal iskemlelerde oturmuş etrafına bakınıyor, bir kısmı da parlak zemini takırdatarak uğultu eşliğinde ortalıkta çalım atıyor, bekar erkekler bekar kadınları süzüyor, genç evliler mutluluk yarışına girmişçesine etrafa caka satıyordu. Sevilay ve Erkan alkışlar ve konfetiler eşliğinde salona girdikten sonra nikâh kıyıldı. Akşamın geç saatlerine kadar oynak oyun havaları eşliğinde göbek atıldı, halay çekildi.

“Edinilen bilgiye göre olay, 20 Ocak günü akşam saatlerinde Osmaniye'nin Düziçi ilçesine bağlı Cumhuriyet mahallesinde yaşandı. Hasan Açık ve eşi Hürü Açık evde henüz bilinmeyen bir nedenle tartışmaya başladı. Tartışmanın kavgaya dönüşmesiyle Hasan Açık, mutfaktan aldığı bıçakla Hürü Açık'ı bıçaklayarak öldürdü. Gözaltına alınan koca Emniyet Müdürlüğündeki işlemlerinin ardından çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.”

Bir yıl sonra bir kız çocukları oldu, Gülenaz. Kızları büyürken Sevilay'ın akraba ortamındaki yalnızlığı da büyüyordu. Kız kardeşi Gülay, abisi Serhat'ın karısı Esmâ ve Erkan'ın erkek kardeşi Serkan'ın karısı Meryem çalışmıyordu. Bir araya geldiklerinde en çok konuşulan konu dindi. Sevilay'ın hastanedeki kahve ve yemek molalarında asistan doktor Vedat'la yaptığı sohbetlere benzemiyordu bunlar elbette. Vedat okuduğu kitaplardan ve izlediği filmlerden söz ederek Sevilay'a yeni bir dünyanın kapılarını açmıştı.

“Kırşehir'in Akpınar ilçesindeki Yenidoğan Mahallesinde oturan belediye çalışanı Zafer Kaplan, 3 çocuk annesi eşi İkrâm Kaplan'ı bıçakladı. DHA'nın haberine

göre 46 yaşındaki Zafer Kaplan, polisi arayarak tartışma üzerine eşini bıçakladığını söyledi. Gelen sağlık ekibi yaptığı kontrolde 34 yaşındaki İkrâm Kaplan'ın öldüğünü belirledi. Kaplan'ın vücudunda 27 bıçak darbesi tespit edildi.”

Erkan karısıyla arasındaki mesafenin gittikçe açıldığının farkındaydı ama içinde biriken öfkenin bilincinde değildi. Bir sabah kahvaltısı esnasında Sevilay'a, bak Gülay'a, Esmâ'ya, Meryem'e, ortalıkta saçını savura savura dolanacağına onları örnek al biraz, demiş, bunun üzerine Sevilay, ben çalışıyorum, sen bana karışamazsın diye diklenince, masaya yumruğunu vurduktan sonra kapıyı çarpıp çıkmıştı.

“Kütahya'da temizlik işçisi olan İsmail Türün, dün sabah Hamidiye Mahallesi'ndeki evlerinde 3 çocuğunun annesi Ayşegül Türün ile tartıştı. Çiftin tartışması kısa sürede kavgaya dönüşürken İsmail Türün eşini defalarca bıçaklayıp, evden çıkararak yolun karşısındaki markete gitti. Burada eşini öldürdüğünü itiraf eden Türün polise haber verilmesini istedi. İhbarla harekete geçen polis ekipleri, Türün'ü evin önünde gözaltına aldı. Eve giren sağlık ekibi ise Ayşegül Türün'ün hayatını kaybettiğini belirledi.”

Bir akşam hastane çıkışında Sevilay Vedat'a rastladı.

“Ne var ne yok, nasılsın Sevilay?”

“Sağ ol, iyiyim Vedat, seni sormalı”

“Bugün sizin orada oturan bir arkadaşşıma gideceğim. Seni de bırakayım. Yalnız yoldan kız arkadaşımı almam gerekiyor”

“İyi olur valla”

Yolun uzaması ve trafikteki sıkışıklık nedeniyle Sevilay gecikmişti. Vedat'ın arabası otoparka girdiğinde, Erkan küçük balkonda sigara içiyor ve aşağıya bakarak karısının yolunu gözlüyordu. Sevilay'ın bir erkeğin arabasının arka koltuğundan indiğini görünce kan beynine sıçradı. Şakakları zonkluyor, elleri titriyordu. Dişlerini sıkarak kapıya koştu. Dışarıdan gelen anahtar şingirtisini duyduğunda kapıyı öyle bir açtı ki, kulp yan duvara şiddetle çarpıp boyayı zedeledi. Sinirden kıpkırmızı kesilmiş suratıyla şaşkınlıktan eşikte donakalmış olan Sevilay'ı bileğinden kavrayıp içeriye çekti ve kapıyı çarparak kapadı. Sesten irkilen Gülenaz elindeki bez bebeğiyle odasından çıkmıştı.

“Kim ulan o herif! Ön koltukta oturan kırmızı saçlı o karı kim! Senin o herifin arabasında ne işin var ulan, ha, ne işin var! Pezevenk mi o herif, sizi becerip becerip satıyor mu! Orospu mu oldun lan sen!”

Sevilay’ın beti benzi atmış, Gülen naz bez bebeğine sarılıp ağlamaya başlamıştı. Ağzından tükürükler saçan Erkan, bırak beni hayvan herif, bırak, diye avazı çıktığı kadar bağırarak Sevilay’ı holün duvarına dayamıştı, eli boğazındaydı. Sevilay boğuşma esnasında kapıyı açmaya çalıştı ama Erkan kilitteki anahtarı çevirip çıkardı ve cebine attı. Karısını yakasından tutup yatak odasına sürükledi. Yanağına inen tokatla sarsılan Sevilay titreyerek, sen nasıl bir hayvanoğluydun ki, diye bağırdığında Erkan durdu. Yüzünde herhangi bir ifade yoktu, gözleri boş bakıyordu. Odadan çıktı. Geri döndüğünde elinde ekmek bıçağı vardı. Sesinin son gücüyle imdat isteyen Sevilay’ı yatağa itip üstüne oturdu. Bıçağı altında debelenen bedene saplayıp çıkarmaya başladı. Üçüncü darbeye üstündeki adamın suratında boş ve karanlık göz yuvarları görünür gibi oldu Sevilay. Beşinci darbeye kapı eşiğinde duran Gülen naz’ın yüzünü seçti. Yedinci darbeye kendi kanının ılık ve yapışkan akışkanlığını sağ elinde, kokusunu burnunda hissetti. Sekizinci darbeye sokak kapısına vurulan yumrukları duyuyordu hala. Onuncu darbeye Gülen naz’ın bulanık silüetine baktı son kez. Sonra tüm algısı kapandı.

Şükran ve İbrahim hem kendi oturdukları hem kızlarının katledildiği daireyi satacak, Gülen naz’ı alarak uzak bir mahalleye taşıyacaktı. Yusuf’un müşterileri azalacak, Halide’nin utanç ve kederden bir daha yüzü gülmeyecek, Erkan bir hapisane koğuşunda çürüyecektir. Gülay, Esmâ ve Meryem çocuk doğurarak, yemek ve temizlik yaparak hayatlarını sürdürecektir. Gülen naz doktor olup aile bağlarını koparacak, dedesinin hademe annesinin hemşire olduğu devlet hastanesinde çalışmaya başlayacaktır. Hiç evlenmeyecektir.

Cuma hutbeleri devam edecektir: *“Muhterem Müslümanlar! Yüce Rabbimiz, kadın ve erkeği yeryüzünün en değerli varlıkları olarak yaratmış, farklı niteliklerle donatarak birbirine eş kılmıştır. Dünya hayatının yükünü birlikte taşıyalım, birbirimizde huzur bulalım diye bizlere aile olma nimetini bahşetmiştir. Aile, insanın yalnızlığına kalkan olan, Allah’ın rahmetiyle korunan, neslin devamını sağlayan, güzide bir kurumdur. İnançımızın, şahsiyetimizin, yaşam tarzımızın şekillendiği en değerli çatıdır. Aile, çocuklarla büyüyen, güzelleşen, gençlerle geleceğe kök salan bir çınardır. Aziz Müminler! Kadın ve erkeğin meşru nikâhla bir yuva kurması, ailenin ilk adımıdır. Aynı*

ideal ve duyguyla, Allah'ın rızası doğrultusunda bir ömrü paylaşmak ise aile olmanın sırrıdır. Kadınıyla erkeğiyle her fert, ailesine sevgiyle, merhametle ve sadakatle bağlanmalıdır. Her türlü günah ve haramdan, şiddet ve tehditten ailesini muhafaza etmeli, iffetli ve onurlu bir aile hayatı sürmelidir. Kıymetli Müslümanlar! Aileyi hedef alan tehditlerin arttığı, fitrata aykırı tahribatın hızla yayıldığı bir çağdayız. Ailenin, özgürlükler önündeki engelmış gibi gösterilmeye çalışıldığı bir ortamdayız. Sorumluluk almadan tek başına yaşamanın daha cazip olduğu fikrinin özendirildiği bir zamandayız. Oysa aile kurmak, insan fıtratının bir gereğidir. Bizler yalnız değil, aile içinde mutlu yaşayabilecek şekilde yaratıldık. Ailemizin huzurlu, aile bağlarımızın güçlü olmasını dilemek bizim hamurumuzda vardır. Değerli Müminler! Huzurlu ve bilinçli bir aile ortamında büyüyen, kendisine güvenilen ve maneviyatla desteklenen gençlerimiz, girdaplardan korunacaktır. Aileleri, evlenme çağına geldiklerinde onların da aile kurmalarına, geleceğe umutla bakmalarına vesile olacaktır. Neslin devamını ve yeryüzünün imarını; okuyan, araştıran, tefekkür eden gençlerimiz sağlayacaktır. Aziz Müslümanlar! Rabbimizin biz kulları için bereket vesilesi kıldığı aile olmanın huzurunu hep birlikte yaşayalım. Fıtratı bozmaya yönelik tehlikelerden, Rabbimizin emirlerine ve güvenli limanımız olan ailemize sığınarak korunalım. Ailemizi kişisel çıkarlara, geçici zevklere ve sapkın ideolojilere kurban etmeyelim.”

Uçuk yeşildir yer yer çatlak, dalgalı duvarlar. Çıplak bir ampul takılıdır alçak tavanın ortasından sarkan yılankavi kablunun ucunda. Feride güllü dallı deseni insanın gözünü yoran, ahşabı oymalı kakmalı, sıska, kısa bacaklarının cilası dökülmüş pençelerini yere geçirmiş iki goblen koltuğun arasındaki çekyatta oturuyordu. Muşamba zeminin üstüne serilmiş iri motifli halı, üstündeki koyu renk formika sehpa, duvara dayanmış dört iskemleli portatif masa ve onun yanına konmuş eften püften büfe zaten küçük olan odayı iyice boğmuştu. Basıktır hayatlar. Bir ayağını altına almıştı Feride, tiğ işi yaparken arada bir başını kaldırıp televizyondaki sabah programına bakıyor, yaşadıkları yörenin ağzıyla birbirlerine bağırıp çağırın kadınlar ve erkekler onu şaşırttığına danteli kucağına bırakıyor, bir eliyle başörtüsünü düzeltirken damak şaklatıyordu. Sen annene söyle bakalım söyleyeceğini, diyordu televizyoncu kadın. Anne hakkını helal et, özür dilerim, diyordu genç bir kadın. Kabullenmem seni, diyordu annesi, hiç helal etmem hakkımı, kaçtın sen bu herifle, beni aşağıda dövdü bu,

güvenliğin önünde dövdü hem de. Yalan söylüyor abla, diyordu kızı. Sonra araya davudi seslerin de karıştığı cırlak bir kakofoni. Sütliman bir günüydü bugün Feride'nin. İlk gençliğinden beri ruhundaki dalgalanmalarla yaşıyordu. Kimi zaman nedensiz bir neşeyle coşar, hiç durmadan temizlik yapar, yemek pişirir, boş kaldığında komşuların kapısını çalardı. Şakırdı bu dönemlerde. Kimi zaman da yine nedensiz bir kedere kapılır, boynu bükülür, kaşları çatılırdı. Yataktan kalkmak, kimseyle konuşmak istemezdi böyle günlerde. Çiçeklerini bile sulamazdı, kaktüs bıyık altından gülerdi mahzun menekşeye. Bazen ne kendisinin ne bir başkasının anlayabildiği bir öfkeye de kapılmıyor değildi. Böyle anlarda kızı Büşra'yı durduk yerde tartaklar, kocası Hilmi'ye düşmanymış gibi ters ters bakardı. Mahalle onun bu gelgitlerine gülüşürdü, onu olduğu gibi kabul ediyor, seviyorlardı yine de. İkinci çocuğunu düşürdükten sonra bir daha gebe kalamayacağını öğrenen Feride'nin çalkantılı ruhu biraz daha tetiklenmişti belki de. Üç kere yavrulamalıdır hayatlar.

Okulun bahçesinde bağırsağan çocuklar teneffüsü sona erdiren zili duyduklarında itişe kakışa sınıflara koşturmaya başladılar. Esas duruşu otur, oturu rast ezan izler. En sevdiği öğretmenini, topuklu ayakkabıları ve rengârenk giysileriyle Türkçe dersine giren Nilay'ı göreceği için içi içine sığmıyordu yine Büşra'nın. Nilay da bu dışa dönük, neşeli öğrencisine olan sempatisini göstermekten sakınmıyor, koridorlarda rastlaştığında ona gülümsemeyi ihmal etmiyordu. Büşra müfredatın önüne koyduğu hikâyeleri bir solukta okuyor, Kan Turalı'nın yavuklusunu Selcen Hatun'u, kâh bir kelebek kâh bir gül olan peri kızını, Alice ve Zeze'yi, Heidi ve Momo'yu zihninde canlandırıyor, Küçük Prens'le birlikte bir gezegenden ötekine seyahat ettiğini hayal ediyordu. "Bir gün bahçede tek başıma oturuyordum. Oyun oynayacak arkadaşım yoktu. Canım çok sıkılıyordu. Gökyüzünde benim gibi tek başına duran bir bulutun bana seslendiğini duydum. Ne yapıyorsun bakalım orada, diye sordu. Ağacın altına uzanmış kedi başını yukarıya kaldırıp ne yapsın, canı çok sıkılıyor diyerek cevap verdi yalnız buluta. Onların kendi aralarında böyle konuşabilmelerine çok şaşırılmıştım" diye başlayan bir hikâye yazmaya bile yeltenmişti bir defasında.

Gün batarken masaya, salatanın, böreğin, dumanı üstünde nohutlu pilavın başına oturdular. Kendi halinde, az konuşan bir adam olan Hilmi Feride'yle Büşra'nın sustuğu bir boşluktan yararlanarak "Taşınacağız. Beni ustabaşı olarak öbür fabrikaya göndermeye karar vermişler. Uzağa gideceğiz ama lojman verecekler, maaşım da artacak" dedi. Feride bakakalmıştı. Büşra'nın ilk tepkisi, Nilay öğretmenim ne olacak,

diye sormak oldu. Nilay öğretmen kim, dedi Hilmi. Türkçe öğretmeni, çok seviyor da, diye cevapladı Feride. Olsun kızım, orada da öğretmenlerin olur, önümüzdeki hafta gidiyoruz, dedi Hilmi.

Büşra'nın çevresinde hayaleti andıran kapkara gölgeler elindeki kitabı ve gür, kızıl saçlarını çekiştiriyorlar. Feride uzak bir köşeden onları izliyor, kılını kıpırdatmıyor. Papatyaların ve gelinciklerin bir o yana bir bu yana salındığı rüzgârlı bir çayırdan babası el sallıyor Büşra'ya. Kız ona ulaşmak istiyor, ne var ki suratları belirsiz kafalarını ve kollarını ritmik devinimlerle havaya kaldırırken anlamını bilmediği bir kelime haykıran silüetler sürekli yolunu kesiyor. Sıçrayarak uyanan Büşra gördüğü rüyayı hatırlamasa da içinde zifiri, dipsiz bir kuyuya düşer gibi olmanın tarifsiz korkusu kalmıştı.

Akşamüstü güneşinin eşyanın renkleriyle; L kanepenin laciverti, iki kübik koltuğun tabası, meşe parkedeki geometrik desenli, el dokuma halının mavisi, turuncusu, sarısı, bodur orta sehпасındaki dikdörtgen örtünün turkuazı, bej duvarda asılı büyük ebat soyutun baskın kehribarı, raflardaki kitap sırtlarının beyazı, moru, yeşili, bordosu, kırmızısı, yapraklarının arasından duvara gölgeler düşüren devetabanının neftisiyle oynaştığı saatlerdi. Katlamalı stordur keten perdeler ve yumuşaktır ayaklı lambanın ışığı, antikadır yemek masası. Nilay telefonu titreşince elindeki kitabı yüzüstü sehpaaya bırakıp uzandığı yerden doğruldu. Ekranı bakınca gözlerini sıkıntıyla tavana dikti bir an. Murat!

“Merhaba Murat...”

“Selam...”

Bir anlık soğuk sessizliği Nilay'ın isteksiz sesi izledi:

“Nasılsın sen?”

“İyi işte, ne olsun. Bir arayayım dedim öylesine...”

“Tamam. Proje nasıl gidiyor?”

“Bakanlıktan onay bekliyoruz restorasyon planı için...”

“Güzel...”

Buruktu Murat'ın tonu:

“Bir kahve içeriz belki vaktin olduğunda...”

“Bilemiyorum...”

“Yani teklif var ısrar yok tabii...”

“Tamam, haberleşiriz bir ara...”

“İyi o zaman, tutmayayım seni...”

“Ok...görüşürüz, hoşça kal...”

“Görüşürüz!”

Görüşürüzümü, görüşürüz, görüşeceğiz tabii...Hafif titreyen eliyle önündeki içki bardağına uzandı Murat. Ulan Nilay, rezil rüsva ettin beni...Ayağa kalkıp çizim masasının başına gitti. Aydıngere baktı boş boş. Sanki o yedi yıl hiç yaşanmamış gibi davranıyor kadın bana...Ne demişti bakayım, hanımefendi dürüst ya, başka bir erkeğe aşık olmuşmuş, başka bir erkeğe!...Aşk ne lan!...Ben seni de o başka bir erkeği de...Doktor bozuntusu...Ya nasıl oldu bu iş, nasıl düştüm ben bu hale...Nilay’dan mı kurtulamıyorum kendimden mi...Şakakları atıyordu. Mutfağa geçti. Tahtanın üstündeki peynirden bir parça kesip bıçağı tahtaya sapladı, çıkarıp bir daha sapladı. Kaltak...

İlk ders başlamadan önce hep öteki çocukların arasına karışan Büşra avlunun bir köşesindeki bankta oturuyor, yanına gelip, ne yapıyorsun burada, diye soran arkadaşlarına hiç, diyordu. Nilay’ın okul kapısından girdiğini görünce ayağa kalkıp ona doğru koşmaya başladı. Kollarını onun beline dolayıp başını karnına yasladı. Hıçkırıyordu. Çevrelerini saran birkaç çocuk onları izlemeye koyulmuştu. Kırmızı yanaklı, irikıyım bir oğlan pis pis sırtıyordu. Nilay belini Büşra’nın kollarından kurtarıp çömeldi ve ellerini tutup endişeli bir yüzle, ne oldu Büşra, dedi. Yan gözle irikıyımın sırtıttığını görünce cevabı beklemeden ayağa kalktı, elini öğrencisinin omzuna koyup onu dosdoğru öğretmenler odasına götürdü. Uzun masada oturan biri kadın öteki erkek iki öğretmen, günaydın diyen Nilay’a husumetle, ağlamaklı Büşra’ya merakla baktılar. Durumu öğrenen Nilay “Olsun canım, üzüldüğün şeye bak. Biz de o zaman mektuplaşırız, telefonlaşırız. Orada da yeni öğretmenlerin, arkadaşların olur” dedi sevecenlikle. Sonra gencecik beyinlerin yaratıcılığını bir kez daha ezecek olan cenderenin habercisi ders zili çaldı. Ufuksuzdur hayatlar.

Yola çıkmalarından iki gece önce akrabalar ve konu komşu doluştu eve. Büyükler goblenlere, çekyata, masanın iskemlelerine, gençler ve çocuklar bağdaş kurup muşamba zemine oturdu. Geleneğin duvarları arasında çay içilip kıymalı börek yenirken sorular soruldu, cevaplar verildi. Alçak tavandan sarkan çıplak ampul titreşerek kulak kabartıyordu sözlere. Sıkışık hayatlarda kittir sözler.

Parçacıkların birbirleriyle gizlice haberleştiği uçsuz bucaksız evrende, gezegende ve ülkede baş döndürücü bir doğum ve ölüm döngüsüyle hayatın kesintisiz ve karmaşık hareketi devam ederken, yeryüzünün hala bakir bölgelerinde yaşayan hayvanlar hükmünü süren kadim doğa yasalarına boyun eğerken, varsılların paylaşım savaşlarında toprağın ve kaynakların parsellenmesi uğruna kültürel kimlikler kisvesiyle kandırılan yoksulların kanı sürgit dökülürken, beklenmedik türlü kazalar, hunharca işlenen cinayetler, ölümcül hastalıklar Demokles'in kılıcı gibi durmaksızın insanların başında sallanırken, siyaset nicedir kulisteki çokuluslu şirketlerin talimatları doğrultusunda Dünya sahnelerinde izleyici sıralarından yükselen coşkulu alkışlar eşliğinde fars sergilerken, binlerce yıldır anlam yakıştırmaya çalışılan bir kargaşanın içinde ancak bir mikroorganizma olan otobüs yolculuğu bir uçtan öbür uca molalarla birlikte yirmi saat sürdükten sonra aile daha önce hiç gitmediği bu toprağa ayak bastığında oralardan kimlerin gelip geçtiğini bilmiyordu. Zamane definecilerinin tahrip etmesine rağmen duvarında zamana direnen bir dağ keçisinin ebedileştiği, kırk bin yıllık bir mağaraya sığınmış olan atalar nasıl yaşamıştı kim bilir. Çok sonraları barajların altında kalan bir höyükten çıkan fildişi bir tarağı keçeleşmiş saçlarını ayırmak için kullanan bir kadın hayatında kaç kez ağlamış, kaç bebek emzirmiş olabilirdi. Kemik kaşıklarıyla ne yemişti bu canlılar. Bir stelin üstünde bir kralla kadim bir tanrı tokalaşıyor, soylu kadınların son istirahatgahı olan tümülüsün önüne dikilmiş bir sütunun tepesine pençelerini geçirmiş bir kartal nöbet tutar gibi keskin gözleriyle kırma taşların yığıldığı bir kurganda her gün muhteşem bir gündeğümü ve batımına yeraltından fırlamışçasına tanıklık eden devasa tanrı başlarına, aslanlı bir horoskopa, yontma taşların üstünde dimdik oturan kireçtaşı yontularla onların koruyucu hayvanlarına bakıyordu.

Hilmi otobüsün bagajından vinleks bavulları alırken Büşra uykulu gözlerini ovuşturuyor, Feride elindeki plastik şişenin dibinde kalmış suyu yüzüne serpiştiriyordu. Garda pide yiyip ayran içtiler. Uzun yolculuğun titreştirdiği vücutlarını biraz dinlendirdikten sonra yerleşecekleri işçi lojmanına giden minibüsleri buldular. Yaşayacakları suratsız bloğa öğle saatlerinde varıp hemen işe koyuldular. Büşra

yakındaki bir bakkaldan temizlik malzemeleri aldı. Feride yerleri, mutfak dolaplarını temizledi, yatakları yaptı. Hilmi tuvaleti üstlendi, camları sildi. Akşama doğru çalınan kapıyı açan Feride karşısında karşı komşu Selma'yı buldu. Orta yaşlı bir kadın olan Selma elindeki iki kap yemeği uzatırken "Hoş geldiniz kurban, hayırlı olsun" dedi. Annesinin arkasından Selma'ya bakan Büşra'nın içinden bir an soğuk bir rüzgâr geçer gibi olmuştu. Ertesi gün, kalıntılarını ardında bırakmış eski bir krallığın dağılmasından binlerce yıl sonra açık bir kamyonetin kasasındaki goblenler, çekyat, sehpa, portatif masa, iskemleler, büfe ve televizyon aileyi izleyerek lojmanın önüne yanaştı. Hilmi elektrikçiden aldığı bir ampulü alçak tavanın ortasından sarkan yılankavi kablonun ucuna taktı. Biteviyedir hayatlar.

Feride elinde bir kek tabağı ve yanında kızıyla öğleden sonra saatlerinde Selma'nın zilini çaldığında kapının önünde birkaç çift cizlavet duruyordu. Kara çarşafli kadınlar koltuklara ve üçlü kanepeye yerleşmişti. "Kurbanlar, bu yeni komşum Feride, bu da kızı Büşra. Feride, bunlar da benim cemaat arkadaşlarım" dedi ev sahibi. Selamlaşma ve tanışma faslından sonra Selma misafirini ve kızını masanın kenarından çektiği iki iskemleye oturttu. Büşra'nın içine sıkıntı veren siyahın ağırlığı kızın kızıl saçlarıyla keskin bir karşıtlık yaratmıştı. Kısa bir hasbıhalden sonra "Evet, bugünkü sohbet konumuz, kadının kocasına karşı sorumlulukları olsun kurbanlar" dedi Selma. "Biliyorsunuz ki, hanımlar gerçekten de Allah'ın yarattığı fıtrat üzere ev işlerinde daha aktif rol oynamaya müsaittir. Demek ki sorumluluklar fıtrattan geliyor, işte asıl adalet ve hakkaniyet de budur zaten. Kocaya karşı salih bir eş olmak çok mühim. Esasında bu da kadının Rabbine karşı makbul bir kul olması demektir. Fıtrat hiç boşluk kabul eder mi kurbanlar! Tekrar ediyorum, demek ki neymiş, salih bir kul olmak salih bir eş olmaktır esasında. Gelelim bir başka noktaya, o da kocasının meşru isteklerine karşı hanımın itaatkâr olmasıdır. Ayeti kerime Havva'nın Âdem'e huzur bulması için verildiğini söylemez mi zaten." Selma yüzüne yapıştırdığı bir tevekkülle gülümsüyor, arada bir boynunu yana eğip iki yana yayılmış bacaklarının üstünde duran gevşek avuçlarına bakıyordu, sesi alçaldığında hafifçe çatlıyordu. Dinleyici kadınlar adeta huşu içinde emme basma tulumba gibi kafa sallıyorlardı. Tutsaktır hayatlar. Büşra bunalmış, sıkılmıştı. Selma'nın gözlerini çevreleyen koyu halkalardan ürkmüştü belki de. Feride bir anda bu kadar çok yeni arkadaşla tanıştığı için hayatından memnun görünüyordu. "Tabii erkeğin istekleri de Allah'ın ahkâmına, şeriata uygun olmalı. Ailenin içinde lokomotif görevini yerine getiren erkektir hiç şüphesiz, başı çeken imam

odur. İtaat bu yüzden şarttır işte. O halde kadın erkeğin dinimizin de buyurduğu üzere kendisinden üstün olduğunu kabul edecek. Eşitlik çok başlılık getirir, olmaz. Aman dikkat hanımlar, Ebu Leheb'in karısı gibi olmayalım hiçbir zaman, eşlerimizin cehennemine odun taşımayalım. Eşimiz ve çocuklarımızın bize bir nimet ve emanet olduğunu bilelim. Hal böyleyken kadın erkek eşitliğinden söz etmek zulüm değilse nedir, kurbanlar. Fıtrata uygun davranmak gerek anlayacağınız." Ezberdir hayatlar. Sonra orta sehпасına demli çaylar, kısır, börek, dolma, kek geldi. Bahtiyar gülücüklerle aile hayatlarından, dini ilkeler doğrultusunda yetiştirdikleri çocuklarından, her daim stratejik bir mülayimlikle yönettikleri kocalarından, bir gün bütün dünyanın onların yaşam biçimini benimseyeceğinden söz ediyordu kadınlar. Şeyh de öyle demiyor muydu zaten! "E tabii, mürşidi olmayan kul elektrikli makineye benziyor, iş fişinin prize takılmasında" diyordu bir kadın. "Bir zamanlar şarap içer, orada burada saçımı savururdum ben. Kurtuldum neyse ki. İnsan himmet istediğinde buna karşılık veren bir mürşidinin olması ne kadar da güven verici. Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır" diyordu bir diğeri. "Öyle ya! Hani biz bir trafik kazası geçirmiştik. O zaman yüreğim ağzımda, Şeyhim himmet, diye bağırdım ben. İşte o saat onu karşımda gördüm, araba uçurumun tam kenarında durdu. Hani biraz daha ilerlesek hiç birimiz sağ kalamazdık. Şeyhimin himmeti işte!" diye anlatıyordu bir başkası. Sırtını kalın bir yastıkla desteklemiş bir kadın "Ah ben o sırt ağrılarından ne çektim, bir bilseniz. Sonra bir gece rüyama nur yüzlü erkekler geldi. Beni yüzüstü yatırdılar. Sırtımı okşayıp manevi ameliyatla iyileştirdiler beni. Meğer sadatlarımış onlar" dedikten sonra şükür duasıyla devam ediyordu sözlerine. Selma Feride'ye dönerek "Evliyaullah ve sadatların ruhları bize göre Allah ile kulları arasında bir vasıta Feride kızım. Onların ruhanîyetinden imdat dileriz. Hepimiz günahkâr kullarız, Rabbimiz bizim dualarımızı kabul etmez belki ama çok sevdiği kulları olan sadatlar hürmetine, şeyhimiz hürmetine dualarımızı kabul edeceğine inancımız tamdır. İşte böyle" dedi. "Âmin" çekti kadınlar hep bir ağızdan. Efsunlanmış gibiydi Feride. Kimdi bu mübarek adam! Sürekli zikzaklar çizen ruhunun derdine de deva olabilir miydi acaba. Büşra'nın kimseye fark ettirmeden eteğini çekiştirmeye çalışan elini sertçe itti.

Akşam yemeğinde Feride anlamsız bir coşkuyla Hilmi'ye yeni tanıştığı arkadaşlarından ve onların şeyhinden söz ederken, ben onları sevmiyorum işte, ne dediklerini anlamıyorum, gulyabanilere benziyorlar, sıkıntıdan patladım onların

yanında diyerek annesinin lafını böldü Büşra. Yabanidir ayrıkotu. Sen büyüklerin hakkında doğru konuş bakayım, diye payladı kızını Feride.

Otobüs perdeyle ikiye ayrılmıştı. Erkekler önde, kadınlar arkadaydı. Selma'nın Feride'ye getirdiği çarşafı giymek istemediği için annesinden tokadı yiyen ve ağlamaktan gözleri şişen Büşra'nın içi geçti. Feride bir uçurumun kenarında denize bakan bir adamın karşısında duruyor. Ağlıyor. Yere diz çöküp kafasında beyaz bir kavuk, üstünde siyah bir cüppe olan beyaz sakallı adamın bacaklarına sarılıyor. Karanlık bakışlı, sürmeli gözlerini yere indiriyor adam. Küçük parmağı yüzüklü sağ elini Feride'nin başına koyuyor. Feride adamın elini öpüyor, sonra ayağa kalkıp dudaklarına uzanıyor. Çırılçıplak olduğunu fark ettiği an dehşete düşüyor. Rüzgâr elbisesini uçuruyor. Adam dik dik bakıyor, işaret parmağıyla dik yamacı gösteriyor. Feride kollarını iki yana açıyor, sırtüstü kendini yardan aşağıya bırakıyor. Kayalıklara çarpıyor, havada dalgalanarak alçalan elbisesi üstüne düşüyor. Rüyaya daha fazla katlanamadığı anda uyandı Büşra. Gözlerini ovuştururken otobüs park yerine giriyordu. Önce erkekler inip bir kapıya yöneldiler. Onlar gözden kaybolduktan sonra kadınlar da inip başka bir kapıdan girdiler binaya.

Büyük bir odada sayısı otuzu bulan kadınlar, bir de Büşra. “Hanımlar, ben şeyhimden el almak suretiyle onun vekili ve medresede hoca olduğum için bana anne diyebilirsiniz” dedi ellerini göğsünün altında kavuşturmuş Selma vakur ve bilgiç bir edayla. Arkalarda kalan kadınlar anneyi görmek için kafalarını sağa sola oynatıyor, arada bir parmak uçlarında yükseliyorlardı. İki genç kadın aralarında yabancı bir dil konuşuyorlardı. Onların yanında duran geçkin bir müride adayı, siz nereden geldiniz, diye sorunca, Almanya, diye yanıtladılar, maşallah, dedi öteki. “Biliyorsunuz bu, tarikatımıza intisap etmeniz için yaptığımız tövbe töreni, yani sizin için bir silkiniş, bir uyanış ki nefsinizle mücadele edebilirsiniz” diye devam etti Selma. “Şimdi hepiniz sırayla yanıma gelip elimi tutacaksınız. “Yarabbi, yaptığım bütün günahlardan pişmanım. Allah dostlarını kendime rehber seçtim. Gaffar adınla affet beni” dedi Feride sırası geldiğinde. Karnı ağrıyordu Büşra'nın. Namaz abdestini buz gibi suyun altında gusül abdesti izledi. Kabinde titriyordu Büşra. Ölüm rabitasında kefene sarılıydı Feride. Münker ve Nekir soruyordu berzahta: Rabbin kim, nebin kim? Feride tabutundan doğrulduğunda şeyhini yanında buluyor, onun sayesinde meleklerle doğru cevapları veriyordu. Sonra sağ tarafında bir pencere açılıyordu. İşte bu iç huzuruyla artık mürşit rabitasına geçebilir, silsileyi anabilirdi. Sıra iki rekât istihare namazına gelmişti. Baş

ağrıyordu Búřra'nın. Geceyi geçirmeleri için onları misafirhanenin kúúk bir odasına gütüdü Selma. şeyhimizi ne zaman göreeğim, diye sordu Feride. Zamanı gelince, diye cevapladı Selma. Ana kız tek kişilik bir somyaya uzandılar. Feride sağ tarafına yattı, günün anlam ve önemine uygun bir rüya görmeyi umuyordu. Karnım ağrıyor, dedi Búřra, başım da. Güneş doğana kadar konuşması yasak olan Feride kızının eline bir şaplak attı. Gelgelelim gecedен umduğunu bulamamıştı. Morfeus onu haşhaş çiçeğiyle okşamamış, ona Mnemosyne veya Lethe'nin sularını bahşetmemiş, Levh-i Mahfúz melekleri anlamlı bir müjde getirmemişti. Yalnızca şeytandan gelen, birbirleriyle ilintisiz, ipe sapa gelmez bir görüntüler yumağı! Yine de şeyhinin kerametlerine mazhar olacak bir mürideydi artık o.

O yazı Selma'nın sohbetleriyle, namaz ve rabıtayla, abdest ve zikirle geçirdi Feride. Yüzünü kıbleye dönüyor, gözlerini sıkıca yumup defalarca estağfurullah çekiyor, kimi zaman vücudunu sağa yatırıp şeyhinden himmet diliyor, tespihini kalbine koyup sağa sola salınıyordu. Gerçeđin taş gibi ağırlığıyla hayatında hiç hayal kurmamış, duygularını bile çoktan yitirmiş olan Hilmi fabrikayla lojman arasında mekik dokuyor, Búřra'nın karnı ağrıyordu.

İkindiden sonraydı. Selma'nın oturma odasında çıt çıkmıyordu. Perdeler kapalıydı yaşama. Halka yapmış kadınlar gözlerini yummuştu. Birinin önünde içi taş

dolu bir sepet vardı. Seydam, diye inledi bir kadın. İçi titredi Feride'nin. İçli birkaç hıçkırık yükseldi tavana. Yirmi bir taş verdi sepetli kadın Selma'ya. Estağfurullah, dedi Selma. Yirmi beş kere tekrar etti kadınlar. Fatıha okudu Selma. Kadınlara taş verip duruyordu taş dağıtıcı, taş sayısınca salavat okuyordu kadınlar. Selma'nın komutlarını sureler izliyordu, okuyordu kadınlar, İnşirah, İhlas. Taş dağıtıcı taşları topladı. Nebe okudu Selma. Bölük bölük gidecekleri, şeyhlerinin bayrağı altında dirilecekleri günü bekliyordu kadınlar. Estağfurullah, dedi Selma. Yirmi beş kere tekrar etti kadınlar. Gözler açıldı.

Eyes Wide Shut'un son sahnesinden sonra, ben pek bir şey anlamadım, dedi Nilay. Tersten ayın gibi bir şey, dedi Emre, ama müzik çok güzeldi doğrusu. Kolunu Nilay'ın omzuna atıp, Murat'tan ses var mı, diye sordu. Aradı geçende, dedi Nilay, bir yıl geçti üstünden, toparlayamadı hala. Korkutuyor bu adam beni, bir sevgili bulsa kendine keşke.

Sonra o gün geldi çatı. Feride kadın kalabalığının ön saflarında yer kapmıştı kendine. Baş ağrıyordu Büşra'nın, çarşafın içinde terden sıırılsıklamdı. Geliyor, geliyor, diye fısıldaştı kadınlar. Uğultu kesilmiş, Feride nefesini tutmuştu. Küt küttü kalbi. Elinde bir gül vardı şeyhin. Feride'ye iki adım kala başını sağa çevirip dudaklarına götürdü çiçeği. Göz göze mi gelmişlerdi sahiden... Allah'ım, şahin bakışlı sürmeli gözleriyle nazar etti galiba...bana... Cüppesinin eteği de çarşafıma mı değdi yoksa...Çatık iki kaşının arasından kalbime akan bembeyaz bir nur mu fışkırıyordu sahiden. Oksitosin, dopamin ve seretonin görevlerini yerine getirerek Feride'nin bedenini dalga dalga bir titreyişe sürüklemişti.

Söyle bakalım, neyin var, neren ağrıyor Büşra, diye sordu fabrika doktoru. Karnım, başım, dedi Büşra.

“Hep mi?”

“Gündüzleri en çok. Geceleri ağrıyorum.”

“Şu anda var mı ağrın?”

“Çok değil.”

“Tamam. Senden bir kan alalım şimdi, olur mu.”

Ağlamaya başladı Búřra. Önce ılık gözyaşlarıyla sessiz, sonra gövdesini sarsan hıçkırıklarla. Hekim önce Hilmi'ye baktı, sonra hıçkırıkların dinmesini bekledi. Kâğıt mendil uzattı Búřra'ya.

“Bak, derdin neyse rahatlıkla söyleyebilirsin bana. İstersen baban çıksın.”

“Yok, babam kalsın.”

Boğazı düğüm düğümdü. Yeni bir hıçkırıktan sonra, okula dönmek istiyorum ben, dedi.

Kan tahlilleri temiz çıkmış, Hilmi fabrika doktoruyla görüştüktan sonra kızını halasının yanına göndermeye karar vermişti. Feride ne kocasının ne kızının ulaşabileceği başka bir âlemdeydi artık.

Nilay sınıfa girdiğinde çocukların arasındaki gü r kızılığı hemen fark etti. Bir an yüksek topuklarının üstünde duraksadı, Búřra'nın parlayan gözlerine gülümseyerek karşılık verdikten sonra masasının başına geçti.

“Baba, ben bu yaz gelemem sizin yanınıza. Mezuniyet töreni için çok hazırlık lazım.”

“Tamam kızım, olsun.”

“Annem nasıl?”

“Annen işte! Sağı solu belli mi olur.”

“Bu sefer siz gelirsiniz artık tören için.”

“Annen gelmez. İki senedir televizyon bile seyretmiyor biliyorsun. Ben gelirim ama.”

“Tamam baba, ben ararım yine.”

“Sağlıcakla kal kızım.”

Nilay'la Emre'nin kendisini göremeyecekleri bir köşede oturuyordu Murat. İkinci kadehi devirirken görmüştü onların bara girdiğini. Emre'nin kolu Nilay'ın omzundaydı. İki kişilik bir masaya geçtiler. Nilay zayıflamış, daha da güzelleşmişti sanki... Bak sen şu tesadüfe, öğretmen hanımla doktor efendi... İçkisinden bir yudum alıp bir sigara yaktı Murat. Kendine aldırış etmemeye çalışıyor, telefonuyla oynuyordu. Boş

yapıyordu... Lan sende hiç gurur yok mu, bakma şunlara... Nilay arada bir ela gözlerini irileştirerek hararetle el kol hareketleriyle bir şey anlatıyor, Emre ilgiyle dinliyordu. Vay vay vay, bana da anlatırdın eskiden böyle... Üçüncüyü söylediğinde şakakları atıyordu Murat'ın. Yemekleri gelmişti. Yan gözle ne içtiklerine baktı Murat...Ha, kırmızı şarap demek, benimle rakı içtiğin günlerdeki gibi eve gidince bu herifin önünde de dans edecek misin...sonra da...neyse...Dördüncü kadehte bardan ayrılmıştı Nilay ve Emre...Demek o kadar, bir kadeh kırmızı şarap eşliğinde kibar bir yemek, ne kadar da ölçülü!...Öyle ya, bu herif benim gibi içip kadın elinden kadehini aldı diye basmıyordu tokadı, sonra da ölmüyordur kahrından...İkinizin de Allah belasını versin, verecek...Fondip. Bir taksiye atladı. Hışımla daire kapısını açtı. Çizim masasının üstündeki aydıngeci yere fırlattı elinin tersiyle... Katlanamam ulan ben buna daha fazla, katlanamam... Kilitli bir çekmecedeki ruhsatlı, dolu silahını çıkardı. Tatlıydı öfke, kördü kıskançlık. Yoldan taksi çevirdi. İndi. Düşünceler silinmişti büsbütün. Keskin duygular jilet atıyordu bedenine. Dış kapının anahtarı hala anahtarlığında idi. Asansöre binip yedinci katta indi. Cennetim, derdi bir zamanlar buraya. Kapıyı çaldı, bir zamanlar olduğu gibi Nilay'ın yaklaşan adımlarını duydu. Murat!? Dizlerinin üstüne yığıldı Nilay, yana kaykıldı sonra, başı duvara çarptı. Nilay, diye haykırarak koştu Emre. O da yığıldı dizlerinin üstüne, yana kaykıldı sonra, başı Nilay'ın omzuna düştü. Ders boş geçti ertesi gün.

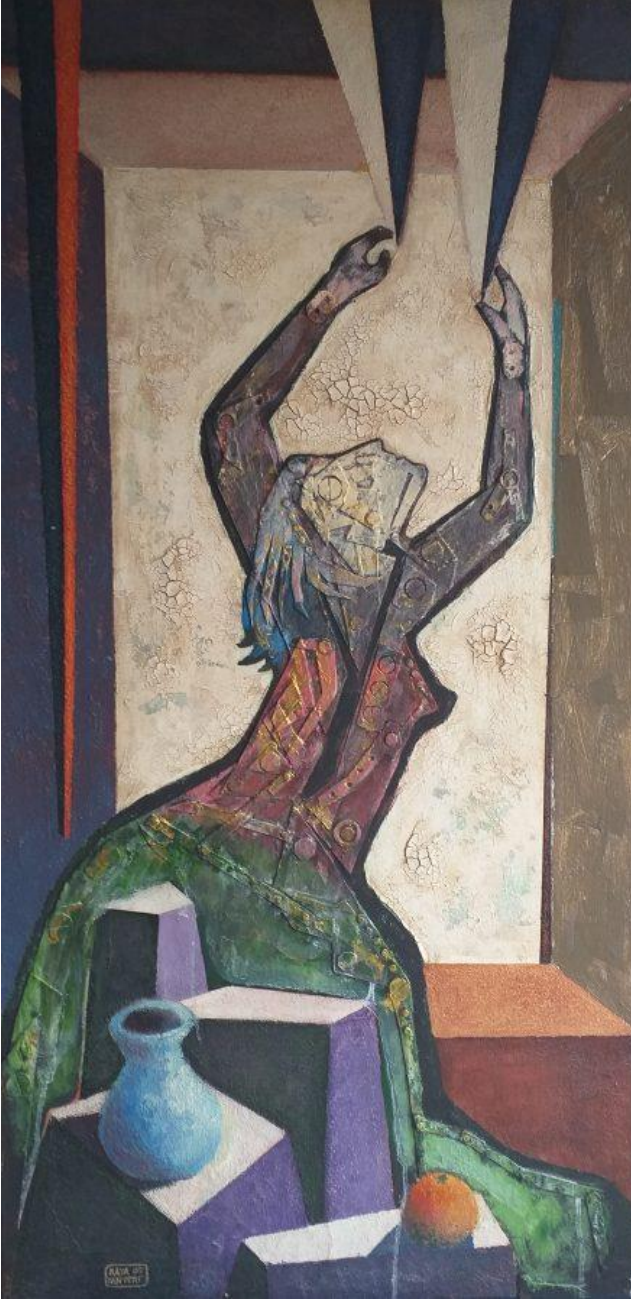
Karanlık döngü. Ne dergâha gidiyor, ne vird çekiyor ne de hatmeye katılıyordu Feride bir süredir, namaz da kılmıyordu. Kaktüs bıyık altından gülüyordu mahzun menekşeye. Yılların yüksek uçuşundan sonra gelmişti sert düşüş. Çakılmıştı. Hilmi kurulmuş bir oyuncak gibi fabrikayla lojman arasında mekik dokuyordu. Akşam yemeklerini fabrikada yiyordu artık.

Onu hiçbir zaman göremeyeceğim... Gözlerine bakıp elini öpemeyeceğim... Dudaklarına değen gülü uzatmayacak bana... Yandım Allah... Ama eğer birlikte dirilirsek... Ah... O gün geldiğinde sağdaki pencereden çıkar mıyız el ele... Yandım Allah... Altından ırmaklar akan cennette ebedi kalır mıyız diz dize, göz göze... Süt gibi o beyaz ve leziz şaraptan içer miyiz gölgeli vadilerde... Sündüs elbisemle zakkum ağaçlarının uzağındaki tahta çıkarım belki... Altın bileziklerim, incilerim de olur... Yandım Allah... Yok mu bu cehennemden bir çıkış! ... Uyusam, uzun uzun uyusam. Doğrulup yatağın kenarına oturdu Feride. Komodinin çekmecesini açıp fabrika doktorunun yazdığı iki kutu uyku hapını çıkardı. Bardağa su doldurdu sürahiden. Önce

ikişer ikişer, sonra beşer beşer yutmaya başladı küçük hapları. Bardağı dört kere doldurmuş, sonuncusu yarım kalmıştı. Yatağa uzandı yeniden. Geceliğinin ucunu dizlerinin üstüne çekti. Yandım Allah... Uyumam, uzun uzun uyusam.

Büşra dağın eteğindeki kurgana yığılmış kırma taşlardan birinin üstünde oturuyordu. Benzersiz bir günbatımının başlangıcıydı yine. Arkasındaki kireçtaşı yontular ve önündeki devasa tanrı başları ona, saçının kızıllığı semanın kızıllığına eşlik ediyordu. Yalnız bir bulut bakıyordu Büşra'ya gökten, ne yapıyorsun bakalım orada, diye sorarcasına. Fortuna kırık burnu ve çenesiyle, çehresindeki çatlaklarla yüz yıllardır ketumluğunu koruyordu. Çantasından bir defter ve kalem çıkardı Büşra: "Küçük Prens'le kurduğum hayallerin, gulyabanilerden korktuğum günlerin üzerinden çok zaman geçti. Goblenler, çekyat, eften püften büfe, portatif masa da yok artık. Çıplak bir ampulün tanıklığı da. İçimde yitik bir kara çarşafın ve bir çift yüksek topuğun acısı nicedir. Boynumun borcu gibi taşıyorum onların kaderini. Anlatmazsam olmaz!"

Epilog

Kayıtlara geçer belki bir gün: Tarihin en uzun mücadelesi oldu. Çocuklarını ve kendilerini korumak isteyen kadınlar ve onları destekleyen herkes kazanan taraftı. Dil yıkıldı ve yeniden kuruldu. Onunla birlikte yeni ve başka bir Dünya.

Not: Metin içinde Almandan Türkçeye yapılmış çeviriler ÇT'ye aittir.

11 William Blake (1757 - 1827), *Adem ve Havva'nın Buldukları Habil'in Bedeni*, 1825

23 Raffaello Sanzio da Urbino (1483 -1520), *Atina Okulu*, 1511

34 Henri-Guillaume Schlesinger (1814 – 1893), *Mahmud-Han II*, 1839

34 Johann Heinrich Füssli (1741-1825), *The Nightmare/Kâbus*, 1781

Sandro Botticelli (1445 -1510), *Primavera/İlkbahar*, yaklaşık1480/1483'ten önce

